

WWF Verdens naturfond

Postboks 6784 – St. Olavs plass

0130 Oslo

Org.nr.: 952330071MVA

Tlf: 22 03 65 00

post@wwf.no

www.wwf.nofacebook.com/WWFVerdensnaturfond

Innspill til statsbudsjettet 2022 fra WWF Verdens naturfond

Å snu tapet av natur og begrense menneskeskapte klimaendringer er menneskehetens største felles utfordring. Denne utfordringen krever politiske løsninger på alle nivå, fra det globale til det lokale. På det nasjonale nivået er statsbudsjettet det helt avgjørende styringsverktøyet.

WWF Verdens naturfond har utarbeidet en rekke forslag til endringer i det framlagte forslaget til statsbudsjett for 2022, som vi mener vil styrke budsjettets miljøprofil på svært viktige områder. I dette dokumentet er forslagene gruppert på departementer, differensiert mellom struktur- og satsingsforslag, og med antatt proveny- eller kostnadseffekt der vi kjenner til dette med rimelig sikkerhet.

Vi har forslag som omfatter budsjettet til følgende departementer:

- Finansdepartementet (FIN)
- Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)
- Landbruks- og matdepartementet (LMD)
- Klima- og miljødepartementet (KLD)
- Olje- og energidepartementet (OED)
- Justis- og beredskapsdepartementet (JBD)
- Utenriksdepartementet (UD)

Vi håper forslagene våre kan komme til nytte i arbeidet med stortingsbehandlingen av statsbudsjettet, følger gjerne opp med ytterligere informasjon, og ønsker lykke til med et svært viktig arbeid!

Oslo, 19. oktober 2021

Generalsekretær WWF Verdens naturfond

Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.

sammen for naturen wwf.no

Innholdsfortegnelse

Budsjett- og strukturforslag for Finansdepartementet (FIN)	1
Opptopping av CO2-avgift for å sikre utslippkutt i tråd med et mål om 55% kutt i utslipp i 2030 i forhold til 1990 nivå	2
Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon	4
Sørge for at endringer i petroleumsskatteregimet gjelder for alle investeringer fra 1.1.2022	5
Kutt bevilgningene til letevirsomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)	6
Innføre Plastavgift og Plastregister	7
Natur og klima inn i utredningsinstruksen	9
Budsjettforslag til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)	13
Kunnskapsløft for havet	14
Budsjett- og strukturforslag til Landbruks- og matdepartementet (LMD)	15
Start jordkarbonmåling i Landsskogstaksering	16
Fas ut miljøskadelige skogbrukssubsidier	17
Fleralderskogbruk som fremtidsrettet nærings- og miljøtiltak	18
Budsjett- og strukturforslag for Klima- og miljødepartementet (KLD)	22
Styrke driftsbudsjettet til Klima- og miljødepartementet	23
Nasjonal handlingsplan for infrastruktur for avfall	25
Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold	26
Helhetlig plan for restaurering av norsk natur	27
Sikre et representativt vern av norsk natur gjennom nye nasjonalparker og ny nasjonalparkplan	28
Tiltak i verneområder	29
Opptopping mot en årlig norsk skogvernmilliard	30
Øk støtten til restaurering av myr og annen våtmark	31
Klimasats	32
Styrke kommunenes plstarbeid	33
Styrk satsingen på konfliktdempende og forebyggende tiltak mellom beitedyr, rovvilt og samfunn	34
Internasjonalt samarbeid for skogvern i nord	35
Sirkulærøkonomisk program under Enova	36
Øk øvrige tilskudd til Enova til energieffektivisering og produksjon i husholdninger	37
Fornybart (Grønt) hydrogenprogram	39
Naturkur som undersøker klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring, og biologisk mangfold	40
Etablere en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur og landskap	41
Naturavgift: Prissetting av naturinngrep og finansiering for restaurering av natur	46
Utvidet produsentansvar for all plast på markedet	50
Beregn klimaeffekten av statsbudsjettet	51
Budsjett- og strukturforslag til Olje- og energidepartementet (OED)	55
Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel	56
Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet	59

Redusér bevilgningene til forskning i petroleumssektoren	60
Omstillingsavgift på produksjon av olje og gass.....	61
Senke grensen for PUD-behandling i Stortinget til 5 mrd. kroner	65
Budsjettforslag for Justis- og beredskapsdepartementet (JBD)	66
Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet.....	67
Budsjettforslag for Utenriksdepartementet (UD)	68
Styrking av Hav for Utvikling.....	69
Global innsats mot plastforsøpling	70
Energi for utvikling	71

Budsjett- og strukturforslag for Finansdepartementet (FIN)

Her presenterer vi endringsforslag til Finansdepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022).

Kapittelet inneholder budsjettforslag i form av inntektsforslag, budsjettforslag og strukturforslag.

Tabellene under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse på budsjettet, hvor det er tallfestet.

Inntektsforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Opptrapping av CO2-avgift for å sikre utslippkutt i tråd med et mål om 55% kutt i utslipp i 2030 i forhold til 1990 nivå	Kap. 5000	
Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon	Kap. 5000	+ 34 000
Sørge for at endringer i petroleumsskatteregimet gjelder for alle investeringer fra 1.1.2022	Kap. 5440	+ 34 000
Sum økte inntekter		+ 68 000

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Kutt bevilgningene til letevirsomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)	Kap.5440, post 24.3	- 1 700
Sum		- 1 700

Strukturforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Innføre Plastavgift og Plastregister	Kap. 1400, post 21 Kap. 1410, post 21	+ 10 + 10
Natur og klima inn i utredningsinstruksen		
Sum behov for økt bevilgning		+ 20

Opptrapping av CO₂-avgift for å sikre utslippkutt i tråd med et mål om 55% kutt i utslipp i 2030 i forhold til 1990 nivå

(Kap. 5000)

Forslag til vedtak:

- CO₂-avgiften får en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, til 2000 kr senest i 2030. Avgiftsøkningen må ikke kompenseres med lavere veibruksavgift, eller andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten.
- Klimamålet justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, og utslippskuttene tas nasjonalt.
- Det gjennomføres en årlig klimadebatt i stortinget for å vurdere den årlige klimalovsredegjørelsen.
- Regjeringen må utrede og foreslå en modell for såkalt karbonavgift til fordeling, der provenyet fra den økte CO₂-avgiften på bensin og diesel betales ut igjen til alle innbyggere som en klimabelønning. Det skal tas geografiske og sosiale fordelingshensyn i graderingen av utbetalingen.

Stortinget har vedtatt målsetninger om å kutte utslipp med minst 50-55% innen 2030 sammenliknet med 1990 og 80-95% utslipp i 2050. I følge Klimakur 2030 utredet av Miljødirektoratet vil en karbonavgift være et av de viktigste virkemidlene for å nå dette målet, da en avgiftsøkning til 2000 kr per tonn CO₂ i 2030 vil kunne utløse nødvendige tiltak til å nå målet om minst 50% kutt i norske ikke-kvotepliktige utslipp. Dette ble også foreslått av regjeringen i klimameldingen ([Meld. St. 13 \(2020–2021\)](#)).

Samtidig viser Nasjonalbudsjettet¹ for 2022 at en slik CO₂-avgift ikke vil være nok til å realisere et mål om 45% lavere utslipp i 2030 i ikke-kvotepliktig sektor, og langt mindre nå et skjerpet mål om 55% kutt fra 1990 nivå.

WWF mener at CO₂-avgiften må løftes til et nivå som fører til at den kan bidra til utslippskutt i tråd med et skjerpet klimamål. Dette vil gi gode insentiver for klimaomstilling basert på prinsippet om at forurensere betaler, og sikre langsiktig grønn konkurransekraft i møte med høyere karbonpriser internasjonalt.

Det er også viktig at det innføres en forutsigbar opptrappingsplan for avgiften eller hvilke aktiviteter som skal dekkes av avgiften. Flere aktører i norsk næringsliv [tar til orde](#) for en gradvis og forutsigbar opptrapping av avgiften for å få til mer forutsigbare rammevilkår.

Dersom avgiften ikke dekker helheten av ikke-kvotepliktige utslipp, gjennom at det for eksempel åpnes for at avgiftsøkningen kan kompenseres med lavere veibruksavgift eller avgiftsfritak for drivstoff, vil dette bidra til å svekke måloppnåelse gjennom avgiften. Grunnen er at transportrelaterte tiltak står for 55% av de utredede klimakuttene i Klimakur 2030.

En CO₂-avgift vil kunne ha konsekvenser for utvalgte deler av befolkningen, og for å sikre aksept for klimatiltak er det nødvendig å finne måter å kompensere de som rammes utilbørlig av avgiften, uten å svekke utslippskuttene. En klimaavgift til fordeling vil være en god løsning, hvor deler av det innsamlede provenyet fra avgiften distribueres tilbake til befolkningen, justert for forutsetninger som husholdningsstørrelse og geografisk beliggenhet.

¹

<https://www.regjeringen.no/contentassets/57a14a2bcf0e4970a23d4199714d0001/no/pdfs/stm202120220001000dddpdfs.pdf>

Stortinget må sørge for at:

CO₂-avgiften får en forutsigbar, årlig og lineær opptrappingsplan, fra 590 kr i 2021, til 2000 kr senest i 2030. Avgiftsøkningen må ikke kompenseres med lavere veibruksavgift, eller andre avgiftskutt som svekker utslippseffekten. Det utredes en fordelingsordning som redistribuerer deler av provenyet fra CO₂-avgiften tilbake til befolkningen som en fast årlig utbetaling.

Omstillingsavgift på petroleumsproduksjon, 34 000 mill. kroner

(Kap. 5000)

Forslag til vedtak:

Det innføres en omstillingsavgift på 100 kroner per produserte fat med olje og gass, som øremerkes av ENOVA, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer og redusere utslipp i Norge. Dette bør inkludere havvind, grønt hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.

WWF vil at regjeringen innfører en omstillingsavgift på produserte volumer av olje og gass i Norge.

WWF foreslår at det innføres en omstillingsavgift på 100 kroner per produserte fat olje og gass. Dette vil i 2022 gi en inntekt på 34 mrd. kroner sammenlignet med dagens skattesystem². Totalt sett vil forslaget innebære årlige inntekter på om lag 35 mrd. kroner fram til 2025, mens den deretter vil avta gradvis i tråd med utvinningstempoet på norsk sokkel³.

Inntektene fra omstillingsavgiften kan forvaltes av ENOVA, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer i Norge. Hovedsakelig bør dette omfatte havvind, grønn hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.

Det er også viktig at tildelingen gir insentiver til mest mulig konkurranse mellom aktører og løsninger, eksempelvis gjennom bruk av utlysninger og auksjoner for moden teknologi, samt egne bevilgninger til innovasjons/utviklingsprosjekter. Disse tildelingsrundene må være åpne også for selskap som ikke omfattes av omstillingsavgiften. Herunder bør det være et kriterium at denne finansieringen ikke skal bidra som finansieringsstøtte til elektrifisering av prosesser eller annet som inngår i fossile prosjekter, da disse utgiftene bør bekostes av de som står bak utslippene. Etter et slikt kriterium vil produksjon av havvind være støtteberettiget, mens applikasjoner for å bruke kraft fra havvind spesifikt til å elektrifisere oljeproduksjon ikke vil være det.

² Endret inntjening fra SDØE er ikke hensyntatt i beregningene

³ Forutsetter at ingen nye felt bygges ut.

Sørge for at endringer i petroleumsskatteregimet gjelder for alle investeringer fra 1.1.2022, 34 000 mill. kroner

(Kap. 5440)

Forslag til vedtak:

Endringer i petroleumsskatt gjelder for alle investeringer fra 1.1.2022

WWF foreslår at det midlertidige oljeskatteregimet som ble innført i juni 2020 avvikles fra 1.1.2022 og at et nytt oljeskatteregime gjøres gjeldende for alle investeringer fra dette tidspunkt. Ifølge WWF sine beregninger basert på tall fra Rystad Energy kan staten tjene 34 mrd. kroner på en slik endring dersom Solberg-regjeringens forslag gjennomføres. Besparelsene kan øke ytterligere dersom oljeskatteregimet strammes ytterligere inn.

Sommeren 2020 ble det innført endringer i oljeskatteregimet til store protester fra både miljøorganisasjonene og økonomer. Endringene innebar betydelige subsidier til petroleumsnæringen og medførte at de kunne skrive av all skatt direkte i utgiftsåret, samt at de fikk en friinntekt på 24 prosent på toppen av avskrivningen som en ekstra subsidie. De generøse subsidiene medfører at felt som er ulønnsomme før skatt kan bli lønnsomme etter skatt og ble klaget inn for ESA som ulovlig statsstøtte av MDG. Flertallet på Stortinget gjennom AP, SP og FRP sørget også for at de midlertidige endringene også gjelder for alle nye prosjekter der utbyggingsplanen er lagt fram før 1. januar 2023 og godkjent før 1. januar 2024.

Finansdepartementet anslo i svar til SV i forbindelse med RNB 2021 at kostnaden ved å innføre det midlertidige regimet har vært på 10 mrd. kroner målt i 2020-kroner. WWF har imidlertid benyttet tall fra Rystad Energy til å beregne den totale kostnaden ved skattelettelsene for det enkelte felt og har funnet at skattelettelsene totalt sett vil være på 30 mrd. 2021-kroner.

Regjeringen Solberg la i august 2021 fra et nytt forslag til oljeskatt som vil innebære en innstramming sammenlignet med det midlertidige regimet der man fjerner friinntekten. Dette forslaget gjelder imidlertid ikke for felt som leverer plan for utbygging og drift innen 1.1.2023 og får godkjent utbyggingen innen 1.1.2024.

Ifølge Rystad Energy er det 58 felt som vil få godkjent utbygging innen 1.1.2024 og som vil nyte godt av de midlertidige endringene i oljeskatten. Av disse 58 feltene var det bare to som ble godkjent i 2020, mens seks felt vil få godkjenning i 2021. Rystad Energy antar at det er ti felt som vil bli godkjent i 2022, mens hele 39 felt antas å få godkjent utbyggingstillatelse i 2023.

Endringene i oljeskatten ble innført på grunn av et midlertidig prisfall i april 2020. I dag ligger oljeprisen på over 70 dollar fatet og det er ikke lenger noe grunn for staten til å subsidiere disse utbyggingene. WWF mener derfor at endringene i petroleumsskatten må gjelde alle utbygginger som får godkjent PUD etter 1.1.2022.

Kutt bevilgningene til letevirksomhet gjennom statens direkte økonomiske engasjement (SDØE), -1700 mill. kroner

(Kap.5440, post 24.3)

Verden har allerede funnet mer olje og gass enn vi kan bruke om vi skal nå klimamålene fra Paris. Hvis vi tømmer de olje- og gassfeltene som er i drift i verden i dag, vil utslippene være store nok til å gi mer enn 1,5 graders oppvarming - selv uten å regne med kull.

Petroleums- og energipolitikken må legges opp innenfor miljømessig forsvarlige rammer. FNs klimapanel viser at dersom vi skal hindre mer enn [1,5 graders global oppvarming må forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030, og opp mot 90 prosent innen 2050](#). Forbruket av gass må mer enn halveres innen 2050. Det internasjonale energibyrået, IEA, er krystallklare i at investeringer i ny olje og gass installasjoner og leting ikke er forenelig med 1,5 gradersmålet. Forbruket av olje og gass må fases ut hurtigst mulig.

Gjennom støtten til leting etter nye ressurser på norsk sokkel, blant annet gjennom porteføljen til SDØE, bruker den norske stat fellesskapets midler til å subsidiere aktivitet som ikke kommer til å gi avkastning hvis klodens gjenværende utslippsbudsjett skal overholdes. Ordningen bidrar også til å vri kapital og kompetanse bort fra andre sektorer i samfunnet som har tilsvarende høye utviklingskostnader og like stor risikoprofil, men som [ikke nyter godt av lignende støtte](#). Når vi vet at dagens reserver av fossil energi allerede inneholder mer CO₂ enn det som kan slippes ut hvis klimaendringene skal stabiliseres, så er det en svært dårlig investering for Norge å bruke fellesskapets midler til ytterligere letevirksomhet.

Staten har allerede en stor [oljerelatert klimarisikoeksponering](#). Klimaomstillingsutvalgets advarsel om at norsk økonomi er eksponert for stor finansiell risiko som følge at store deler av norske ressurser [vil kunne bli ulønnsomme i en verden som går mot 1.5 grader](#). De peker også på at risikoen er enda høyere for ukjente ressurser og nye funn, da man kan regne en gjennomsnittlig ledetid på 16 år fra funn til produksjon. Dersom staten gjennom sin leteaktivitet finner et felt i dag vil dette trolig ikke produsere før i midten av 2030-tallet, en tid da verden raskt må kutte utslipp mot null.

WWF Verdens naturfond ber derfor regjeringen avslutte støtten til ny letevirksomhet på norsk sokkel gjennom SDØE, Kap.5440, post 24.3. Besparelsen ved å kutte denne posten vil være 1700 mill. kroner.

Innføre Plastavgift og Plastregister, + 20 mill. kroner

(Kap. 1400, post 21 + 10 mill. kroner og Kap. 1410, post 21 + 10 mill. kroner)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å innføre en treffsikker materialavgift og et materialregister for all plast for å fremskynde overgangen til en sirkulær verdikjede for plast.

For statsbudsjettet 2022 innføres det en miljøavgift på plastemballasje.

[En ny rapport fra WWF Verdens naturfond](#) viser at markedsprisen til plast ikke tar høyde for samfunnskostnadene tilknyttet plastprodukter. Den reelle kostnaden til plasten er 10 ganger så høy som markedsprisen. Med bakgrunn i samme problem har Stortinget tidligere vurdert en miljøavgift på plast, blant annet i budsjettet for 2016, jf. [Prop. 1 LS \(2015-2016\) Skatter, avgifter og toll 2016, side 151](#). Det er videre blitt vurdert av [Energi- og Miljøkomiteen, der komiteens flertall \(bestående av AP, KrF, Venstre, SV og MDG\) vedtok at](#) regjeringen skulle vurdere dette i statsbudsjettet for 2018. Siden den gang har Norge fått en ny nasjonal strategi for både [plast](#) og [den sirkulære økonomien](#). Samtidig innfører EU nå en lignende avgift for plastemballasjeavfall som ikke gjenvinnes, og det har blitt satt i gang nasjonale utrullinger blant annet i [Spania](#) og [Storbritannia](#).

I statsbudsjettet 2022 har igjen Finansdepartementet, sammen med Skattedirektoratet og Miljødirektoratet, fremlagt en overordnet vurdering av en materialavgift på plast, etter at stortingsflertallet ønsket at forbrenningsavgiften skulle plasseres tidligere i verdikjeden. Det påpekes at det er krevende å innføre en avgift på all plast og at dette derfor ikke er gjennomførbart. Forbrenningsavgiften foreslås innført istedenfor (kap. 5546 post 70).

Å innføre en miljøavgift på all plast kan bli utfordrende å håndtere for avgiftsmyndighetene, ettersom [vi vet lite om plast i den norske økonomien, behandlingen av den og potensiale for sirkulære løsninger](#). WWF foreslår derfor å utvide produsentansvaret til å gjelde all plast, og med dette innføre et «Plastregister» som kontrollerer plastvolumet. Innføring av plastavgiften kan da følge produsentansvaret og kartleggingen til plastregisteret. En plastavgift kan med det utvides gradvis, og norske myndigheter kan starte med å innføre avgiften på produktkategorier der man har kontroll på volumet. Dette inkluderer de plastprodukter som er underlagt et produsentansvar. I dag gjelder dette plastemballasje som er regulert ved [avfallsforskriften kapittel 7](#), her finnes det også mangler i rapportert volum, men de er altså mindre enn for andre kategorier. [Dette volumet er derfor grunnlag for estimert provenyeffekt \(220 000 tonn\)](#). Vi argumenterer derfor at statsbudsjettet 2022 kan inkludere en avgift på plastemballasje, ved hjelp av produsentansvaret og tilhørende emballasjeregister.

WWF foreslår derfor at regjeringen innfører en avgift på plast som materiale, formålet med avgiften er å redusere total mengde plast, særlig unødvendig engangspast, i den norske økonomien. En avgift kan innrettes slik at den bidrar til å øke produksjon og bruk av resirkulert materiale, og fremme andre sirkulære løsninger. Plastavgiften bør settes på volum satt på markedet og rettes oppstrøms, dvs. mot produsenter, importører og videreførelere av plast, slik at den har en praktisk effekt på valg i designfasen. Med dette innrettes avgiften dit den har størst miljøeffekt.

Nivået på avgiften må videre vurderes, den må kunne sikre at avgiften oppnår sine målsetninger, herunder redusert forbruk av plast og økt bruk av resirkulert materiale. [Miljøavgiften på drikkevareemballasje](#) har som formål å forhindre plast på avveie da den faller bort ved 95% returgrad. Den er satt til å være høy for å oppnå ønsket effekt, og er foreslått å være 3,80kr per enhet i statsbudsjettet 2022 (kap.5559, post 72). Estimerer vi da

miljøavgiften per kg er avgiften for én 0,5 liter plastflaske 146kr/kg (snittvekt flaske 26 gram). Produsenter av drikkevareemballasje betaler også en grunnavgift, foreslått 1,29 kr per enhet i 2022, med samme utregning som over lyder den på 48kr/kg. Samtidig er de foreslåtte avgiftene i hhv. Spania og Storbritannia på [0,45 EURO per kg og £200 per tonn](#). Det er viktig at vi nå oppnår den miljøeffekten avgiften skal gi oss, da må avgiften være høy nok til å kunne ha effekt på design- og materialvalg. Det tror vi miljøavgiften for drikkevareemballasje har. En kan videre se for seg at avgiften økes gradvis til et høyt nivå, slik som andre avgifter (CO2). Vi anbefaler videre at avgiften differensieres etter noen enkle kriterier, herunder reduksjon ved bruk av resirkulert materiale for å få forgang i dette markedet.

Til tross for at dette vil føre med seg en økonomisk og administrativ byrde for importører, produsenter og avgiftsmyndigheter, mener vi at slike avgifter og registre over materialstrømmer er grep Norge må ta i bruk dersom vi skal klare å realisere en sirkulær økonomi, herunder en sirkulær verdikjede for plast.

Et førende prinsipp i avgiftspolitikken er å prise utslipp der de oppstår. Vi argumenterer for at utslippet oppstår tidlig i livsløpet til et produkt. Det estimeres at 80% av fotavtrykket til et produkt er låst allerede i designfasen, og valg i designet av et plastprodukt legger føringer for hvordan det videre håndteres. Dersom en skal følge prinsippet om å prise utslipp der de oppstår, så bør derfor avgiften legges på den part i verdikjeden som har kontroll over designfasen.

Prinsippet om likebehandling blant aktører på markedet er også viktig i denne sammenheng, ettersom plastavgiften skal innrettes mot all plast i økonomien. Vi mener at etter likebehandlingsprinsippet så bør alle plastprodusenter behandles likt, ettersom all bruk av plast har miljø- og klimakonsekvenser. Når vi i dag avgiftsbelegger kun drikkevareemballasje av plast, mener vi at dette prinsippet treffer noe skjevt. Videre vil en slik avgift som følger plastregisteret likebehandle norske produsenter og importører til det norske markedet.

WWF antar at en høy avgift vil kreve reelle grep i egen verdikjede. Vi regner med at noe av den økte kostnaden vil ramme forbruker ved at den innlemmes i utsalgsprisen for produkter. Vi tror at tiltak rettet mot å stanse overforbruk av plast er velkomment hos befolkningen. [En ny undersøkelse fra Infact, på oppdrag fra Samfunnsbedriftene AS](#), viser at det er stor vilje hos den norske befolkning, 56 prosent sier seg enig i at det er «behov for en avgift som sørger for at produsentene lager produkter som er enklere å gjenbruke, reparere eller resirkulere».

WWF ber om at det bevilges midler til å videreutvikle avgiften og dens utvidelse til flere plaststrømmer (all plast), herunder treffsikker størrelse på avgiften, den bevilgningen estimeres til 10 millioner kroner, den foreslås plassert under Kap.1400 og Post 21 (Spesielle driftsutgifter). Det bør også bevilges midler til etablering av Plastregisteret (materialregister), det estimeres her til 10 millioner kroner, og foreslås plassert under Kap. 1410, Post 21 (Miljødata).

Natur og klima inn i utredningsinstruksen

Forslag til vedtak:

Utredningsinstruksen og tilhørende veileder endres slik at de setter krav til vurdering av klima- og naturhensyn.

Hva er problemet?

Det finnes flere lover som sier hva som er lov og ikke lov til å gjøre ved inngrep i naturen, som legger begrensninger på hvor mye vi kan forurenses, og liknende. Mange tiltak som har en form for innvirkning på naturen eller klimaet, direkte eller indirekte, **vurderes eller beskrives likevel ikke i statlige utredninger**. Det er nemlig i dag ingen **krav** til å vurdere natur- eller klimarisikoen ved tiltak – altså hvordan fysiske endringer i naturen eller klimaet, eller politikk, teknologi og markedsendringer knyttet til å bremse klimaendringene eller for å ivareta natur, vil påvirke tiltakenes konsekvenser. **Vår påstand** er derfor at beslutningstakerne ofte mangler et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å fatte gode vedtak, og at vi risikerer å mangle det helhetlige miljøperspektivet som trengs i alle relevante statlige tiltak dersom vi skal kunne nå våre natur- og klimamål.

Det er **utredningsinstruksen** som bestemmer hva som skal vurderes i en utredning av et statlig tiltak. Instruksen og dens tilhørende veileder setter rammene for hva en statlig utredning av statlige tiltak skal inneholde. Instruksens formål er:

å legge et godt grunnlag for beslutninger om statlige tiltak gjennom å

- *identifisere alternative tiltak*
- *utrede og vurdere virkningene av aktuelle tiltak*
- *involvere dem som er berørt av tiltaket, tidlig i utredningsprosessen*
- *samordne berørte myndigheter*

Videre er det et formål at Norges deltakelse i EØS- og Schengen-samarbeidet forvaltes på en helhetlig og effektiv måte.⁴

Selv om instruksen er generell av natur, gir den likevel anvisninger på at det skal vurderes konkret når tiltak får innvirkninger på «*enkeltpersoner, privat og offentlig næringsvirksomhet, statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og andre berørte.*»

Instruksen bestemmer også at tiltak som har ulike typer konkrete virkninger skal forelegges definerte departementer (slik veilederen, men ikke instruksen, gjør: «*Dersom tiltak som utredes, vil medføre vesentlige virkninger for miljøet, skal saken forelegges Klima- og miljødepartementet.*»⁵)

Natur, miljø og klima nevnes ikke i instruksen, og kun ved noen få tilfeller i veilederen: den nevnte adresseringen til KLD som nevnt over, samt et foreslått tilleggskriterium om «*Graden av irreversibilitet*»; «*for eksempel naturinngrep som gjør skade på miljøet på en måte som ikke kan rettes opp i ettertid*». De andre henvisningene til natur, klima og miljø er mindre relevante.

Dette medfører blant annet at **indirekte** konsekvenser ikke bes belyst.

Å se bort fra indirekte eller annenhånds effekter kan hindre effektiv forebygging av negative effekter for natur og klima. Naturlap og klimaendringer er viktig for samfunnet på to måter

⁴ <https://www.regjeringen.no/contentassets/fb9f8af4b54844f2821589b3d73b821e/utredningsinstruksen.pdf>

⁵ <https://dfo.no/filer/Fagomr%C3%A5der/Utredninger/Veileder-i-utredningsinstruksen.pdf>

som er gjensidig forsterkende: Den ene er i hvilken grad virksomheten påvirker natur og klima positivt eller negativt. Den andre er et risikoperspektiv knyttet til selve virksomhetens interesser; hvordan klimaendringer og tap av natur får konsekvenser for virksomhetens rammevilkår. Dette kan for eksempel skje gjennom fysiske endringer som ekstremvær, tap av pollinerende insekter, eller i form av politiske, teknologiske og markedsmessige endringer som eksempelvis forbud mot å drenere myr, nullutslippsløsninger og overgangen til sirkulærøkonomi.

Denne typen risikoanalyse kalles i dag gjerne **naturrisiko og klimarisiko**.

På samme måte som klimarisiko brukes av «hele» samfunnet i dag for å forstå overgangen til lavutslippssamfunnet, kan analyse av naturrisiko bidra til å forstå implikasjonene av overgangen til kretsløpsøkonomi. Virksomhet som er dårlig forberedt på slik omstilling risikerer å bli feilslåtte investeringer eller tiltak.

Energi- og miljøkomiteens behandling av forslag om oppnevning av et naturrisikoutvalg fremhevet at tap av natur og biologisk mangfold har økonomiske konsekvenser som det kan være nyttig og nødvendig å kartlegge. Komiteens flertall uttalte at *“en risikovurdering av konsekvenser av tap av natur og arter ville kunne være viktig for å konkretisere tiltak og være «føre var».”*⁶ Det samme flertallet uttalte samtidig at *“«naturrisiko» bør integreres i alt arbeid av viktighet for naturmangfoldet, for å styrke arbeidet og for at konseptet kan utvikles i tråd med denne miljøutfordringens særtrekk”*.

For klimarisiko er lignende anbefalinger gitt av det offentlig oppnevnte Klimarisikoutvalget, NOU 2018:17.⁷ Utvalget anbefaler at *“det utarbeides ytterligere veiledning for å sikre at klimarisiko faktisk integreres ordentlig i beslutningsgrunnlaget ved viktige offentlige investeringsbeslutninger, samt i ledelse og økonomistyring for offentlig virksomhet.”* Nærmere bestemt anbefaler utvalget *“en særskilt temaveileder om hvordan klimarisiko bør integreres i samfunnsøkonomiske analyser”*.

Hva vil vi oppnå?

WWF vil at natur- og klimahensyn skal være et vurderingstema i alle statlige utredninger av statlige tiltak, og at natur- og klimarisiko vurderes spesifikt der det er relevant.

Dette er forslaget

Vi ønsker at utredningsinstruksen og tilhørende veileder skal inneholde krav til vurdering av klima- og naturhensyn. Vi foreslår å gjøre følgende endringer i instruks og veileder:

1. Under “Minimumskravene til utredning” i § 2-1 (2) skal det legges til “natur og klima”. Bestemmelsen vil da se slik ut (nytt forslag i fet skrift):
 1. *“Utredningen skal omfatte virkninger for enkeltpersoner, **natur og klima**, privat og offentlig næringsvirksomhet, statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og andre berørte.”*
2. To alternativer:
 - a) Natur- og klimarisiko blir et eget tema som må vurderes under § 2-2 (3), og bestemmelsen vil se slik ut (nytt forslag i fet skrift):

⁶ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2019-2020/inns-201920-199s/?all=true#m2>

⁷

<https://www.regjeringen.no/contentassets/c5119502a03145278c33b72d9060fbc9/no/pdfs/nou201820180017000dddpdfs.pdf>

1. *Når det skal utredes tiltak som man forventer gir vesentlige nytte- eller kostnadsvirkninger, herunder vesentlige budsjettmessige virkninger for staten, skal det gjennomføres en analyse i samsvar med gjeldende rundskriv for samfunnsøkonomiske analyser. I slike analyser skal det være et nullalternativ. **Når det skal utredes tiltak som kan berøres av fysisk risiko knyttet til miljøendringer, eller av omstillingsrisiko knyttet til miljøpolitikk eller teknologiske eller markedsmessige endringer, skal det gjennomføres en analyse i samsvar med gjeldende rundskriv for natur- og klimarisikoanalyser.***
 2. Som følge av dette forslaget foreslår vi at det også utvikles et nytt punkt i veilederen, for eksempel et nytt pkt. 2.2.4, om "Når er det krav om en natur- og klimarisikoanalyse?". Her foreslår vi at det vises til et rundskriv om natur- og klimarisiko som kan være en mal for denne analysen. Et slikt rundskriv finnes i dag ikke, og vårt forslag er derfor at dette også utarbeides som en del av endringen.
- b) Dersom det ikke utarbeides et eget rundskriv for vurdering av natur- og klimarisiko, foreslår vi at natur- og klimarisikovurdering legges inn som et krav til vurdering i veilederen under pkt. 2.2.3
3. *"Når er det krav om å gjennomføre en samfunnsøkonomisk analyse?". Da må en veiledning om hvordan en slik natur- og klimarisikoanalyse skal gjennomføres inngå og fremgå av gjeldende "veileder for samfunnsøkonomiske analyser», som dermed vil måtte oppdateres med slikt innhold.*
3. Under § 3-2 (2) om "Foreleggelse for berørte departementer" skal klima- og miljødepartementet nevnes som et relevant departement (slik at dette løftes opp fra veilederen til selve instruksjonen). Bestemmelsen vil da se slik ut:
 1. *"Tiltak som får vesentlige budsjettmessige virkninger for staten, skal forelegges Finansdepartementet. Tiltak som får vesentlige virkninger for kommunene eller fylkeskommunene, skal forelegges Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tiltak som får vesentlige virkninger for næringslivet, skal forelegges Nærings- og fiskeridepartementet. **Tiltak som får vesentlige virkninger for miljøet, skal forelegges Klima- og miljødepartementet.**"*

Hvem vil forslaget berøre?

Alle statlige organ, spesielt departementene.

Forslaget vil ha betydning for leverandører av varer og tjenester for det offentlige, fordi vurdering av natur- og klimapåvirkningen av et tiltak i mange tilfeller vil måtte påvirke statens krav til leverandører. Vektingen av ulike hensyn i anbudsprosesser vil imidlertid ikke bestemmes direkte av dette forslaget, da det hjemles i annet lovverk om anbudsprosesser mm.

Prinsipielle spørsmål

Forslaget kan oppfattes å stride med det tradisjonelle formatet til utredningsinstruksjonen, som skal etterstrebe å være nøytral når det kommer til spesifikke temaer. Det er ment å være en generell instruks som forteller hvordan prosessen med en utredning skal skje. Å legge inn vurderinger for klima- og natur kan oppfattes som å være for spesifikt og for tematisk, jamfør intensjonen. Vårt svar til denne innvendingen er at natur og klima bør sidestilles med enkeltpersoner, næringsvirksomhet og offentlig forvaltning, og ikke behandles som spesifikke tema. Dette kan begrunnes ved at natur og klima er grunnleggende forutsetninger for all

menneskelig virksomhet, med gjennomgripende betydning for enkeltpersoner, næringsvirksomhet og offentlig forvaltning.

Positive og negative virkninger

Forslaget vil bidra til at natur og klima innlemmes i offentlige utredninger på en systematisk måte.

Det vil bidra til at alle statlige organer nødvendigvis vil måtte styrke intern kompetanse på disse saksområdene, og dette mener vi at vil sette organene bedre i stand til å møte miljøutfordringene i årene som kommer, samt bidra til at Norge når sine natur- og klimamål. Negative effekter som lar seg forutse i en utredning vil kunne forebygges.

Forslaget vil kunne bidra til effektivisering ved at risikoen knyttet til bruk av offentlige midler reduseres.

Gjennomføringen av forslaget vil også bidra til å skape en helhetlig definisjon av konseptene naturrisiko og klimarisiko.

En innvending mot ytterligere innskjerpelser av utredningsinstruksen kan være ⁸ at det kan motvirke innovasjon og fremskritt gjennom å gjøre staten og systemet «tregere» ved at man bringer inn nye obligatoriske utredningstemaer inn i tiltak hvor temaet ikke er relevant, og at det dermed går med tid og ressurser i unødvendig utredning. Vi erkjenner at vårt forslag vil medføre bredere utredninger av mange tiltak hvor klima og natur faktisk blir berørt – som vi mener er nødvendig og riktig. Samtidig er ikke vår intensjon med forslaget å lage unødvendig «papirmølle» i saker hvor klima og natur åpenbart ikke berøres av mulige tiltak. Vi vet at utredningsinstruksen allerede brytes ofte ⁹ og oppfordrer regjeringen til å tydeliggjøre hvilke type saker som ikke utløser krav om ulike typer utredning; både når det gjelder temaene som vårt forslag introduseres, og andre temaer hvor denne problematikken skaper unødvendige forsinkelser.

Hva behøves for en vellykket gjennomføring?

Forskriftsendring og oppdatering av veileder. Sist veilederen ble oppdatert var i 2018, og før der igjen i 2016.

Forslaget vil kreve at de som gjør utredninger for staten foretar natur- og klimavurderinger. Dette krever at disse personene har kompetanse til å vurdere spørsmål om klima- og naturavtrykk. Det må derfor utarbeides gode veiledere som beskriver på hvilke måter ulike tiltak har innvirkning på natur- og klima.

Det foreslåtte nye rundskrivet om vurdering av natur- og klimarisiko vil eksempelvis kreve et godt stykke arbeid fra dem som skal utarbeide det for å definere og presisere risikoanalysene.

⁸ <https://www.digi.no/artikler/debatt-utredningsinstruksen-hemmende-eller-driver-for-innovasjon/505858>

⁹ <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2020/03/04/regjeringen-bryter-utredningsinstruksen-i-sju-av-ti-tilfeller/>

Budsjettforslag til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Her presenterer vi endringsforslag til Finansdepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022)

Tabellene under viser en oversikt over budsjettforslaget, og den økonomiske virkningen av dette.

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Kunnskapsløft for havet	Kap. 923, post 22	+ 250
Sum		+ 250

Kunnskapsløft for havet, +250 mill. kroner

(Kap. 923, post 22)

Forslag til vedtak:

- Åpningsprosessen for havbunnsmineraler i norske farvann stanses og det etableres et moratorium i påvente av innhenting av ny kunnskap om naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet i havet.
- Norge skal være pådriver for et globalt moratorium for havbunnsmineraler i påvente av innhenting av kunnskap om naturen i dyphavet og dens funksjon for livet i havet.
- Utvikling av flerbestandsmodeller for både kommersielle og ikke-kommersielle arter i norske farvann skal prioriteres.

Stadig flere næringsinteresser ønsker å benytte mer havareal og utnytte flere arter kommersielt i norske farvann. Summen av dette vil føre til økt påvirkning på de marine artene og deres leveområder og livsgrunnlag. Havforskningsinstituttet (HI) får stadig nye arbeidsoppgaver, det være seg kunnskapsinnhenting og rådgiving for nye kommersielle arter, utvikling av flerbestandsmodeller, eller rådgiving i forbindelse med økt næringslivsaktivitet langs kysten og i havet, samtidig som tidligere oppgaver og kunnskap skal opprettholdes. Det er derfor avgjørende i et økosystemperspektiv at HI får større kapasitet til å kartlegge og studere hvilke begrensninger og muligheter som ligger for ulike næringer i tråd med den stadige økningen i kunnskapsbehov.

Pågående åpningsprosess for utvinning av [havbunnsmineraler](#) har løftet frem et betydelig behov for mer kunnskap om naturen i dyphavet og dens funksjon for resten av livet i havet. Utfra det lille vi allerede vet så er dyrelivet i dypet unikt, med en rekke endemiske arter som ikke finnes andre steder på planeten. Videre har forskningen avslørt at biodiversiteten i disse dypere havområdene er rikere enn selv frodige regnskoger på landjorden. Dyphavet er dessuten et av verdens største karbonlager og karbonet i [sedimentene på havbunnen](#) er viktige med tanke på havforsuring - og dermed også klimagassopptak fra havet. For å få på plass et kunnskapsgrunnlag for naturen og dens funksjon, trengs det et betydelig forskningsprogram gjennom flere år. Dette programmet kan ledes og koordineres av Havforskningsinstituttet og legge vekt på å kartlegge naturen i dyphavet. Det er snakk om å kunne forstå naturen over enorme områder, da bare utredningsområdet for havbunnsmineraler i norske farvann utgjør ca. 1,5 ganger Norges landareal.

Selv dagens fiskeriforvaltning er for eksempel preget av at [fiskeriene forvaltes som enkeltarter og enkeltbestander](#), og ikke med bakgrunn i kunnskap om samspillet mellom arter, eller mellom arter og deres leveområder. Å ha kunnskap om hvordan artene i havet påvirker hverandre, samt kunnskap om hvordan artene påvirkes og påvirkes av sine leveområder er avgjørende for å kunne si hvordan ulike menneskelig aktivitet også påvirker enkeltarter og hele økosystemer. Dette er helt sentralt for å kunne oppnå en helhetlig økosystembasert havforvaltning av norske havområder. Det trengs derfor en satsing som samsvarer med de utfordringer og det etterslep som finnes på bestandsforskning, både for kommersielle og ikke-kommersielle arter i norske farvann. Dette spesielt i en tid der næringsinteressen for nye arter på lavere nivå i næringskjedene, som for eksempel raudåte og mesopelagisk fisk, øker og kommersielt fiskeri har mål om å settes i gang.

WWF foreslår at bevilgningen til Havforskningsinstituttet økes med 250 mill. kroner over post 22, kapittel 923, til et kunnskapsløft for livet i havet.

Budsjett- og strukturforslag til Landbruks- og matdepartementet (LMD)

Her presenterer vi endringsforslag til Landbruks- og matdepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022)

Kapittelet inneholder budsjettforslag og strukturforslag.

Tabellene under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse på budsjettet, hvor det er tallfestet.

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Start jordkarbonmåling i Landsskogstaksering	Kap. 1136, post 50	+ 15
Fas ut miljøskadelige skogbrukssubsidier	Kap. 1149, post 71 Kap. 1149, post 73 Kap. 1150, post 50	- 12
Sum		+ 3

Strukturforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Fleralderskogbruk som fremtidsrettet nærings- og miljøtiltak	Kap. 1150, post 50	
Sum		

Start jordkarbonmåling i Landsskogstaksering, +15 mill. kroner

(Kap. 1136, post 50)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen:

- starte jordkarbonmåling i skog gjennom Landsskogstakseringen.
- videreutvikle modellen som brukes for utregning av karbonopptak i skog ved å inkludere ny kunnskap om opptak og lagring av karbon i skog.

Det nordlige skogbeltet som norsk skog er en del av, er verdens største karbonlager i skog. I motsetning til tropisk skog, hvor mesteparten av karbonet er lagret i vegetasjonen, er mesteparten av karbonet her bundet i bakken. Dette skyldes blant annet at nedbrytningen av dødt organisk materiale i jordsmonnet går tregt i kaldt og fuktig klima, og at mye av det karbonet som trær tar opp blir lagret i bakken av jordlevende sopp.

Skogens evne til lagring og opptak av karbon er et essensielt klimabidrag. For å få økt kunnskap om skogsjordas evne til karbonopptak og mer eksakte beregninger enn dagens modellering kan gi, kreves reelle målinger av jordkarbonet. En systematisk og gjentatt jordprøvetaking vil kunne gi verdifull informasjon nyttig også til andre formål enn klimagassregnskapet til FN, som klimasmart skogbruk.

I dag beregner NIBIO endringer i jordkarbon med modellen Yasso07, og den beregner dette for hver Landsskogflate basert på registreringer som gjøres i felt. Det er stadig ny kunnskap om jordkarbon og hvordan rotsoppsystemet bidrar til karbonlagring i boreal skog, en faktor som Yasso07 modell ikke inkluderer på en tilstrekkelig måte, slik at den kunnskapen vi sitter på i dag ikke nødvendigvis gjenspeiler prosessene ute i skogen.

NIBIO opplyser til WWF at de gjerne måler jordkarbon i tilknytning til Landsskogflatene, slik at vi får en landsdekkende overvåkning.

I Sverige gjøres dette allerede, se: "The Swedish National Forest Inventory (NFI242) and the Swedish Forest Soil Inventory (SFSI243)" (ref. svensk NIR2018, fra side 373). Med utgangspunkt i et 10 årig omdrev som i Sverige, og 1/10 flater som jordprøvetakes hvert år (av 12 000 skogflater), så snakker vi om en økt utgift i størrelsesorden 15 millioner kr i året.

WWF Verdens naturfond foreslår derfor at regjeringen øker støtten til Landsskogstakseringen med 15 mill. kroner som øremerkes til oppstarten av måling av jordkarbon.

Fas ut miljøskadelige skogbrukssubsidier, -12 mill. kroner

(Kap. 1149, post 71 -12 mill. kroner, Kap. 1149, post 73 og Kap. 1150, post 50)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen:

- erstatte miljøskadelige skogbrukstiltak med klima- og miljøvennlige tiltak
- inkludere alle karbonlagre og likestille hensyn til klima og miljø ved utvelgelse av klimatiltak i skogbruket

Skog er verdens mest artsrike økosystem og det nordlige skogbeltet som norsk skog er en del av, er verdens største karbonlager. Mesteparten av karbonet er lagret i bakken, noen som blant annet skyldes at nedbrytningen av dødt organisk materiale i jordsmonnet går tregt i kaldt og fuktig klima, og at mye av det karbonet som trær tar opp blir lagret i bakken av jordlevende sopp.

I dag gis det tilskudd til blant annet hogst og veibygging i bratt og vanskelig terreng, gjødsling og tettere planting. Hogst og veibygging i bratt og vanskelig terreng treffer systematisk uberørte skogområder med lav lønnsomhet og vil redusere naturmangfoldet i biologisk svært viktige områder. Skogens evne til lagring og opptak av karbon er et essensielt klimabidrag. Derimot fokuserer dagens klimatiltak i skogbruket på intensivering og tiltak som økt volumtilveksten over bakken. Vekstrate reflekterer ikke opptak og lagring av karbon i soppnettverket under bakken, og det er tetthet i treverket og ikke tømmervolum som avgjør hvor mye karbon som er lagret i et tre. Dette fører til feil prioriteringer med innføring av klimatiltak som har en usikker klimaeffekt og en negativ påvirkning på naturmangfold. Reduseres skogens helse kan skogens evne til å tåle og tilpasse seg store miljøendringer, som klimaendringer, også reduseres. Skogens helse kan påvirke skogens potensiale for karbonbinding. I vurderingene av klimaeffekten ulike skogbrukstiltak i [Klimakur 2030](#) fokuseres det nettopp på optimalisering av volumtilvekst. Samtidig kommenteres det at de intensive produksjonsformene har en potensiell negativ påvirkning på naturmangfold og andre miljøinteresser.

Gjødsling har for eksempel en positiv effekt på lagring av karbon i tømmer, men en negativ påvirkning på blant annet sopp og jordfauna. Hvilken effekt denne påvirkningen igjen har på [karbonlagring på lengre sikt](#) er en stor bekymring som må tas på alvor. I [Menon's konsekvensvurdering av støtteordninger](#) vurderes gjødsling som miljøskadelig. Tettere planting fører til ensaldrede monokulturer. Her er det høy konkurranse mellom trærne med redusert trehelse og økt risiko for skogskader. En blandingskog med variasjon i treslag og aldre på trærne er bedre rustet for forventede og uventede utviklinger i tømmermarkedet, klima og skogskadegjørerere.

Ifølge internasjonale miljømål under FNs konvensjon for biologisk mangfold ([CBD](#)), som Norge har forpliktet seg til, skal subsidier som er skadelig for naturmangfold fjernes, fases ut eller endres til positive virkemidler.

WWF Verdens naturfond foreslår derfor at regjeringen faser ut subsidieringen av hogst og veibygging i bratt og vanskelig terreng, gjødsling og tettere planting, og heller bruker pengene på å innføre klima- og naturvennlige tiltak som, [forlenget omløpstid](#), fleralderskogbruk, ungsogpleie med formål å skape blandingskog og kvalitetsvirke, restaurering av myr og tidligere grøftede arealer, vern av gammel skog, samt vedlikehold av eksisterende veinettverk.

Fleralderskogbruk som fremtidsrettet nærings- og miljøtiltak

(Kap. 1150, post 50)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å etablere en tilskuddsordning for skogeiere som driver et langsiktig fleralderskogbruk.

Hva er problemet?

Dagens skogbruk baserer seg mer eller mindre kun på bestandsskogbruk med åpne hogstformer som flatehogst og frøstillingshogst. I 2019 utgjorde disse to hogstformene [> 90 %](#) av alle kontrollerte hogster, og siden 1950 har 75 % av det produktive skogarealet vært flatehogd minst én gang. Andelen skog som aldri har vært flatehogd blir stadig mindre.

Flatehogst og planting etter hogst er den mest lønnsomme og effektive måten å drive skogbruk på i dag, men driftsformen er med på å skape tette og ensformige skoger som har liten variasjon i treslag, bakkevegetasjon, skogstruktur, og alder og størrelse på trær. Dette skaper et forenklet skogsmiljø med redusert naturmangfold, og bidrar til at skog som økosystem skårer relativt lavt på tilstand for naturmangfold i den norske [naturindeksen](#) – lavest av hovedøkosystemtypene våre.

Standardiseringen av skogbruket og tap av naturlig variasjon representerer en betydelig risiko for samfunnet, både økonomisk, miljømessig og sosialt. I tiden fremover kan vi forvente oss klimaendringer med endrede vekstvilkår, levevilkår for norske og fremmede arter, og mer ekstremvær. I forhold til et naturlig skogsmiljø har forenklete skogsmiljø med redusert naturmangfold en [svekket evne](#) til å tåle og tilpasse seg klima- og miljøendringer, og til å komme seg igjen etter naturkatastrofer.

Dagens praksis for skogbruk fremmer heller ikke nødvendigvis utviklingen av distriktene på den beste måten. Den nye NOUen «Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn» (2020:12) peker på at verdiskapingen og produktiviteten i de minst sentrale kommunene faktisk er svært høy – problemet er at næringene som dominerer i disse kommunene er lite arbeidsplassintensive. Distriktene trenger mer næring som skaper sysselsetting. Landbruk, og ofte skogbruk, er en dominerende næring i de aller fleste kommunene som har lavest sentralitetsgrad. Det kan derfor argumenteres for at det først og fremst bør satses på utvikling av flere arbeidsplasser innenfor skogbruket.

Sammenlignet med flatehogst er fleralderskogbruk med selektive og lukkede hogster en mer kontinuerlig skogbrukspraksis hvor hogstene er mindre, hyppigere og mer tidkrevende. Driftsformen krever mer detaljplanlegging med god oversikt over stående biomasse og en sterkere involvering av skogeier. Det trengs derfor økonomiske insentiver for å stimulere til en økt bruk av fleralderskogbruk.

Hva vil vi oppnå?

Hensikten med tiltaket er å stimulere til økt bruk av mer skånsomme og naturnære hogstformer, samt legge til rette for næring med økt vekst i arbeidsplasser og verdiskaping på en måte som er bærekraftig for naturen og kan både ta vare på og restaurere naturmangfold.

Skogbruket og skogpolitikken har en lite nyansert enten-eller-tilnærming til forvaltning av skog i den offentlige samtalen: enten vern, eller intensiv drift. Det er et dårlig utgangspunkt for å skape gode løsninger. Det nasjonale skogvernmålet er kun 10 %. Vårt forslag retter seg mot å skape en større bredde i forvaltningen av produksjonsskog ved å fjerne de økonomiske begrensningene for enkelte av alternativene til flatehogst.

Status for naturmangfold i Norge og verden tilsier at det må fokuseres og satses på et mer allsidig og variert skogbruk, med økt bruk av driftsformer som opprettholder en større andel av skogens naturlige variasjon. Fleralderskogbruk er et eksempel på en slik skogbrukspraksis hvor man gjennom bruk av selektive og lukkede hogstformer opprettholder og fremmer en større del av den naturlige variasjonen. Dette gir robuste og friske skogsmiljø som bedre opprettholder skogens ulike prosesser og naturtjenester, og som igjen opprettholder skogens naturlige evne til å tilpasse seg nye klima- og miljøforhold. En økt satsning på fleralderskogbruk vil bidra til å redusere skadeomfanget ved naturkatastrofer, og risikoen for vindfall, insektskader og økonomisk tap for skogeiere og samfunnet.

I tillegg vil dette forslaget stimulere til et skogbruk som kan skape flere nye arbeidsplasser i hele Norge (sammenlignet med dagens intensive skogbruk), og med aller størst fokus på kommunene som trenger det mest, i de minst sentrale strøkene. Sterke, innovative primærnæringer med høy sysselsettingsgrad, slik som vi ser for oss et framtidrettet skogbruk, kan bidra til de nødvendige rammer for ønsket utvikling i distriktene.

Dette er forslaget

Vi foreslår at det innføres et årlig tilskudd til skogeiere som ønsker å forplikte seg til å drive et aktivt fleralderskogbruk.

Forpliktelsen begrenses ikke i tid, og gjelder så lenge ordningen opprettholdes. Det gis oppstarts- eller investeringstilskudd til aktiviteter som representerer større utgifter, for eksempel ved bruk av ekstern hjelp til utarbeidelse av skogbruks- og skjøtelsesplaner, eller investering i plan- og/eller analyseverktøy.

Utbetaling av tilskudd beregnes på bakgrunn av skogarealet som drives ved fleralderskogbruk, og tildelingen av tilskudd gjøres av kommunen etter fordeling fra Fylkesmannen. Søknader vurderes opp mot fastsatte retningslinjer for å sikre at tilskuddet går til tiltenkte formål og for å sikre gode resultater. Kriterier kan blant annet omfatte nåværende driftsform, skogarealets egnethet, mulighet for stimulering til lokal sysselsetting, og nærhet til byer og tettsteder.

Vi foreslår at ordningen legges inn som et nytt miljøtiltak under § 6 i «forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket» og at forskriftsteksten tilpasses formålet med ordningen. Ordningen bør fortrinnsvis finansieres gjennom allokering av nye midler. Alternativt kan ordningen finansieres gjennom omdisponering av eksisterende midler som tildeles nærings- og miljøtiltak i skogbruket, dersom direktoratets vurdering er at denne ordningen gjør liknende virkemidler mindre nødvendige.

Hvem vil forslaget berøre

Forslaget vil primært berøre:

- skogeiere, skogeierforeninger, skogeierandelslag, skogsentreprenører
- kommuner, fylkeskommuner, fylkesmann og statlig forvaltning

samt ha en indirekte effekt på:

- friluftsliv
- treforedlingsindustri
- firmaer som tilbyr planleggingsprogrammer og skogdata
- skogrådgivere
- skogkurs
- forsknings- og kunnskapsinstitusjoner.

Prinsipielle spørsmål

Skogbruket og skogpolitikken (Jf. Meld. St. 6 (2016–2017) Verdier i vekst) har et sterkt fokus på å intensivere og øke vekst og uttak av én av skogens mange naturgoder. Biomasse har

en direkte økonomisk verdi og blir verdsatt, mens mange av de andre naturgodene til skog er ikke-prissatte og blir fort tatt for gitt. Det er et politisk mål om at skogens naturmangfold skal ivaretas, men det mangler virkemidler som bygger på en anerkjennelse av viktigheten og verdien av å forvalte samspillet mellom de ulike naturgodene. Ulike naturgoder er avhengige av ulike prosesser og ressurser i skogen, og disse er direkte og indirekte koblet sammen og avhengig av hverandre, prissatte så vel som ikke-prissatte. Det må være et mål å øke forståelsen for hvor viktig det er å inkludere og verdsette også de ikke-prissatte naturgodene. Både for å sikre skogsmiljøet og bærekraftig utnyttelse av skogressursene med videre sysselsetting og verdiskaping i skogbruket i fremtiden, og for å redusere faren for skogskader og naturødeleggelse forårsaket av klimaendringer.

Positive og negative virkninger

Forslaget innebærer en utgift for staten i form av økonomisk støtte, men vil ha mange direkte og indirekte positive følger, og kan bidra til å redusere fremtidige økonomiske utgifter for stat og samfunn.

Ved å styrke og bevare naturmangfoldet og naturgodene styrkes skogsmiljøets evne til å utjevne og dempe effekten av klima- og miljøendringer. Dette gir mer stabile forhold og lavere risiko for ulike skogskader som representerer økonomisk tap for skogeier, samt store økonomiske utgifter for stat og samfunn i form av sikringsarbeid og skadeoppretting etter flom, ras og [tørke](#). Ordningen er også positivt for klima, for selektive og lukkede hogster åpner ikke store flater med netto utslipp av karbon, men opprettholder en jevn karbonbinding med lagring over og under bakken.

Ordningen vil øke andelen produksjonsskog med et mer naturlig skogsmiljø og stimulere til et mer allsidig og variert skogbruk. Allsidigheten gir skogeier større valgfrihet og mulighet til å følge og tilpasse seg markedsendringer, produsere spesialvirke til nye og tradisjonelle næringer, samt danne et bedre utgangspunkt for næringsutvikling basert på flerbrukshensyn og andre naturgoder. Det gir også et bedre utgangspunkt for å tilpasse driften opp mot eventuelle nye klima- eller miljøutfordringer.

Diversifiseringen kan skape positive ringvirkninger i hele næringskjeden med etablering av nye næringer, arbeidsplasser, og sysselsetting i distriktene. Dette vil gi store muligheter for utvikling av lokalsamfunn i de minst sentrale kommunene, og er i tråd med anbefalingene til regjeringen i NOUen nevnt innledningsvis. De hyppigere, og mer intensive og tidkrevende hogstene åpner for spesialisering blant entreprenører og etablering av nye arbeidsplasser. Driftstypene kan gi en høyere sagtømmerandel enn bestandsskogbruk, og uttaket kan tilpasses oppkjøpers behov. Tømmeret som produseres vil kunne få en høyere kvalitet og holdbarhet som følge av at det vokser saktere og har en høyere tetthet enn trær som vokser fort. Dette vil være positivt for klimaet og utgjør et potensiale for skogeiere og næringen, særlig dersom etterspørselen etter høyere kvalitet øker.

Skogsstrukturen som skapes ved fleralderskogbruk gir en skog som verdsettes høyt blant lokalbefolkning og turgåere, og er positivt for både rekreasjon, opplevelser og folkehelse. Det er også mye historie, tradisjon og kulturverdier tilknyttet hogstformene og skogbildet som skapes.

Ordningen vil bidra til å nå nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på naturmangfoldet, slik som Miljømål 1.1 om naturmangfold.

Det er visse ulemper forbundet med fleralderskogbruk og bruk av selektive og lukkede hogster, slik som økt fare for rotråte og skade på gjenstående trær, og behovet for flere skogsbilveier. Dette er utfordringer som kan håndteres gjennom planlegging og tilpassing av driftene, blant annet gjennom en større innblanding av løvtrær i bestandene og tilpassing av hogsttidspunkt.

Hva behøves for en vellykket gjennomføring?

Det kan sies med stor sikkerhet at skognæringa er interesserte i nye metoder for næringsutvikling. Samtidig er det klart at de ulike driftsformene som faller inn under fleralderskogbruk ikke er markedsledende per i dag og vil kreve støtte for å være attraktive for de fleste. Hvor stor en slik ordning må være for å være av interesse vil variere betydelig mellom skogstyper og steder. Det er derfor nødvendig å utrede forslaget, hvor del én av utredningen utføres i regi av Landbruksdirektoratet for å undersøke følgende elementer:

- Hvilke skogstyper og vekstfaser skal forslaget rette seg inn mot
- Hvor stor skal rammen for søknader være
- Hvordan er det hensiktsmessig å vekte kriterier opp mot tildeling, for å få størst mulig måloppnåelse i ulike deler av landet

En bred medvirkningsprosess for interessentene (se punkt 4) som berøres av vårt forslag må være sentralt i denne utredningen, og det må vektlegges at skognæringa høres allerede i innledende fase og ikke kun på et seinere høringsstadium.

For kunnskapsoppbygging finnes det mye eksisterende tradisjonell, erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap som kan innhentes. Det er blant annet mange erfaringer å hente fra våre nordiske naboland, og ulike andre europeiske land hvor flatehogst er mindre vanlig. Det er blant annet et forbud mot flatehogst i den tyske delstaten [Bayern](#). Erfaringsutveksling med styringsinstanser i våre nordiske naboland vil være nyttig. Ett av fokusområdene i [Sveriges nasjonale skogprogram](#) er nettopp å øke variasjonen i skoglandskapet gjennom blant annet økt variasjon i skogbruket. Og både den svenske og finske regjeringen har [mål om å fremme](#) et mer allsidig og variert skogbruk med redusert bruk av flatehogst. Også EU-kommisjonen peker på viktigheten av bruk av mer naturnære hogstformer og mer fleraldret og blandet skog i sin nye skogstrategi.

Det er også ønskelig å komme i gang relativt hurtig med et pilotprosjekt for å prøve ut teorien i forslaget supplert med kunnskapen som etablerer seg gjennom første fase. Vi foreslår derfor at det etableres et samarbeid med kommuner som har en representativ skogmasse og hvor prosjektkostnadene kan være lave.

Erfaringene og måloppnåelsen fra dette avgrensede pilotprosjektet, supplert med all kunnskap fra avsluttet utredning, bør resultere i en endelig nasjonal innretning som innlemmes i forskriften som et permanent tillegg.

For å komme i gang med utarbeidelsen av ordningen foreslår vi at det på statsbudsjettet for 2022 øremerkes 5 mill. kroner på Kap. 1150 Landbruks- og matdepartementet, post 50 Tilskott til Landbrukets utviklingsfond (LUF) til dette formålet. Videre finansiering av prosjektet beregnes på bakgrunn av innhentet erfaring fra den første prosjektperioden.

Budsjett- og strukturforslag for Klima- og miljødepartementet (KLD)

Her presenterer vi endringsforslag til Klima- og miljødepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022)

Kapittelet inneholder budsjettforslag og strukturforslag.

Tabellene under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse på budsjettet, hvor det er tallfestet.

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Styrke driftsbudsjettet til Klima- og miljødepartementet	Kap. 1400, post 01	+ 40
Nasjonal handlingsplan for infrastruktur for avfall	Kap. 1400, post 21	+ 10
Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold	Kap. 1400, post 71	+ 15
Helhetlig plan for restaurering av norsk natur	Kap. 1420, post 21	+ 5
Sikre et representativt vern av norsk natur gjennom nye nasjonalparker og ny nasjonalparkplan	Kap. 1420, post 21	+ 7
Tiltak i verneområder	Kap. 1420, post 31	+ 10
Årlig norsk skogvernmilliard	Kap. 1420, post 35	+ 315
	Kap. 1420, post 01	+ 5
Øk støtten til restaurering av myr og annen våtmark	Kap. 1420, post 38	+ 5
Klimasats	Kap. 1420, post 61	+ 800
Styrke kommunenes plastarbeid	Kap. 1420, Post 71	+ 100
Styrk satsingen på konfliktdependende og forebyggende tiltak mellom beitedyr, rovvilt og samfunn	Kap. 1420, post 73	+ 50
Internasjonalt samarbeid for skogvern i nord	Kap. 1420, post 84	+ 2
Sirkulærøkonomisk program under Enova	Kap. 1428, post 50	+ 200
Øk øvrige tilskudd til Enova til energieffektivisering og produksjon i husholdninger	Kap. 1428, post 50	+ 1 000
Fornybart (Grønt) hydrogenprogram	Kap. 1428, post 50	+ 2 000
Naturkur som undersøker klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring, og biologisk mangfold	Ny post	+ 5
Sum		+ 4 569

Strukturforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Etablere en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur og landskap	Kap. 1400, post 21	
Naturavgift: Prissetting av naturinngrep og finansiering for restaurering av natur	Kap. 1420, post 21	+ 5
Utvidet produsentansvar for all plast på markedet		
Beregn klimaeffekten av statsbudsjettet		
Sum		+ 5

Styrke driftsbudsjettet til Klima- og miljødepartementet, + 40 mill. kroner

(Kap. 1400, post 01)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å styrke driftsbudsjettet til Klima- og miljødepartementet for å styrke kapasiteten særlig til rask nasjonal oppfølging av viktige internasjonale miljøavtaler.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjøre naturmangfoldloven gjeldende i alle norske havområder til og med norsk økonomisk sone (200 nautiske mil)

Stortinget ber regjeringen verne minst 30 prosent av norske havområder gjennom naturmangfoldloven innen 2030.

Stortinget ber regjeringen om å prioritere områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO-områder) i prosessen med å etablere marine verneområder.

Vi står midt i en global klima- og naturkrise som krever handling for å finne løsningene på. Det haster å stanse tapet av natur og få på plass det nødvendige grønne skiftet. Dette må på plass øverst på den politiske agendaen, både internasjonalt og her i Norge. For å få til de nødvendige endringene trenger vi en ambisiøs klima- og naturpolitikk som bygger på forvalteransvaret og føre-var-prinsippet.

I 2022 vil viktige internasjonale miljøavtaler, særlig den kommende globale naturavtalen, utløse store behov for utrednings- og oppfølgingskapasitet i Klima- og miljødepartementet. For at Norge skal kunne innfri forpliktelsene i avtalen må arbeidet med nasjonal implementering starte raskt, og i statsbudsjettet for 2022 må det settes av tilstrekkelige midler slik at mangel på ressurser i forvaltningen ikke blir til hinder for rask igangsettelse av nødvendig oppfølging.

Aktuelle forslag som i så fall skal styrkes av denne satsningen:

Utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan for implementering av naturavtalen i 2022.

Norge må nå sine internasjonale forpliktelser under konvensjonen for biologisk mangfold som skal hjelpe oss ut av naturkrisen verden befinner seg i. For å kunne nå disse forpliktelsene må implementeringsprosessen involvere alle relevante departement og sektorer, og handlingsplanen må komme på plass så fort som mulig etter at naturavtalen er signert.

Handlingsplanen må forholde seg til forpliktelsene i den nye naturavtalen, og må blant annet inneholde planer for at:

- Minst 10 prosent av den produktive skogen vernes innen 2030
- Naturmangfoldloven utvides til å gjelde hele norsk økonomisk sone og fiskerivernsonene ved Svalbard og Jan Mayen
- Utbygginger tilpasses til marine verneplaner og den kommende handlingsplanen for sjøfugl.

Opprette marine verneområder i totalt 30 prosent av norsk økonomisk sone innen 2030.

For å ta vare på både dyrelivet og leveområder i norske farvann er det avgjørende å få på plass marine verneområder som inkluderer alle typer norsk natur til havs, i fjordene og langs

kysten. Vern er ikke ment å hindre all bruk av et hav- og kystområde, men skal derimot isteden sikre at de viktigste naturverdiene tas vare på ved at eventuell bruk skjer utfra premisser som ikke truer dem.

Arbeidet med en marin verneplan i Norge startet i 2001. Først i 2013 kom de tre første områdene på plass: Fremvaren i Vest-Agder, Tauterryggen i Nord-Trøndelag og Saltstraumen i Nordland. I dag er også Galulosen, Rødberg og Skarnsundet i Trøndelag, Jærkysten i Rogaland, Lurefjorden og Lindåsosane i Vestland, Innervisten, Nordfjorden, Karlsøyfjorden, Kaldvågfjorden og Innhavet i Nordland, Rossfjordstraumen, Rystraumen og Ytre Karlsøy i Troms og Finnmark blitt vernet. Det finnes også fire marine nasjonalparker i Norge: Ytre Hvaler, Færder, Jomfruland og Raet.

Norge var forpliktet til å verne minst 10 prosent av norske havområder innen utgangen av 2020, men dette målet er dessverre langt fra oppfylt. Verdens ledende havforskere har lagt frem at det trengs minimum 30 prosent marine verneområder innen 2030 dersom livet i havet skal tas godt nok vare på. Dette er et globalt opprop Norge har signert på.

I dag utgjør marine verneområder kun rundt én prosent av norske havområder, noe som betyr at det gjenstår svært mye for å ta godt nok vare på naturverdiene i Norges egne havområder og å oppfylle gjeldende internasjonale forpliktelser og nye forpliktelser som må komme i forbindelse med at det skal settes nye mål for naturen i 2022.

Våren 2021 ble lagt frem en ny helhetlig plan for bevaring av marin natur for Stortinget. Det blir viktig å fylle denne planen med konkret innhold der de riktige, viktigste kyst- og havområdene våre får et helhetlig vern iht naturmangfoldloven som er den eneste loven som har mulighet til å verne natur på tvers av alle sektorer. Et vern etter naturmangfoldloven vil også kunne være konfliktdempende i et stadig større konfliktnivå langs kysten og til havs siden loven sikrer at alle sektorer får de samme spillereglene når det gjelder å forholde seg til og å bevare natur.

Et avgjørende grep for å sikre at vi kan verne tilstrekkelig natur innen 2030, er å åpne opp naturmangfoldloven til å gjelde i alle norske havområder (til og med norsk økonomisk sone; 200 nautiske mil). I dag gjelder kun loven ut til og med 12 nautiske mil.

Utrede SVO-områder i henhold til marin verneplan før det vurderes å igangsettes ny aktivitet i slike områder.

Særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) er havområder som er grunnet sitt naturmangfold og/eller sin biologiske produksjon er blitt gitt spesielle aktsomhetsføringer når det gjelder menneskelig aktivitet.

SVO-status legger med andre ord ingen begrensninger for hverken pågående eller potensiell ny næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene.

Områder definert som SVOer er dermed gode utgangspunkt når det gjelder å se på hvilke områder som bør undersøkes for å opprette marine verneområder i norske farvann først. Dette for å sikre at de viktigste og mest sårbare naturverdiene våre og deres funksjoner for havet er ivaretatt på en miljømessig bærekraftig måte til fremtidens generasjoner.

Nasjonal handlingsplan for infrastruktur for avfall, + 10 mill. kroner

(Kap. 1400, post 21)

Det er behov for et nasjonalt løft i avfallshåndteringen og en eliminering av de kommunale forskjellene. [Avfallsplan 2020-2025](#) gjorde en begrenset og overordnet vurdering av behovet for etablering av ny infrastruktur på nasjonalt nivå. Dersom Norge skal kunne klare å skape en sirkulær økonomi må det gjøres store endringer i infrastrukturen for avfall, herunder utbygging av infrastruktur for sortering, oppgradering og produksjon av materialgjenvunnet råstoff. En mer effektiv infracstruktur for innsamling, ettersortering, gjenvinning og bruk av resirkulert materiale har stor miljønytte. En [ny rapport fra Eunomia](#) anslår at ettersortering av plast kan spare 464 million tonn CO2 globalt. En slik satsing har også ringvirkninger for hele den sirkulære økonomien.

Dette forslaget har en tett sammenheng med Hurdalsplattformen, som sier at Regjeringen vil jobbe for at avfall håndteres og gjenvinnes lokalt eller regionalt heller enn å bli transportert over større avstander, og oppdatere forurensningsloven for å sørge for mer effektiv avfallshåndtering, slik at avfallet sorteres, videreforedles og brukes på nytt som råstoff.

En [kartlegging Deloitte](#) gjorde for Klima- og miljødepartementet pekte på behovet for en nasjonal plan for ettersortering, behandling- og materialgjenvinning av avfall i Norge som et nødvendig grep for å sikre overgangen til en sirkulær økonomi. [Nye undersøkelser fra Mepex og Norner](#) har videre undersøkt hvor stor investeringen bør være dersom vi skal klare å materialgjenvinne 50% av plastavfallet. Rapporten anbefaler 10 grovsorteringsanlegg for husholdningsavfall, i tillegg til kapasitet for næringsavfall fra næringslivet. Det vil videre være behov for et nasjonalt anlegg for finsortering og et anlegg for produksjon av nytt plastråstoff. Investeringskostnaden er estimert til å være 6,8 milliarder kroner.

Overgangen vi står i og kravene Norge må møte fra EU, krever altså store endringer i dagens system. Det krever store investeringer i infrastruktur og nye løsninger, både tilknyttet ettersortering og kildesortering. Samtidig er en slik systemendring det enkleste og mest effektive tiltaket for å sikre sirkulære verdikjeder. I dag er det kommunene som sitter med nøkkelen. Flere kommuner står ovenfor nye lovkrav, jf. [Forslag på nye krav i avfallsforskriften kapittel 10a](#). Grunnet kommunale forskjeller, er det flere kommuner som synes langt unna å kunne klare å nå disse kravene. Uten et rammeverk som sikrer effektiv benchmarking, deling av best-practice og samarbeid på fylkeskommunalt og nasjonalt nivå tror vi det er vanskelig at kravene nås og endringene realiseres. Videre må nødvendige investeringer i infrastruktur realiseres, dette vil også kreve investeringsvilje fra nasjonalt hold. Vi ser derfor et tydelig behov for at nødvendige endringer i infrastruktur følges opp nasjonalt.

WWF mener at Hurdalsplattformen gjør rett i å prioritere avfallshåndtering i Norge, og foreslår at dette følges opp med en gang ved å sikre at Norge får på plass en enhetlig nasjonal plan for hvordan vi skal kunne sikre en effektiv innsamling, sortering og materialgjenvinning av plastavfall nasjonalt. Investeringskostnaden og nødvendige tiltak har en tett sammenheng med forslaget om materialavgift på plast, utvidet produsentansvar og returordninger.

Vi ber om at det settes av midler til å lage handlingsplanen og følge opp dette arbeidet i årets budsjett, her estimert til 10 millioner kroner. Tildelingen tilknyttet den sirkulære økonomien har tidligere vært satt på kap. 1400, post 76. Vi foreslår at denne tildelingen også settes her.

Styrk internasjonal kunnskap om naturmangfold, + 15 mill. kroner

(Kap. 1400, post 71)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å styrke det globale kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold, og øke øremerkede midler til naturpanelet (IPBES) og The Global Biodiversity Information Facility (GBIF).

[Konvensjonen om biologisk mangfold \(CBD\)](#) skal sikre at naturmangfoldet beskyttes og at biologiske ressurser brukes på en bærekraftig og rettferdig måte. Som et ledd i dette arbeidet ble det i 2010 vedtatt [20 mål \(Aichimålene\)](#) for å hindre tap av globalt naturmangfold innen 2020. Det første målet handler om kunnskap; «*Senest innen 2020 er folk oppmerksomme på verdiene av biologisk mangfold og hva de kan gjøre for å bevare mangfoldet og bruke det på en bærekraftig måte.*»

For å ta vare på naturmangfoldet er det avgjørende at man vet hvor det finnes verdifull natur, slik at man kan ta hensyn til dette. Dessverre er det stor forskjell på hvor mye kunnskap som finnes om naturen rundt om i verden. [Ved utgangen av 2020, så vi at verden ikke klarte å nå noen av Aichimålene.](#) Det viser at dersom vi skal klare å ivareta naturmangfoldet, er det blant annet behov for et internasjonalt kunnskapsløft for natur. Norge kan bidra til dette gjennom å øke støtten til relevante internasjonale kunnskapspanel.

[Naturpanelet](#) *Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (IPBES), ble etablert i 2012 etter modell fra FNs klimapanel og har 126 medlemsland. Sekretariatet for kapasitetsbygging er lagt til Trondheim. Det er en stor anerkjennelse og vitner om at Norge har kunnskap om naturmangfold og forvaltning av natur. Det gir også Norge en sentral og strategisk posisjon i arbeidet med å gjøre utviklingsland bedre i stand til å levere relevant og oppdatert kunnskap til Naturpanelet.

Naturpanelet skal levere oppdatert og sammenfattet kunnskap om den globale tilstanden for naturmangfoldet og økosystemene. Naturpanelet leverte i 2019 den første globale fagrapporten om naturens tilstand.

The Global Biodiversity Information Facility (GBIF) er en global infrastruktur for åpen deling av verdinøytrale data om naturmangfold og er offentlig finansiert. I Norge koordineres GBIF av Naturhistorisk museum i Oslo, i nært samarbeid med Artsdatabanken. GBIF hjelper institusjoner med å publisere data om naturmangfold med en felles standard.

I Energi- og miljøkomiteens innstilling til naturmangfoldmeldingen ([Innst. 294 S \(2015-2016\)](#)) trekkes IPBES som det globale kunnskapsorganet, og GBIF som den sentrale leverandør av verdinøytral kunnskap om naturmangfold. WWF Verdens naturfond foreslår at regjeringen øker bevilgningene til kap. 1400, post 71 med 15 mill. kroner, som øremerkes naturpanelet (IPBES) og GBIF, for å styrke det globale kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold.

Helhetlig plan for restaurering av norsk natur, + 5 mill. kroner

(Kap. 1420, post 21)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig plan for restaurering av norsk natur, hvor 15% av den forringede naturen skal være restaurert innen 2025, men også for videre restaureringsarbeid etter dette.

Arealbruksendringer og tap og forringelse av natur er i følge [Artsdatabanken](#) hovedtrusselen for 90% av artene på den norske rødlista og hovedgrunnen til tap av naturmangfold. Dette forringer også økosystemtjenester vi mennesker er avhengige av, som karbonlagring, luftrensing og flomdemping.

Norge forpliktet seg i 2010 til å nå de internasjonale målene for biologisk mangfold, de såkalte Aichimålene. [Aichimål 15](#) sier at minimum 15 prosent av forringede økosystemer skal være restaurert innen 2020. Norge var ved utgangen av 2020 langt unna å nå dette målet, som vist i «[Naturens tilstand 2020 – Vurdering av Norges innsats for å nå verdens naturmål](#)». I [innstillingen til handlingsplanen om norsk handlingsplan for naturmangfold](#) gikk Stortinget i 2016 inn for at arbeidet med restaurering skulle være unnagjort innen 2025, og utsatte dermed den opprinnelige 2020-fristen. Klima- og miljødepartementet fulgte opp dette i [Prop. 1 \(2020-2021\)](#), med å ville «*prioritere aktuelle restaureringstiltak med sikte på at 15 pst. av dei forringa økosystema er restaurerte innen 2025*». På tross av dette foreligger det ingen plan for gjennomføring av dette arbeidet. En omfattende og helhetlig utredning av behovet for å restaurere norsk natur er nå nødvendig for å stoppe tapet av norsk natur og ta naturforvaltningen opp på et nytt nivå.

Erfaringen viser at det er et prekært behov for en handlingsplan for restaurering av norsk natur – både for å stoppe naturtapet og for å oppfylle våre nasjonale og internasjonale forpliktelser. En gjennomgang av tilstanden i ulike økosystemer og en utredning av hvilke tiltak som kan settes i verk for å styrke naturtilstanden i systemene er helt nødvendig. Førstnevnte punkt kan eksempelvis ta utgangspunkt i arbeidet som er gjort på [fagsystem for fastsetting av god økologisk tilstand](#). I tillegg må planen inneholde et utkast til aktuelle lokaliteter som kan restaureres. Det er samtidig viktig at dette arbeidet ses i sammenheng med andre prosesser for å sikre natur, som det pågående arbeidet med helhetlig og økosystembasert forvaltning av natur, og naturens evne til å lagre karbon. Se for øvrig budsjettforslag om økt støtte til restaurering av myr og våtmark, kap. 1420, post 38.

WWF Verdens naturfond ber regjeringen avsette 5 mill. kroner til en helhetlig plan for restaurering av norsk natur.

Sikre et representativt vern av norsk natur gjennom nye nasjonalparker og ny nasjonalparkplan, + 7 mill. kroner

(Kap. 1420, post 21)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen iverksette arbeidet med en supplerende nasjonalparkplan som sikrer et representativt vern av norsk natur

Nasjonalparker utgjør i dag om lag 10 prosent av Norges landareal. Mens hele 33 prosent av norsk fjellnatur er vernet, er andre natur- og landskapstyper dårlig representert. I Hurdalsplattformen gjør regjeringen det klart at "vern av representativ norsk natur skal sikres". Skal norske nasjonalparker omfatte [et representativt utvalg av norsk natur, slik vi er forpliktet til gjennom Konvensjonen om biologisk mangfold \(CBD\)](#), må det opprettes flere nasjonalparker, og det må settes av tilstrekkelig finansiering for å drive disse verneprosessene.

Miljødirektoratet kom i april med en anbefaling om [opprettelse av nye nasjonalparker, samt utvidelse av eksisterende nasjonalparker og landskapsvernområder](#), og [regjeringen har valgt å gå videre med flere av disse områdene](#). Imidlertid påpeker direktoratet selv at områdene i liten grad bedrer representativiteten for vernet av norsk natur, og flere av områdene Miljødirektoratet vurderte som aktuelle, som f.eks. Preikestolen, er utelatt pga. manglende lokalpolitisk støtte. Kystnaturen har tradisjonelt vært dårlig representert, selv om [vernet av Raet og Jomfruland nasjonalparker i 2016, og av Lofotodden i 2018](#), har bedret situasjonen. Den spektakulære kystnaturen gir grunnlag for betydelige deler av norsk turistnæring, og å sikre disse natur-verdiene vil også være viktig for lokal og regional bærekraftig, naturbasert næringsutvikling. Store, sammenhengende områder med produktiv skog i lavlandet er også dårlig representert. Derfor er det positivt at [prosessen med å utrede et verneforslag for Østmarka nå er i gang](#).

Selv om de planlagte nasjonalparkene blir gjennomført, utgjør ikke nasjonalparkene et representativt utvalg av norsk natur. Derfor må regjeringen sette i gang et arbeid og komme tilbake til Stortinget med en supplerende nasjonalparkplan, kombinert med den igangsatte prosessen med supplerende vern. I sistnevnte prosess er det positivt at det vurderes nasjonalparkstatus for enkelte eksisterende landskapsvernområder, eksempelvis Trollheimen landskapsvernområde. I tillegg kan det være aktuelt å inkludere aktuelle utvidelser av eksisterende nasjonalparker, eksempelvis av Øvre Pasvik nasjonalpark, for å inkludere store verneverdier på utsiden av dagens grenser.

Det bør også utredes i hvilken grad eksisterende nasjonalparker kan knyttes sammen med andre verneområder, eksempelvis gjennom å omfatte geografiske gradienter og vegetasjonsgradienter, for på denne måten å sikre spredningskorridorer for arter, både på generell basis og i lys av klimaendringer. Eksempler er Tysfjord/Hellemobotn, der en kan beskytte et område fra fjord til fjell, og sammenhengende verneområder på tvers av landegrensene.

I statsbudsjettet for 2022 bør kap. 1420, post 21 økes med 7 mill. kroner, for å dekke prosessen med å gjøre Østmarka til nasjonalpark, og for å igangsette arbeidet med en supplerende nasjonalparkplan som sikrer et representativt vern av norsk natur.

Tiltak i verneområder, + 10 mill. kroner

(Kap. 1420, post 31)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber Regjeringen om å sikre en god oppfølging av behovet for skjøtselstiltak i norske verneområder

Verneverdiene er truet i ca. 27 prosent av norske verneområder, i stor grad på grunn av manglende skjøtselstiltak. Slike tiltak er nødvendige for å hindre gjengroing, og for å hindre fremmede arter fra å spre seg. Klimaendringene forsterker disse trusselfaktorene og gjør dermed verneverdiene ytterligere sårbare for forstyrrelser og tekniske inngrep.

Som regjeringen slår fast i Hurdalsplattformen er mye av det biologiske mangfoldet i Norge avhengig av menneskelig bruk, blant annet av beiteområder og slåttemark. I områder med gjengroing kreves betydelig årlig innsats i form av skjøtsel som slått, lyngbrenning og beite for at verneverdiene skal kunne ivaretas. Flere verneområder har også fått inn fremmede arter som mink, sitkagran, norsk gran og edelgran, som fortrenger stedeegne arter og utgjør en direkte [trussel mot naturmangfoldet](#) som er vernet, og er i strid med vernevedtaket. Bekjempelse av fremmede arter er tidkrevende og kan være svært kostnadskrevende.

Skjøtselstiltakene som Statens Naturoppsyn utfører i verneområdene skjer vanligvis på bestilling fra forvaltningsmyndighetene og tar utgangspunkt i gjeldende skjøtelsesplan der en slik foreligger. Det mangler imidlertid skjøtelsesplan og/eller forvaltningsplan i et betydelig antall områder som burde hatt det. Det har ført til at etterslepet på skjøtsel i verneområder er betydelig, og skjøtsel i verneområdene må derfor prioriteres i langt større grad.

I sin innstilling fra mai 2021 understreket energi- og miljøkomiteen viktigheten av god forvaltning av verneområder når de skriver: *«Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, vil sikre naturmangfoldet og livsgrunnlaget for kommende generasjoner, slik at vi overlater naturen og miljøet vårt i minst like god stand som vi overtok det fra våre forfedre. En god forvaltning av verneområder er viktig i denne sammenheng.»*

I sin innstilling fra desember 2015 var energi- og miljøkomiteen og opptatt av det store behovet for skjøtselstiltak i verneområdene: *«Komiteen har merket seg at en gjennomgang utført av Miljødirektoratet i 2014 viser at 30 pst. av verneområdene i Norge er truet av gjengroing og fremmede arter. Komiteen vil understreke det ansvaret som påligger miljømyndighetene for å ivareta vernede områder. Behovet for skjøtselstiltak i verneområdene er stort, og komiteen legger til grunn at midlene prioriteres der behovet er størst på et faglig grunnlag.»*

Det er avgjørende å sikre at vernede og truede naturtyper følges opp med målrettede tiltak, slik som skjøtsel i verneområder, slik at våre etterkommere kan oppleve det samme naturmangfoldet som vi kan. En utilstrekkelig oppfølging av vernevedtak og skjøtelsesplaner er ikke sammenfallende med en ansvarsfull og kunnskapsbasert forvaltning. Det påligger derfor miljømyndighetene et særlig ansvar å ivareta områder som er vernet.

I statsbudsjettet for 2022 bør kap. 1420, post 31 økes med 10 mill. kroner for å sikre en god oppfølging av behovet for skjøtselstiltak i norske verneområder.

Opptrapping mot en årlig norsk skogvernmilliard, + 320 mill. kroner

(Kap. 1420, post 35 + 315 mill. kroner og Kap. 1420, post 01 + 5 mill. kroner)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å verne 10% av alle typer skog innen 2030.

For å begrense effekten av klimaendringene må den globale oppvarmingen ikke overstige 1,5 grader. Skogvern er et av verdens mest kostnadseffektive klimatiltak og må prioriteres sterkere både i nord og i sør. Samtidig er skogene verdens mest artsrike økosystemer. Intakt og variert naturmangfold er Jordas immunforsvar og livsforsikring mot store miljøendringer, som nettopp klimaendringer. Naturkrisen og klimakrisen går hånd i hånd, de forsterker hverandre, og FNs naturpanel (IPBES) er tydelig på at [naturens situasjon er mer prekær enn noensinne](#).

Det nordlige skogbeltet, som strekker seg fra Norge, via Sverige og Finland, gjennom hele Russland og over til Alaska og Canada, er verdens største karbonlager i skog. Det finnes mange utrydningstrua arter, sårbare og truede naturtyper i skogene våre. Skogvern er et avgjørende og effektivt tiltak som både bidrar til å bevare truet natur, beskytte karbonlagre og opptak, og som lokalt kan bidra til å redusere den negative effekt av naturkatastrofer.

Gjennom FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD) har Norge politisk forpliktet seg til å [bevare 17 %](#) av arealet på land, og sikre at dette blant annet dekker «spesielt områder som er særlig viktig for biologisk mangfold og økosystemtjenester» og at vernet er representativt, altså at 17% av alle de ulike naturtypene skal være vernet. I forbindelse med arbeidet inn mot en ny naturavtale har Norge støttet forslaget om å øke vernet til 30 %.

Stortinget vedtok i 2016 at [10 %](#) av skogen skal vernes ([Meld. St. 14 \(2015-2016\)](#)). Til nå er det kun vernet 3,9 % av den produktive skogen. Ved vern av nye områder er det viktig at de høyeste verneverdiene og mangelanalyser fra skogvernevalueringen prioriteres. Det er et stort behov for en fortgang og målrettet plan for skogvernarbeidet. Det er ikke mangel på skogområder som tilbys for frivillig vern. I år ligger det 90 områder klare til vern i KLD, mens budsjettet allerede er brukt opp. Regjeringen er derfor i en unik posisjon til å øke skogvernet uten konflikt. Miljødirektoratet opplyser at betydelig flere områder kunne vært vernet frivillig om skogvern budsjettet hadde vært større. Samtidig er det viktig, både for skogeiere som vil verne og de som jobber med frivillig vern i skogeierorganisasjonene, hos statsforvalterne og i Miljødirektoratet, at det er forutsigbarhet i budsjettbevilgningene, da verneprosessen tar flere år.

For å verne 10 % av skogen innen 2030 trengs en årlig norsk skogvernmilliard fra 2023 og en økning til 1,5 milliard fra 2025

Bevilgningene til skogvern bør økes med 315 mill. kroner på post 35, slik at det totalt bevilges 750 mill. kroner til skogvern i 2022, og det bør trappes opp til en årlig norsk skogvernmilliard fra 2023. I tillegg bør 5 mill. kroner bevilges og øremerkes en ny stilling i Miljødirektoratet for å øke kapasiteten.

Øk støtten til restaurering av myr og annen våtmark, + 5 mill. kroner

(Kap. 1420, post 38)

Drenering av myr har vært praksis i lang tid, og [Norsk naturindeks](#) viser at våtmarkene våre fremdeles opplever en negativ utvikling over store deler av landet. Norge har en stor variasjon i myrtyper, blant annet fra ekstremt næringsrike til ekstremt næringsfattige, og fra atlantiske myrer til palsmyrer. Forekomsten av mange av myrtypene har blitt sterkt redusert og flere er oppført som truet i [Norsk rødliste for naturtyper 2018](#).

Den negative utviklingen skyldes for det meste menneskelige inngrep, blant annet som følge av grøfting, uttak av torv til strø, oppdyrking, anlegg av skogsbilveier, omlegging til golfbaner, boligbygging, bruk til infrastruktur, forurensning og spredning av fremmede organismer. Stortinget vedtok i 2019 et forbud mot nydyrking av myr, et svært viktig tiltak for å redusere tapet av myr. Dette ble imidlertid i 2021 omgjort til at nydyrking av myr kan gjøres etter søknad, og forutsatt at det tas hensyn til både klima, natur og kulturlandskap. I tillegg til at det er viktig med en restriktiv praksis på forringelse av myr og våtmark er det fremdeles svært viktig å restaurere områder som allerede har blitt ødelagt.

Myrer har et særegent artsmangfold og er eneste leveområde for flere truede arter. [Mange av disse er moser, karplanter og insekter som kun finnes på rikmyr](#), en myrtype som er sterkt truet (EN). Områdene er også viktige hekkeområder, spillplasser og rasteplasser for trekkfugler.

Restaurering av myr vil forbedre tilstanden til myrøkosystemer og artene som lever i, eller på annen måte er avhengig av, disse økosystemene.

Myrer har store karbonlagre, og kan lagre betydelig mer karbon enn skog. Ved drenering og senket grunnvannstand vil det tidligere oksygenfattige miljøet i myra brytes raskere ned og friggi klimagasser. Motsatt vil heving av grunnvannsnivået ved restaurering av myr redusere nedbrytingen og utslippene av klimagasser, og øke karbonlagringen. Torvmyrer kan også holde på større vannmasser og har evnen til å regulere avrenning av vann.

Restaurering av myr er dermed både et viktig klimatilpasningstiltak og vil bidra til flomregulering.

Norge har inngått internasjonale forpliktelser til å restaurere natur. Restaurering av våtmark som myr vil bidra til å oppfylle dette målet. Restaurering av myr er også nødvendig for å innfri målsettingene om god økologisk tilstand, jf. den planlagte miljøkvalitetsnormen for myr, for å bidra til reduserte klimagassutslipp, og som tilpasning til klimaendringene. Myrrestaurering må derfor prioriteres høyere. KLD fastslår selv i sin [Naturstrategi for våtmark](#) at den planlagte innsatsen for restaurering av våtmark ikke er nok til å bedre tilstanden for naturtypen.

WWF Verdens naturfond anbefaler derfor at støtten til restaurering av myr og våtmark økes med 5 mill. kroner i kapittel 1420, post 38.

Klimasats, + 800 mill. kroner

(Kap. 1420, post 61.)

<u>Forslag til vedtak:</u>

Klimasats videreføres til 2030. Rammen økes til en milliard kroner årlig.

Støtteordningen «Klimasats» har utløst i overkant av 1300 prosjekter og stort engasjement i kommunene. En fersk evaluering viser at ordningen utløser kostnadseffektive tiltak med god klimaeffekt. Hver krone fra staten har utløst minst en krone ekstra fra kommunene.

Klimakur2030 understreker at kommunene har flere roller av betydning for arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp, blant annet som myndighetsutøver og lokal planmyndighet, grunneier og bygg- og anleggseier, samfunnsutvikler, innkjøper av varer og tjenester, og tjenesteleverandør. Kommuner sitter også i førersetet med å utvikle styringsverktøy som klimabudsjett, som kan ha overføringsverdi til andre forvaltningsnivåer og virksomheter. Klimakur anbefaler derfor at staten stiller tydeligere krav til kommunene, blant annet gjennom klarere krav til rapportering og integrering av klimahensyn, og å klargjøre og øke det juridiske handlingsrommet.

Det er derfor behov for at klimasats videreføres slik at kommunene kan gjennomført tiltak med dokumentert god klimaeffekt. WWF Verdens naturfond ber om at statsbudsjettets kapittel 1420 post 61 økes med 800 mill. kroner sammenlignet med regjeringens fremlagte budsjettforslag for 2022, slik at rammen økes til en milliard kroner årlig.

Styrke kommunenes plastarbeid, + 100 mill. kroner

(Kap. 1420, Post 71)

Marin forsøpling er et stort miljøproblem som dessverre stadig øker i omfang. I Norge har vi også store problemer med [forsøpling og forurensning av mikroplast](#). En stor del av dette ansvaret ligger i dag på kommunene, som ansvarlig innsamler av husholdningsavfall og forsøplingsmyndighet. [En oppdatert tiltaksvurdering ble oversendt Klima- og miljødepartementet fra Miljødirektoratet i 2020](#), hvorav et av tiltakene var å følge opp kommunene som forsøplingsmyndighet gjennom tilsyn og veiledning. Dette er en nøkkel til at vi klarer å gjennomføre endringer på systemnivå, og bør følges prioritert.

WWF Verdens naturfond synes derfor det er bra at regjeringen viderefører tilskuddsordningen rettet mot arbeidet med marin forsøpling og mikroplast i statsbudsjettet for 2022, men vi er bekymret for at ordningen er blitt noe redusert (kap. 1420 post 71). Støtteordningen fokuserer hovedsakelig på opprydning og forebyggende, avbøtende tiltak. Private bidrag som Handelens Miljøfond er begrenset til hovedsakelig opprydningstiltak, forebyggende tiltak, og støtter i hovedsak næringslivstiltak og frivillige organisasjoner. Det finnes derfor ikke noen ordning i dag som støtter kommunenes tiltak og handlingsplaner, som må være dersom vi skal oppnå endring på systemnivå. WWF mener derfor at det fortsatt mangler målrettet bevilgning av midler til større endringer på systemnivå, særlig når det gjelder kommuner og deres ansvarsområder. WWF foreslår at det opprettes en ny støtteordning for helhetlig arbeid med plast og plastforsøpling på kommunenivå i Norge, etter modell av Klimasats. Denne støtten må komme som tillegg til andre nasjonale midler for arbeid mot marin forsøpling.

[Stortinget vedtok i forbindelse med Representantforslag 236S \(2020-2021\)](#) å be regjeringen spesifisere statsforvalterens ansvar og koordinerende oppgave i arbeidet mot marin forsøpling, utarbeide en helhetlig strategi og handlingsplan mot marin forsøpling, utrede en incentivordning for at flere frivillige vil bidra til rydding av plast, gi faglig støtte og veiledning til kommunene som utarbeider egne plasthandlingsplaner mot marin forsøpling, komme tilbake til Stortinget med forslag til å skjerpe straffen mot dumping av avfall fra skip langs norskekysten og vurdere å innføre en tilskuddsordning som dekker kostnadene forbundet med leveranser av avfall etter frivillige ryddeaksjoner i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.

Nullvisjonen for marin forsøpling må gjelde også på kommunalt nivå og det trengs ulike lokale løsninger for at hver enkelt kommune skal nå dette målet. Det bør derfor opprettes en ny tilskuddsordning for forebygging av forsøpling og bedret avfallshåndtering i norske kommuner. Ordningen bør bistå kommunene i å utøve sitt ansvar for herreløst avfall og kan administreres av Miljødirektoratet.

Videre har kommunene mulighet til å påvirke flere deler av plastens verdikjede, gjennom handlingsplaner og politiske satsingsområder. Disse handlingsplanene burde inkludere offentlige innkjøp og anskaffelser. Som en stor innkjøper av plast kan kommunene bidra til å få fortgang på en sirkulær økonomi, herunder reduksjon av engangsprodukter, økt ombruk, gjenbruk og bruk av resirkulert materiale. Dette vil trenge veiledning og retningslinjer fra nasjonalt hold.

WWF foreslår at det opprettes en ny tilskuddsordning som skal finansiere forebyggende tiltak på kommunalt nivå for å stanse forsøplingen av havet. Denne bør i en startfase bevilges med 100 mill. kroner i 2022, hvorav 80 mill. bør være en søkbar ordning for avfallshåndtering og forebygging i kommunene, herunder arbeid med plastsmarte tiltak og handlingsplaner. 20 mill. bør være øremerket tiltak for å styrke avfallshåndtering i norske havner.

Styrk satsingen på konfliktdempende og forebyggende tiltak mellom beitedyr, rovvilt og samfunn, + 50 mill. kroner

(Kap. 1420, post 73)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å styrke satsingen på forebyggende og konfliktdempende tiltak mellom beitedyr, rovvilt og samfunn, og øke FKT-potten med 50 millioner kroner.

Tap av beitedyr til rovdyr har vist en nedadgående trend, og antall sauer tatt av rovvilt er nå mer enn halvert de siste ti årene. I samme periode har antall beitedyr økt. Nedgangen i beitedyr tatt av rovdyr viser at de tapsreducerende tiltakene fungerer der de iverksettes.

WWF ber derfor regjeringen om å ytterligere styrke satsingen på forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT) som rovviltavvisende gjerder, tidlig nedsanking og omstilling i jordbruket i statsbudsjettet. Rovviltavvisende gjerder er det mest effektive forebyggende tiltaket for å hindre tap av sau til bjørn og ulv. I prioriterte områder for bjørn og innenfor ulvesona bør rovviltavvisende gjerder være et hovedtiltak. Slike forebyggende tiltak bør også prøves ut i andre områder med regelmessige tap til rovvilt, slik som deler av randsonene til ulvesona.

Jerven sto i 2020 for litt over 40 prosent av tapene av sau til rovdyr. Statistikken viser at i perioden fra [1. september](#) og ut resten av beitesesongen skjer noe under halvparten av tapene av sau til jerv. Videre viser det seg at 80 % av tapene til jerv skjer etter 1. august. Vanligvis avsluttes beitesesongen i midten av september. Å sanke inn sauen tidligere i prioriterte forvaltningsområder for jerven er derfor et tiltak som vil kunne redusere tapene betydelig. Det er derfor positivt at myndighetene nå tilbyr ekstra støtte for de brukerne som sanker inn sauen tidlig i prioriterte jerveområder.

Omstilling til annen matproduksjon er et alternativ for næringsutøvere som har hatt store tap av sau til rovdyr. Støtteordningene for frivillig omstilling i områder som er prioritert for rovdyr har vært og er svært små. En økning av støtten til omstilling vil kunne redusere tap og dempe konflikt.

WWF ønsker å understreke at midlene ikke bør brukes til tiltak som bidrar til å øke antall beitedyr i ulvesonen, via nyetableringer eller økning av besetningsstørrelser. Disse midlene bør istedenfor øremerkes omstilling og tapsreducerende tiltak.

For å styrke ytterligere konfliktdempende tiltak i rovviltpolitikken foreslår WWF at kap. 1420, post 73 økes med 50 mill. kroner. Videre foreslår WWF at 40 mill. kroner av FKT-midlene øremerkes til omstilling, samt at 15 mill. kroner øremerkes til oppsetting og vedlikehold av rovviltavvisende gjerder.

Internasjonalt samarbeid for skogvern i nord, + 2 mill. kroner

(Kap. 1420, post 84)

Den boreale skogen (taigaen) er mye mindre kjent enn den tropiske skogen og mye mindre beskyttet, selv om den er like viktig for CO₂-opptak og biologisk mangfold. Boreal skog består av store, sammenhengende urskogsområder i Russland, Canada og Alaska og boreal skog i Fennoskandia som er mer fragmentert og har mindre urskog igjen. Disse skogene står i akutt fare for ødeleggelse da hogsten øker i mange av de landene, samtidig som effektene av klimaendringer gjør at skogene blir mer utsatte for skogbrann, tørke og endringer i økosystemet. Disse skogene er svært viktige for både naturmangfold og for klimaet. Bevaring av skogene på tvers av grensene er avgjørende for at disse unike skogene forvaltes på en måte som hensyntar både klima, naturverdier og mennesker.

Til tross for at [Regjeringen understreker hvor viktig denne typen arbeid er](#), har skogvernarbeidet på tvers av landegrensene i nord blitt [nedprioritert i omfang og overført fra Miljødirektoratet til Statsforvalteren i Troms og Finnmark](#). Det gjelder både [Green Belt Fennoscandia](#)-arbeidet og skogvernarbeidet under Barents-samarbeidet, mens Green Belt Europe-arbeidet er lagt helt på is. Å legge samarbeidet ned på et lavere forvaltningsmessig nivå gir et dårlig signal til våre naboland.

WWF Verdens naturfond foreslår at regjeringen i statsbudsjettet gjenopptar og utvider skogvernsamarbeidet i nord. Arbeidet med Green Belt Europe og Green Belt Fennoscandia må gjenopptas og skogvernsamarbeid i Barentsregionen tilbakeføres fra Fylkesmannen til Miljødirektoratet.

Å gjeninnføre dette arbeidet koster lite for Norge, men vil gi en tydelig signaleffekt til våre samarbeidsland om at Norge også prioriterer beskyttelse av skogen i nord. Det kan sikre økt skogvern i det viktige nordlige skogbeltet og de siste europeiske urskogene i Nord-Vest Russland. Videre kan Norges tilstedeværelse i Green Belt Europe-arbeidet også bidra til å hindre uheldige avgjørelser andre steder i Europa, da Norge som spydspiss i miljøarbeidet internasjonalt gjerne blir lyttet til på internasjonale møter.

Dette arbeidet kan med fordel sees i sammenheng med at regjeringen i Hurdalsplattformen varsler et initiativ om et internasjonalt klimasamarbeid mellom landene som har boreal barskog.

Arbeidet med skogvernsamarbeid i nord bør prioriteres opp og bevilges med en økning på 2 millioner kroner over kapittel 1420, post 84 i statsbudsjettet for 2022.

Sirkulærøkonomisk program under Enova, + 200 mill. kroner

(Kap. 1428, post 50)

Sirkulærøkonomien vil ha en nøkkelrolle i det grønne skiftet, hvor det kan bidra til vesentlige [utslippskutt](#) og bedre utnyttelse av [materialer og ressurser i økonomien](#). Dette kan også bidra til å redusere behovet for uttak av naturressurser og slik gi oss bedre grunnlag for vern av natur og reduksjon av naturfotatrykket. En større satsning på sirkulærøkonomi kan også bidra til betydelig ny [verdiskapning og arbeidsplasser](#).

Regjeringen har vedtatt en [strategi](#) for sirkulærøkonomi hvor man ønsker å tilslutte seg [EUs målsetninger for sirkulær økonomi](#). Denne ble vedtatt som del av EU's Green-deal, hvor mye vil være relevant gjennom EØS-avtalen, som materialgjenvinning av emballasje, husholdnings og næringsavfall på henholdsvis 70% og 65% innen 2030. Norge ligger i dag langt unna å oppfylle disse målsetningene, når [41% av husholdnings og industriavfall gikk til materialgjenvinning](#), mens [tallet for emballasje er 56%](#).

Norge er forpliktet til å nå mål knyttet til natur, de såkalte Aicimålene, hvor man blant annet er forpliktet til å begrense spredning av miljøgifter og forurensning til et nivå som ikke er skadelig for økosystemer. I en [evalueringsrapport](#) finner WWF m.fl. at Norge ligger langt bak måloppnåelse for en rekke av målsetningene, og anbefaler blant annet at man iverksetter sirkulærøkonomiske tiltak for å forbedre måloppnåelsen.

For å nå målsetningene og utnytte potensialet i sirkulærøkonomien er man avhengig av at det utvikles og tas i bruk ny teknologi og løsninger av både eksisterende, men også nye aktører i næringslivet. Dette vil kreve større investeringer og kostnader for næringslivet, hvor flere i dag mulig ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomme.

Staten bør ta en mer aktiv rolle for å utløse sirkulærøkonomiske tiltak. I dag har man i mindre grad internalisert negative eksternaliteter ved høyt material- og naturfotavtrykk på bedrifter enn man har gjort på klimaområdet, hvor karbonavgift gir incentiver til å kutte utslipp. Tilsvarende har også utvikling av nye forretningsmodeller og teknologier høyere risiko og lengre investeringshorisont enn det mange aktører i næringslivet kan håndtere. Staten kan derfor gjennom risikoavlastning for sirkulærøkonomiske tiltak være med å skape resultater som korrigerer negative og utnytter positive eksternaliteter slik at vi får et samfunnsoptimalt resultat. Enova har per i dag ansvar for å bevilge midler for å ta i bruk ny lavutslippsteknologi og besitter derfor kunnskap og kontakter på tvers av norsk næringsliv. Dette gjør Enova godt posisjonert for å besitte ansvar gjennom opprettelse av et eget sirkulærøkonomisk program under Enovas budsjett.

Tildelingene må vurderes ut ifra hvorvidt aktuelle prosjekt oppfyller følgende målsetninger:

- Oppnåelse av sirkulærøkonomiske målsetninger
- Reduksjon av materialfotavtrykk
- Reduksjon av klimagassutslipp
- Utvikling av ny teknologi eller forretningsvirksomhet som kan bidra til verdiskapning og sysselsetting

WWF foreslår derfor at man oppretter et eget sirkulærøkonomisk program innenfor Enova, med hensikt å støtte bedrifter som ønsker å gjennomføre nyskapende og skalerbare sirkulærøkonomiske tiltak i tråd med Norges nasjonale og internasjonale målsetninger. Det bør i utgangspunktet gis bevilgning på 200 mill. kroner i statsbudsjettet for 2022, under Kap 1428, post 50, for tildeling i en periode over tre år. Programmet bør sette av en del av midlene for tiltak i små og mellomstore bedrifter, samt samarbeide med Innovasjon Norge for å vurdere muligheter innen oppstartsvirksomheter.

Øk øvrige tilskudd til Enova til energieffektivisering og produksjon i husholdninger, + 1 000 mill. kroner

(Kap. 1428, post 50)

Forslag til vedtak:

- Enova øker i bevilgning til rettighetsbaserte tiltak i husholdninger for å sikre utbetaling tilsvarende 1 mrd over 4 år.
- Enova må etablere/videreføre støtteordninger til kraftproduksjon, elbillading og energieffektivisering i borettslag og sameier
- Det utformes nye nett-tariffer som belønner energisparing og egenproduksjon, ikke bare effektuttak
- El-avgiften bevares og innrettes for å bidra til finansiering av energisparende tiltak i husholdninger

Ihht Hurdalsplattformen skal Norge nå ambisiøse utslippsmål om kutt på 55% innen 2030 fra 1990-nivå. For å nå gjeldende og varslede klimamål er omstilling av energibruken en nøkkel. Det behøves en storstilt elektrifisering av en rekke deler av samfunnet. Dette har vært en del av motivasjonen for å investere i ny fornybarproduksjon. Men i tillegg må vi sørge for å minimere energisløsing ved å sørge for å maksimere energieffektiviseringen. Vi har mål om å sikre 10TWh energisparing i bygg innen 2030. Dette vil bidra til å sikre kraftoverskudd og redusere behov for ny fornybar kraft og kutte utslipp i husholdninger og næringsbygg hvor det ennå brukes fossile brensler til varmeproduksjon.

El-avgiften er med å stimulere til lavere strømforbruk. WWF anbefaler at ny regjering ikke kutter el-avgiften. Det vil svekke insentivene for energisparing. Klarer vi ikke å redusere forbruket, vil vi kunne få mangel på strøm og enda høyere strømpriser. Å kutte el-avgiften er også et svært lite treffsikkert virkemiddel for å utjevne sosiale forskjeller, her bør heller andre tiltak for å utjevne forskjeller tas i bruk.

Det har vært manglende satsning på energieffektivitet og distribuert produksjon av elektrisitet. Støtten Enova i dag tildeler husholdninger er vedtatt kuttet, på tross av at man med dagens satser ikke klarer å utløse tilstrekkelige investeringer i tiltak som bidrar til energieffektivisering og private klimainvesteringer, som for eksempel solceller. Ordningen må også forsterkes med spissede støtteordninger rettet mot borettslag og sameier.

Enova har en nøkkelrolle i å få opp og fram nye teknologiske løsninger i ulike sektorer og å sørge for energieffektiviseringstiltak som reduserer utslippene og sparer energi. Målet med teknologiprojektene til Enova er å høste erfaringer som bidrar til kompetanseutvikling, innovasjon og spredning av teknologi både nasjonalt og internasjonalt. Men støtten fra Enova er også viktig for å fange de lavhengende fruktene som kutter utslipp privat, som for eksempel energieffektivisering og støtte til varmepumpe.

Private solcellepanel i husholdninger vil være en måte å bidra til produksjon av fornybar energi, og vil også gi privatfolk et eierskap til det grønne skiftet. I stor nok skala vil dette også kunne bidra til å dempe behovet for utbygging av ny fornybar kraft og nettinfrastruktur som kan legge press på naturområder i Norge.

Det er i dag flere norske bedrifter som markerer seg innen utvikling av teknologi og tjenester knyttet til energieffektivisering. Enova har denne høsten varslet at de ville kutte i støttesatsen til disse virkemidlene, noe som bidrar til at færre utfører de ønskede tiltakene og at midlene derfor ikke brukes opp. Dette må reverseres og ytterligere styrkes. En utvidet satsning på energieffektivitet som både reverserer kuttene i støttesatsene og øker de totale budsjetttrammene vil kunne bidra til å øke verdiskapning i disse næringene. Dette vil også ha en positiv bieffekt ved å bidra til å øke sysselsetting i Norge i kjølvannet av Covid-19 krisen. 13 TWh energieffektivisering i bygg kan gi inntil 45 000 nye årsverk, ifølge en rapport fra [Thema](#).

For å få maksimal effekt må dette også omfatte næringsbygg, som også har tilsvarende potensial for energieffektivitet.

WWF foreslår en ytterligere økning i overføringene klima- og energifondet post 50 under Enova SF på 1 mrd. kroner i statsbudsjettet for 2022, som skal gå til tiltak knyttet til energieffektivisering og alternativ fornybar energiproduksjon i husholdninger og næringsbygg over en periode på fire år.

Fornybart (Grønt) hydrogenprogram, + 2 mrd. kroner

(Kap. 1428, post 50)

Forslag til vedtak:

- Stortinget bevilger 2 milliarder kroner til klima- og energifondet Post 50 under Kap. 1428 Enova SF til et eget hydrogenprogram med mål om å sikre produksjon og bruk av grønt hydrogen i Norsk industri.
- Stortinget vedtar et mål om å sikre produksjon av minst 400 000 tonn grønt hydrogen innen 2030 og full hydrogenomlegging av norsk industri

Hydrogen er en energibærer som har gode forutsetninger for å kunne erstatte fossile brenslere på en klimavennlig måte dersom hydrogenet produseres med fornybar energi – såkalt grønt hydrogen. Grønt hydrogen bidrar som en forutsetning for flere av tiltakene som legges frem i Klimakur, samt i veikart for grønn vekst til nøkkelnæringer som skipsfart, tungtransport og prosessindustri. Analyser fra Statnett viser at man gjennom en full hydrogenomlegging vil kunne kutte mellom 10-12% av Norges utslipp. av hydrogen i Norge gir et robust hjemmemarked og grunnlag for utvikling av teknologi og en eksport, som gir gevinster i form av både verdiskapning, eksportinntekter, sysselsetting og utslippskutt.

Bruk av grønt hydrogen er i dag ikke kostnadseffektivt i Norge med dagens teknologi og karbonpriser. Dette gjør at det ikke blir lønnsomt for bedrifter, som ønsker å produsere og anvende grønt hydrogen for å bli utslippsfrie, og å avkarbonisere prosesser som ikke lar seg elektrifisere, hvor man i dag har høye utslipp fra bruk av kull eller andre fossile brenslere. Dette gjør at vi i svært liten grad har startet prosessen med hydrogen-omlegging i viktige områder, som tungindustri. Man ser samtidig at flere europeiske land investerer i store nasjonale hydrogenstrategier, ettersom dette kan gi et konkurransefortrinn for nye og eksisterende industrier. Norge er ett av de landene i verden som [regnes for å ha best forutsetninger](#) for å utvikle en industriell satsing på grønt hydrogen, ettersom vi allerede har store fornybare kraftressurser, umiddelbar nærhet til Europa og en robust industri. På tross av dette har vi i Norge ikke en større nasjonal satsning på grønt hydrogen til industrien. Dette kan gjøre at vi taper globale muligheter og konkurransekraft når karbonavgiften økes og omstillingstakten tiltar.

WWF foreslår derfor at det opprettes et eget hydrogenprogram som er innrettet for å støtte og tilrettelegge for hydrogenomlegging i norsk industri. Dette er etter modell av Pilot-E som koordinerer satsninger fra Enova, Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Programmet må omfatte både aktører i kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, hvor støtten må tildeles gjennom bruk av såkalte differansekontrakter for karbonpris, hvor staten støtter en del av differansen mellom gjeldende pris på karbon i Norge og/eller EU, og tiltakskostnad, hvor utgifter gradvis vil fases ut etter hvert som prisen faller når teknologi modnes, eller karbonprisen stiger. Satsningsforslaget kan sees i sammenheng med en større omstillingsplan som bør finansieres ved midler fra en omstillingsavgift

På bakgrunn av dette foreslår derfor WWF at dagens satsning på hydrogen utvides ved å bevilge 2 milliarder kroner til klima- og energifondet Post 50 under Kap. 1428 Enova SF til et eget hydrogenprogram med mål om å sikre produksjon og bruk av grønt hydrogen i Norsk industri. Midlene skal brukes i en innledende fase på to år, hvor det skal utredes en implementeringsplan og tilhørende finansieringsbehov for å nå et mål om 400 000 tonn grønt hydrogen innen 2030 og full hydrogenomlegging av norsk industri.

Naturkur som undersøker klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring, og biologisk mangfold, + 5 mill. kroner

(Ny post)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å bestille en Naturkur, som vil undersøke klimatiltak knyttet til naturlig karbonopptak, lagring og biologisk mangfold.

Å ta vare på naturen er den billigste og mest effektive løsningen for å lagre karbon. Hvert år tar naturlig karbonlagring opp mer enn halvparten av karbonet som vi mennesker slipper ut til atmosfæren, og potensialet for naturlig karbonlagring på land i Norge er dobbelt så stort som gjennomsnittet. Dagens klimaregime for arealbruk og skog omfatter bare en tredel av de norske naturlige karbonlagrene på land, og ingen i havet.

I årene framover blir naturen en svært viktig del av klimaløsningen både internasjonalt og her i Norge. I Hurdalsplattformen går det fram at regjeringen vil "utarbeide et nasjonalt mål og strategi for å øke den naturlige karbonlagringen i norsk natur". Vi må ta vare på de karbonlagrene som finnes, og på naturens evne til å lagre mer karbon. Å ta vare på og restaurere natur er dermed et klimatiltak som samtidig vil medvirke til at Norge innfrir internasjonale forpliktelser som bevaring av naturmangfold. For å klare å nå Parisavtalens klimamål er derfor det viktig å etablere mål om økt naturlig karbonlagring for alle typer økosystemer, som er skilt fra mål om å redusere utslipp, og å legge vekt på tiltak som styrker både karbonopptak og biologisk mangfold.

Det er imidlertid store hull i kunnskapen om karbonfangst og –lagring i norske økosystemer, og om hvilke tiltak og tilpasninger som vil være mest effektive. For å sette i gang de riktige tiltakene trenger vi derfor mer kunnskap om effekten av dem. WWF ber om at det settes i gang en utredning etter modell av regjeringens tidligere Klimakur. En slik Naturkur vil kunne bidra til at Norge opprettholder et mangfold av økosystemer i god tilstand, noe som er svært viktig for lagring og opptak av karbon. Naturkur-utredningen må inneholde en oversikt over de mest effektive tiltakene for både natur og klima. Tiltakene som vurderes må både omfatte grep som kan redusere negativ påvirkning på naturlige karbonlagre, eksempelvis tilpasninger av ulike typer næringsvirksomhet, og målrettede grep som kan øke naturlige karbonlagre, eksempelvis restaurering av karbonrike økosystemer. Vurderingene må gjelde mulige tiltak og tilpasninger både på land og i havet.

En Naturkur vil inngå i et styrket kunnskapsgrunnlag for et tverrsektorielt arbeid med å realisere en målsetting om økt naturlig karbonlagring i norske økosystemer, se eget strukturforslag.

WWF ber derfor om at det i statsbudsjettet for 2022 avsettes 5 millioner kroner for å utrede en Naturkur etter modell av regjeringens Klimakur.

For å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturlig karbonlagring viser vi ellers til innsendt forslag til Landbruks- og matdepartementet, om å inkludere måling av jordkarbon i Landsskogtakseringen.

Etablere en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur og landskap, sum 1 mill. kroner

(Kap. 1400, post 21)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen om å etablere en målsetting og en strategi for økt karbonlagring i norsk natur og landskap

Hva er problemet?

Menneskeskapte utslipp fører til akkumulering av klimagasser i atmosfæren. Økningen i CO₂-nivå siden 1800-tallet har til nå medført en temperaturøkning på rundt 1 grad. For å stabilisere klimaet må karboninnholdet i atmosfæren raskest mulig stabiliseres og reduseres. Det innebærer at vi må kutte alle utslipp av fossil CO₂ og sikre høyt opptak av karbon fra atmosfæren til varig lagring.

Om lag halvparten av den karbonmengden som globalt tilføres atmosfæren på grunn av menneskelige aktiviteter, [bindes naturlig i hav og på land](#). Det foregår altså netto karbonbinding i natur og landskaper. Opptak og lagring av karbon i økosystemene påvirkes av hvordan for eksempel havområder, myr, jordbruksjord, skog og beitemark blir forvaltet.

Naturforvaltning som sikrer naturens evne til opptak og lagring av karbon, er dermed helt avgjørende for muligheten til å begrense menneskeskapte klimaendringer. Samtidig er økt opptak og lagring av karbon i naturen vår store sjanse til å fjerne CO₂ fra lufta, og dermed dempe klimaendringene.

Det globale potensialet knyttet til naturlige klimaløsninger er den senere tiden understreket av både FNs klimapanel IPCC og FNs naturpanel IPBES. [I en omfattende studie fra 2017](#) beregnet en forskergruppe potensialet for naturlig karbonlagring på land, i global målestokk. Konklusjonen var at skoger, våtmarker, beiter og dyrket mark kan bidra med [en tredel av de klimaløsningene verden trenger før 2030](#).

Norges naturgrunnlag gir spesielt gode forutsetninger for naturlig karbonlagring.

Rapporten [Karbonlagring i norske økosystemer](#) fra Norsk institutt for naturforskning, (NINA), utført for WWF, viser at fastlands-Norge har mer enn dobbelt så store naturlige karbonlagre som gjennomsnittet for verdens landarealer. De største lagrene finnes i skog, myrer og fjellområder, og rundt tre firedeler av karbonlagrene ligger i jordsmonnet. Av rapporten framgår det videre at også tareskogene langs norskekysten bidrar til betydelig karbonbinding. Avslutningsvis viser rapporten til at det finnes et stort og dårlig utnyttet potensiale for økt karbonbinding ved å innføre eller endre visse forvaltningspraksiser.

En annen rapport [Protecting the global ocean for biodiversity, food and climate](#) viser at norske havområder er viktige med tanke på karbonlagring på havbunnen. Faktisk så har Norge hele 28 prosent av havbunnen for de viktigste 5 prosentene å beskytte bedre sett i lys av lagring av karbon på havbunnen. Rapporten peker også på at karbonavtrykket til for eksempel [bunntråling i norske farvann bidrar med oppvirvling av sedimenter med lagret karbon tilsvarende utslippene til norsk industri, veitrafikk og innenlands flyreiser](#). Tallene fra denne rapporten alene tilsier at Norges utslipp reelt sett kan være 50 prosent høyere enn det som framkommer av dagens rapportering av klimagassutslipp. Slike funn blir avgjørende for å få på plass riktig klimarapportering av aktiviteter som eksisterende fiskeri og når nye, potensielle aktiviteter som havbunnsmineraler skal utredes.

Per i dag mangler Norge både målsettinger og virkemidler for å ivareta det store potensialet som naturlig karbonlagring har som klimaløsning. Naturlig karbonlagring er diskutert i

Miljødirektoratets Klimakur-utredning (2020), men diskusjonen dekker bare en tredjedel av de naturlige karbonlagrene på land. For to tredjedeler av karbonlagrene i norsk fastlandsnatur mangler utredningen både analyser og tiltak. Det samme gjelder for fjord- og havområder.

I den tredjedelen som er dekket ligger utredningens fokus dessuten på tømmerstokkene, mens mesteparten av karbonet lagres i jorden. Det leder til mangelfulle og dårlig funderte tiltak som risikerer å bli negative for både klima og naturmangfold. Når det gjelder for eksempel anbefalingen om tettere plantasjeskoger trekker NINA fram behovet for å vurdere effekten av tapt karbonbinding i underskog, og klima- og naturrisiko knyttet til økt skadepotensiale fra stormfelling, sopp- og insektangrep i slike skoger. Også når det gjelder anbefalingen om nitrogengjødsling peker NINA på mulige effekter i form av blant annet økte utslipp av N₂O og økt risiko for tørke og skadegjørere.

Hva vil vi oppnå?

Hensikten med forslaget er å øke den naturlige karbonlagringen i norsk natur og landskap, slik at også øvrig klimapåvirkning minimeres. Dette ønsker vi å oppnå gjennom å stimulere til å identifisere og ta i bruk metoder i naturforvaltning og landbruk som medvirker til langsiktig klimaoptimale effekter.

Diskusjonene i Klimakur, gjengitt ovenfor, er utløst av dagens klimamål, og er utformet som svar på Norges nåværende internasjonale forpliktelser. Det er behov for et nytt og helhetlig, systematisk og overordnet styringsgrunnlag for et satsingsområde som er sterkt voksende både i Norge og internasjonalt, og som kommer til å utvikles videre i årtier og århundrer framover. Vi trenger politikk som dekker områder både innenfor og utenfor dagens klimaforpliktelser, og som kan sikre at tiltak utløses av hvilken klimaeffekt de har, enten de per i dag omfattes av rapporteringsforpliktelser eller ikke.

Dette er forslaget

Regjeringen bør etablere en politisk målsetting om økt karbonlagring i norsk natur og utarbeide en tverrdepartemental strategi, med virkemidler, som beskriver hvordan målet skal nås, i tråd med Hurdalsplattformen.

Strategien bør inneholde en beskrivelse av mål og innsatsområder, samarbeidsformer på tvers av sektorer og næringer, finansieringsformer og planer for implementering og oppfølging innen karbonlagring marint, i jordbruksjord og i natur på land. Strategien bør videre identifisere forskningsbehov, og berøre internasjonalt samarbeid, herunder den norske deltakelsen i det internasjonale initiativet [4p1000](#), som har til hensikt å øke karbonlagring i jordbruksjord.

Beslutningen om å utarbeide en strategi bør fattes med virkning allerede for budsjettåret 2022, og regjeringen bør legge fram strategien som grunnlag for en ny stor satsing fra og med statsbudsjettet 2023.

Arbeidet med strategien bør organiseres som et tverrdepartementalt arbeid under ledelse av Klima- og miljødepartementet, der også Landbruks- og matdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet er representert.

Hvem vil forslaget berøre?

Aktører innen oppdrett av tare og skjell, sekundært kystfiskere oa. som vil kunne tjene på mer fisk. Bønder, grunneiere i skog og utmark, og andre aktører i skogbruket. Naturforvaltere og planleggere i offentlig forvaltning, herunder kommuner. Utbyggere som vil omfattes av nye forpliktelser til å vurdere og hensynta naturlig karbonlagring. Forskningsmiljøer.

Prinsipielle spørsmål

Forslaget berører prinsipielt interessante spørsmål rundt finansiering av økosystemtjenester.

Tiltak for økt karbonlagring i natur kan forstås som investeringer til fellesskapets beste, ved at tiltakene medvirker til lavere karboninnhold i atmosfæren. Ofte vil de samme tiltakene også være gunstige for naturmangfold. I flere tilfeller – som for eksempel ved reetablering av tareskog og økning av karboninnhold i jordbruksjord – vil det dessuten være betydelige fordeler å hente i form av produktivetsgevinster i visse næringer. Det vil være naturlig å finne fram til finansieringsformer hvor såvel fellesskapet som begunstigede næringsutøvere kan bidra.

Det er ikke uten videre gitt at økt karbonlagring i naturen vil kunne godskrives nasjonale utslippsregnskap. Dette henger blant annet sammen med til dels kompliserte regler og beregningsmetoder for hvordan slike regnskap skal føres. At det er uklart eller vanskelig å godskrive naturlig karbonlagring i nasjonale utslippsregnskap kan være en delforklaring på hvorfor det er innført få virkemidler for å øke slik lagring. Dette taler for å gjøre økt naturlig karbonlagring til et selvstendig mål, uavhengig av regler og beregningsmetoder. En satsing på økt naturlig karbonlagring bør styres ut fra et mål om optimal effekt for klima, og med blick for naturmangfold og næringsutvikling.

Positive og negative virkninger

Et politisk mål bør utløse noen tiltak fort. Mange ulike typer tiltak kan bidra til å beskytte og øke naturlige karbonlagre. Blant slike tiltak er beskyttelse av eksisterende natur, restaurering av naturområder og utvikling og implementering av driftsformer i jord- og skogbruk som bidrar til varig binding av karbon. En tverrsektoriell strategi bør identifisere potensiale og tiltak for ulike landskapstyper og virksomheter. Kjent kunnskap tilsier at vi raskt kan gjennomføre eksempelvis bedre beskyttelse av myr og restaurering av karbonrik natur som tareskoger. Mens bruk av lukkede hogster, lengre omløpstid mellom hogster, og det å unngå bruk av markberedning er eksempel på tiltak som vil kunne bidra til å redusere utslipp fra skogbruksaktiviteter (NINA 2020).

En strategi må bidra til kunnskapsutvikling. Å forstå og utnytte naturlig karbonlagring er et svært komplekst fagområde som krever helhetlige, kunnskapsbaserte løsninger – både når det gjelder naturfaglige spørsmål og spørsmål rundt utforming av effektive tiltak og incentiver. Kompleksiteten kan illustreres ved at NINA har etterlyst en «Naturkur» etter modell av Klimakur – som er en utredning på 1200 sider. Utredningen bør sammenstille kunnskap og foreslå løsninger som ser klima og naturmangfold i sammenheng. En viktig oppgave i en tidlig fase vil være å identifisere kunnskapshull og vise hvordan en Naturkur kan bidra til at hullene kan tettes.

Vi viser her til særskilt forslag om å bevilge budsjettmidler over statsbudsjettet for 2022, for å igangsette arbeidet med en Naturkur.

Et nasjonalt mål vil gi substans til norske internasjonale posisjoner. Internasjonalt er Norge en forkjemper for naturbaserte klimaløsninger, eksempelvis gjennom Klima- og skoginitiativet og gjennom Høynivåpanelet om bærekraftig havøkonomi, som tidligere statsminister Erna Solberg var en av to initiativtakere til. Høynivåpanelet har uttrykt at havbaserte klimatiltak kan redusere det globale utslippsgapet med 21 prosent innen 2050. Øverst på listen over anbefalte tiltak er investeringer i naturbaserte klimaløsninger. Et norsk restaureringsprogram for karbonrike marine naturtyper som tareskog og ålegrasenger vil bidra til konsistens i norske posisjoner og til å styrke gjennomslaget for gode og viktige forslag internasjonalt.

Forskningsbasert kunnskap viser et stort potensial for varig innbinding av karbon ved klimaoptimale forvaltningsmetoder. Eksempelvis har [Havforskningsinstituttet \(2014\)](#) beskrevet potensialet for økt karbonbinding i norske kystnære havområder. Ved kontrollert oppvelling og skjelldyrking i fjorder ble potensialet beregnet til 0,1 - 1,3 millioner tonn (mt) CO₂ per år. Ved reetablering av tareskog i områder nedbeitet av kråkeboller var anslaget en engangsfangst på 36 mt CO₂ over noen år, med gunstige ringvirkninger for naturmangfold og fiske, fulgt av en årlig langtidsfangst på 2 – 5 mt CO₂.

På land har NIBIO og Agri Analyse i ulike studier anslått potensiale for karbonbinding ved ulike tiltak. [Agri analyse \(2019\)](#) anslår potensiale ved utmarksbeite til 0,7 mt CO₂ per år. [NIBIO \(2019\)](#) anslår at to tiltak med høyt potensiale for økt karbonbinding, bruk av dekkvekster og biokull i jordbruket, kan binde 1,1 mt CO₂ per år. De omtalte tiltakstypene alene vil dermed kunne gi en varig, årlig innbinding av karbon i størrelsesorden 5 - 10 prosent av Norges utslipp av klimagasser i 2018. Den relative betydningen vil øke etter hvert som utslippene synker.

En systematisk tilnærming til karbonlagring i natur og landskap vil kunne gi en bedre totaloversikt over potensialet for økt varig karbonbinding, identifisere og utløse tiltak som effektivt øker opptak og innbinding, forebygge karbonlekkasjer og bidra til utvikling av et kunnskapsfelt som vil være viktig i århundrer.

Direkte positive virkninger er redusert innhold av CO₂ i atmosfæren, samt økt naturmangfold og grunnlag for økt varig produktivitet i høstbare økosystemer og jordbruksjord. Indirekte vil kunnskapsoppbygging og metodeutvikling kunne bidra til å gjøre Norge til et internasjonalt foregangsland på et felt med voksende oppmerksomhet. Negative virkninger kan oppstå for næringer som i dag får inntekter fra virksomhet som svekker naturlige karbonlagre, og som dermed kan komme til å rammes av tiltak og reguleringer – slik debatten om forbud mot nydyrking av myr har vist oss eksempler på.

Man bør ikke åpne for tiltak med uheldige virkninger for naturmangfold. For å sikre optimal klimaeffekt må også andre forhold enn karbonlagring tas i betraktning, som eksempelvis virkningene på albedo.

Hva behøves for en vellykket gjennomføring?

Avgjørende for gjennomføringen av forslaget vil i første omgang være et tydelig mandat til det tverrdepartementale arbeidet med strategien for økt naturlig karbonlagring. I neste omgang vil ulike tiltak kreve nokså ulike forutsetninger for å komme på plass – hva enten det gjelder finansiering, organisering eller tilknyttede politiske beslutninger.

Særlig med tanke på skogbruket vil en strategi for økt naturlig karbonlagring kunne utløse behov for avveininger mot andre hensyn. De klimamotiverte virkemidlene i skogbruket er i dag rettet inn mot tiltak som øker produksjonen av tømmer. Skogens trær står for en betydelig andel av skogens karbonopptak, men en mindre andel av lageret. Rundt 80 prosent av karbonlageret i en skog befinner seg i jorda. Resten er fordelt på ulike typer vegetasjon i trær og underskog. Forskningsbaserte anslag legger til grunn at [selve tømmerstokken ikke utgjør mer enn 5–6 prosent](#) av det totale karbonlageret i en skog.

Hvorvidt et økt karbonopptak i tømmer vil medføre økt varig karbonlagring er avhengig av flere faktorer, knyttet til om tømmeret hogges, hvordan hogstmetoder og annen skjøtsel påvirker karbonlagrene i jorda, og hva som skjer med tømmeret etter hogst. Det er til nå ikke innført særlige virkemidler rettet inn mot økt karbonlagring i skogen som økosystem. Ved innføring av slike virkemidler kan det tenkes å oppstå et motsetningsforhold mellom økt karbonlagring og råstoffuttak. For at en skogeier i en slik situasjon ville ønske å prioritere karbonlagring framfor råstoffuttak, må finansieringsformer komme på plass. Karbonlagring må i en viss forstand bli et landbruksprodukt.

Opptrappingsforslag basert på utarbeidelse av strategi i budsjettåret 2022 og innføring av ordningen fra og med statsbudsjettet 2023:

Statsbudsjett	Tiltak	Kap., post	Beløp
2022	Tverrdepartementalt arbeid med strategi for økt karbonlagring i natur og landskap. (Vi viser her til vårt forslag om en Naturkur etter modell av Klimakur, som bør igangsettes i samband med dette arbeidet, og som vil kreve egen bevilgning).	Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter	1mill., dekkes over eksisterende budsjett
2023	Iverksettelse av strategi. Vekt på utviklingsarbeid for innovativ finansiering.	Diverse budsjettposter på de berørte departementenes budsjetter. Grovt anslag.	30 - 100 mill
2024	Videreføring av strategi	Diverse budsjettposter på de berørte departementenes budsjetter. Grovt anslag.	100 - 300 mill.

For å styrke kunnskapsgrunnlaget om naturlig karbonlagring viser vi ellers til innsendt forslag til Landbruks- og matdepartementet, om å inkludere måling av jordkarbon i Landsskogtakseringen.

Naturavgift: Prissetting av naturinngrep og finansiering for restaurering av natur, + 5 mill. kroner

(Kap. 1420, post 21)

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen utrede en naturavgift som ilegges ved nedbygging av natur. Avgiften innbetales til et fond for finansiering av restaurering av forringet natur.

Hva er problemet?

Det bygges ned stadig mer natur i områder av stor verdi for biologisk mangfold. Store sammenhengende naturområder av reduseres, uten at det kompenseres med minst like god reetablering eller restaurering av natur andre steder. Arealendringer utgjør i Norge og på verdensbasis den største trusselen mot naturmangfoldet. Utviklingen framskrives også i statsbudsjettet for 2020 til å øke med 22 prosent fram mot 2050, hovedsakelig gjennom avskoging.

Dette er et problem fordi naturmangfoldet er forutsetningen for at naturen skal kunne levere en hel rekke goder – produkter og tjenester som mat, rent vann, karbonlagring, flomdemping, matjord og medisiner – som er livsviktige for oss mennesker.

Hva vil vi oppnå?

WWF mener at tap av natur må stanses. Hvis vi ødelegger natur et sted, må vi tilbakeføre den et annet sted. Det er dette som kalles arealnøytralitet.

Vi vil at nedbygging av naturarealer automatisk må medføre restaurering eller opparbeiding av områder med tilsvarende eller bedre naturkvalitet enn naturen som bygges ned. Biologisk viktige områder, sammenhengende naturområder og andre viktige naturhensyn bør sikres vesentlig bedre enn i dag gjennom en kombinasjon av mindre nedbygging og målrettet restaurering.

Dette er forslaget

En løsning for å bidra til å stanse tap av natur er innføring av en naturavgift. WWF ber derfor regjeringen om å utrede naturavgift som mulig virkemiddel for arealnøytralitet. En anbefaling om å utrede naturavgift for å begrense bit for bit-nedbygging av natur inngår i tre offentlige utredninger de siste årene: [NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester](#), [NOU 2015:15 Sett pris på miljøet. Rapport fra grønn skattekomisjon](#), og [NOU 2021: 4 – Norge mot 2025 — Om grunnlaget for verdiskaping, produksjon, sysselsetting og velferd etter pandemien](#). I tillegg har [Menon Economics på oppdrag fra KLD gjort en utredning av hvor høy en naturavgift må være for å endre utbyggingsbeslutninger](#). Disse utredningene åpner for ulike innretninger på avgiften; enten som en innbetaling til et øremerket fond for å øke aksepten for avgiften, eller som en ren fiskalavgift. Utredningene åpner også for ulike metoder for å beregne og fastsette avgiften; å ta utgangspunkt i verdien av økosystemtjenestene den nedbygde naturen gir, eller å beregne hvor stor avgiften må være for å unngå nedbygging. WWF anbefaler at man ikke beregner verdien av økosystemtjenestene eller naturen i seg selv, men at utredningen gjøres med utgangspunkt i hva det vil koste å restaurere tilsvarende natur som den som bygges ned, og med hensyn til geografi og sentralitet.

Vi ønsker at følgende prinsipper legges til grunn for arbeidet med å utrede en naturavgift:

- Avgiften blir en obligatorisk kompensasjon for nedbygging av natur.
- Avgiften skal ikke erstatte eller svekke andre begrensninger for nedbygging av natur, som følger av konsesjonsregler eller lovverk. Den skal pålegges utbyggere som innvilges utbyggingstillatelse etter aktuelt regelverk.

- Inntektene skal gå til å restaurere natur som er forringet av menneskelig påvirkning.
- Kostnaden bæres av den som bygger ned natur, jf. prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver.
- Avgiften kalkuleres etter en på forhånd gitt standard, utviklet av f.eks. Miljødirektoratet. Avgiften bør dekke fremtidige utgifter til skjøtsel. Miljødirektoratet bør også ha ansvar for å velge ut arealer for kompensasjon etter et på forhånd bestemt regelverk, samt godkjenne plan for etablering/forvaltning av kompensasjonsområder mv.
- Avgiftsnivået bør graderes ut fra hva det vil koste å restaurere like mye natur av samme type som utbyggingen legger beslag på, samt en arealkostnad som bør graderes etter geografi og sentralitet, slik at det stilles høyere krav til sentrale strøk med høyt utbyggingspress, for eksempel gjennom å følge tomteprisene i det aktuelle området.
- Ordningen bør som utgangspunkt omfatte alle typer utbygginger som faller inn under konsekvensutredningsforskriften (og dermed har vesentlig virkning for miljø og samfunn) og medfører nedbygging av natur. Det følger allerede av reglene for konsekvensutredning og av naturmangfoldloven at kompenserende tiltak skal vurderes i tilknytning til enkelte typer utbygginger/inngrep. Vår idé innebærer at kompensasjon, under visse omstendigheter, også blir en forpliktelse og at det etableres regler og retningslinjer for hvordan kompensasjonstiltak gjennomføres.
- Ordningen kan innrettes som et såkalt «in-lieu»-avgiftsprogram. Det innebærer at utbyggere, når de har fått konsesjon, betaler en avgift til en offentlig etat som utfører kompensasjonstiltak på vegne av utbyggeren. Denne etaten kan for eksempel være Statsforvalterne, som i dag er ansvarlig myndighet for gjennomføring av prosjekter knyttet til restaurering av våtmarker.
- For å hindre at en slik ordning medfører økt utbyggingspress på matjord, bør ordningen sees i sammenheng med en styrking av jordvernet, med administrative og/eller økonomiske virkemidler.
- En utredning bør videre se hen til faren for å svekke de skranker mot nedbygging som følger av annet regelverk, og eksplisitt legge tiltakshierarkiet til grunn (unngå-avbøt-restaurer-kompenser).
- Utredningen bør også vurdere de juridiske aspektene ved ervervelse av kompensasjonsområder, særlig med tanke på om grunneier motsetter seg restaurering eller salg av området.

Hvem vil forslaget berøre?

Utredningen må inneholde vurderinger av effekter for tverrgående samfunnsinteresser, deriblant følgende interessenter:

- Utbyggerbransjen; herunder utbyggere, investorer, boligbyggere og boligutviklere
- Grunneiere (av både områder som tilbys nedbygd og til kompensasjon)
- Planmyndighet (kommune, fylkeskommune, stat)
- Statlige miljømyndigheter (som får oppgaver knyttet til gjennomføring og kontroll)
- Statlige myndigheter med sektoransvar for utbygging som omfattes av krav om konsekvensutredning, eksempelvis energi- og samferdselsmyndigheter.
- Landbruksmyndighetene, særlig med tanke på behovet for styrking av jordvernet.
- Friluftslivet; herunder organisasjoner, frivillighet og sluttbruker
- Næringsaktører som driver med restaurering av natur
- Forskningsmiljøer med kompetanse på naturmangfold og arealforvaltning

Prinsipielle spørsmål

Er det forsvarlig å verdsette naturverdier i monetære størrelser?

Forslaget slik det er utformet innebærer ikke at man skal prissette naturkvaliteter ut fra teoretiske modeller, som for eksempel betalingsvillighetsundersøkelser eller lignende. Verdivurderingen av naturkvalitetene hviler i stedet på hvilke reelle kostnader som ville påløpe ved å restaurere og skjøtte like mye av samme type natur et annet sted.

Er det rimelig å differensiere en slik avgift mellom ulike steder i landet?

Som nevnt ønsker vi at avgiften graderes opp mot først og fremst restaureringskostnad, dernest en arealkostnad som reflekterer graden av utbyggingspress, eksempelvis tomtepriser. Arealkostnaden vil dermed være ulik i ulike deler av landet. Dette vil i praksis bety en geografisk gradert avgift. Naturavgiften bør ikke være til unødvendig hinder for utvikling av lokalsamfunn med begrensede næringsmuligheter og lavt utbyggingspress, med mindre det er klare biologiske hensyn som tilsier noe annet. Men også her bør en avgift bidra til å kanalisere eventuelle utbygginger til de biologisk minst verdifulle områdene - hvor kostnadene ved å restaurere noe tilsvarende må forventes å være relativt lave.

Er det lurt å satse på restaurering framfor vern?

Det er langt mer krevende å gjenskape økologiske verdier gjennom restaurering enn å ta vare på eksisterende verdier. Naturavgiften skal derfor ikke senke terskelen for å akseptere naturinngrep, og skal ikke legge til rette for at utbyggere kan «kjøpe seg fri», uten at naturverdiene reelt sett erstattes. En lav naturavgift som ikke reflekterer reelle restaureringskostnader vil kunne gjøre mer skade enn gagn. Det samme vil kunne skje dersom en avgift viser seg å forrykke rekkefølgen i tiltakshierarkiet (unngå-avbøt-restaurer-kompenser).

Positive og negative virkninger

En naturavgift har en rekke mulige positive og negative konsekvenser. En utredning må utforske disse nærmere, og foreslå forsterkende/mitigerende tiltak for å påvirke i utvikling av modellen og i gjennomføringsfasen.

Overordnede naturhensyn og samfunnsøkonomi

Den viktigste antatte positive effekten er redusert tap av naturmangfold; enten gjennom restaurering og/eller avvinsningseffekt. Samtidig er det en risiko for at dagens tilstand videreføres, hvor naturverdier som går tapt ikke nødvendigvis blir erstattet. Det må derfor sikres at ordningen hindrer at det bygger seg opp kapital fra en avgift som blir betalt, men som ikke brukes til å restaurere natur.

Forslaget kan være lønnsomt i et langsiktig samfunnsperspektiv – [FNs Naturpanel har estimert at gevinstene ved å restaurere natur kan være 10 ganger større enn kostnadene.](#)

Dersom framtidige politiske flertall følger opp intensjoner om å gi kommunene større makt over forvaltning av egne arealer, og reduserer innflytelsen til statsforvalter og fagmyndigheter, kan en naturavgift være et særlig viktig verktøy å få etablert for å begrense/motvirke ikke-bærekraftig nedbygging av natur, eksempelvis i kommuner som sliter med trang kommuneøkonomi og svak plan- og naturkompetanse.

Norge i verden

Avgiften vil kunne bidra til oppfyllelse av målsettinger knyttet til FNs beslutning om å gjøre tiåret 2021 – 2030 til et tiår for restaurering av økosystemer. Den vil også bidra til å nå flere av målene satt i Aichiavtalen. Disse målene skulle riktignok vært oppnådd innen 2020, men ved utgangen av 2020 ser vi at hverken Norge eller verden har nådd målene vi satte oss for å restaurere og ivareta økosystemer som leverer livsviktige tjenester. Det er rimelig å anta at en ny global naturavtale som skal fremforhandles i 2021 vil ha minst like ambisiøse mål som Aichiavtalen.

Utvikling av attraktive lokalsamfunn

Avgiften vil kunne stimulere til framvekst av næring innenfor restaurering av natur. Dette er å regne som innovasjon, og vil være et helt nytt bidrag til næringsfloraen i de fleste kommuner. Oppdragsmengden som følge av obligatorisk restaurering vil kunne gi økt lokal sysselsetting og verdiskaping. På den annen side vil det også kunne føre til redusert sysselsetting og verdiskaping dersom innretningen av avgiften skaper en for sterk avvisningseffekt, særlig i de minst sentrale og mest utsatte kommunene.

Innføringen av naturavgift vil gjøre at kostnadene ved å bygge ned natur internaliseres i utbyggingsprosjekter i større grad enn i dag, og bidra til at kostnadene ved tapt natur i større grad blir reflektert i utbyggingsprosjekter. Dette vil kun være en viktig driver for å vri investeringsvilje vekk fra utbygging i særlig sårbare naturområder. Den langsiktige effekten av en slik forflytning – hva slags prosjekter vil markedet satse på når nedbygging av natur blir dyrere, og hvilke samfunnsmessige konsekvenser kan det få? – er imidlertid vanskelig å si noe om, og bør inngå i utredningen.

Den mest konkrete samfunnsmessige trusselen er derfor nettopp at utbyggingsprosjekter blir dyrere. Dette vil igjen kunne ha virkninger for markedspriser for både boliger og næringsseiendom. Antatte virkninger av dette, inkludert virkninger av at naturavgiften de facto vil være høyere i områder hvor utbyggingspresset allerede er stort, bør inngå i utredningen. Forventede effekter kan være økt fortetting i allerede utbygde områder eller økt utbygging i distriktene. Dette kan bidra til å øke utbyggingspresset på grøntområder og friarealer, en mulig bieffekt man må søke å forebygge.

Hva behøves for en vellykket gjennomføring?

Utredning: Finansieringsbehov

Vi anslår at en såpass omfattende utredning vil koste opp mot 5 millioner, og foreslår at dette bevilges over Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter.

Utredning: Kunnskapsinnhenting

Utredningen må bygge på eksisterende erfaringer fra lignende ordninger og prosjekter nasjonalt og internasjonalt. Det vil være viktig med høy grad av medvirkning fra interessentene som vi beskrev i avsnitt 4. Det øker både sjansen for presis innretning, lavere risiko for konfliktnivå, høyere sjanse for måloppnåelse, og sterkere forankring.

Innretning

De følgende punktene vil være viktige i innretningen og utforming for å sikre forslaget overordnede intensjoner og mål, særlig for å sikre at de samme naturverdiene som går tapt faktisk blir erstattet:

- klare og realistiske mål
- gode retningslinjer og veiledere
- gode planer for kompensasjon, herunder å etterstrebe ekvivalens og store nok og sammenhengende kompensasjonsarealer, hvor restaurering vil føre til reell forbedring i naturtilstanden.
- god overvåkning, evaluering, kontroll og eventuelt sanksjoner
- langsiktig sikring av kompensasjonsområdene

I regelverket bør det derfor stilles krav til utvelgelse av kompensasjonsområder som reflekterer og avveier ulike hensyn:

- Lokalisering: behovet for å kompensere områder så nær det utbygde arealet som mulig
- Egenskaper: behovet for å kompensere området med tilsvarende habitat eller økologisk funksjon som det nedbygde arealet
- Størrelse: her må det gjøres vurderinger basert på hvor viktige økologiske verdier som går tapt og hvor langt fra inngrepet området ligger.

Utvidet produsentansvar for all plast på markedet

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen innføre utvidet produsentansvar for all plast på det norske markedet.

Utvidet produsentansvar er en ordning som sikrer at produsenter må ta ansvar for deres produkt også når det er blitt avfall. Norges ordninger har blant annet vært viktig for å finansiere infrastruktur for avfall, utvidet produsentansvar rettes oppstrøms og skal incentivere produsent til å designe mer miljøvennlige produkter. Returselskap tar ofte det kollektive ansvaret på vegne av produsentene og sikrer at de samlet sett når en del krav, blant annet for materialgjenvinning. Kommunene er forsøplingsmyndighet og ansvarlig innsamler av husholdningsavfallet, sistnevnte får de til dels kostnadsdekning for gjennom produsentansvaret. Produsentansvaret legger derfor føringer for andre tiltak rettet mot å løse plastproblemet, da det fordeler det operasjonelle og finansielle ansvaret langs plastens verdikjede.

I dag er det [utvidet produsentansvar for emballasje](#), og en [returordning for drikkevareemballasje](#). Miljødirektoratet leder nå [en prosess](#) på vegne av Klima- og Miljødepartementet hvor de utreder behovet for endringer av produsentansvaret, slik at de kan brukes som effektive verktøy inn i en sirkulær økonomi. WWF foreslår at Stortinget vedtar at det innføres utvidet produsentansvar for all plast på det norske markedet.

En av begrunnelsene for dette er at det ikke burde være et nasjonalt mål å øke materialgjenvinningen av plastemballasje alene, men å skape en sirkulær verdikjede for all plast. [Andre plastprodukter utgjør hele 60% av total estimert mengde plastavfall i Norge](#). En annen er at kommunene som innsamler snart skal bære ansvaret for å utsortere plast fra husholdningsavfallet, da burde produsentene bære det samme ansvaret for all plast.

Det er flere produktkategorier som videre må innlemmes i produsentansvaret for plast, i første omgang peker vi på to produktkategorier. Tekstilselskaper bør inkluderes i produsentansvarsordninger for plast som følge av [føringer fra EU](#) og det store volumet av syntetiske klær på markedet ([to tredjedeler \(69 %\) av nye tekstiler er laget av plastbaserte fiber](#)). [Plastutstyr fra fiskeri- og akvanæringen](#) må også inkluderes med bakgrunn i EU-krav, og [deres store belastning på miljøet når slike produkter havner på avveie](#).

En utvidelse av produsentansvaret vil gjøre at [emballasjeregisteret under Miljødirektoratet](#) videreføres til å være et «plastregister», som vil oss bedre kontroll over plast i norsk økonomi. Videre vil nødvendige investeringer i [ny infrastruktur for avfallshåndtering](#) kunne bli innlemmet i produsentansvaret for plast. Til slutt vil forsøplingskostnader kunne bli innlemmet i ordningen som [følge av nye EU-direktiv](#), da vil produsenter bære deler av det finansielle ansvaret for forsøpling, i samsvar med forurenser betaler prinsippet.

Et styrket produsentansvar for all plast vil være viktig for å rigge Norge for en sirkulær økonomi. Det vil bidra til å sikre at produsentene er med å dekke nødvendige kostnader ved avfallshåndteringen og dermed en effekt på de kommunale budsjettene, som vil få dekket mer av sine kostnader gjennom vederlaget i produsentansvaret.

Beregn klimaeffekten av statsbudsjettet

Forslag til vedtak:

Stortinget ber regjeringen oppdatere klimaloven i tråd med et nytt klimamål som justeres til 55% i 2030 i forhold til 1990, der utslippskuttene skal tas nasjonalt.

Stortinget ber regjeringen innføre et klimabudsjett for å tallfeste hvordan statsbudsjettet totalt sett påvirker klimautslippene, ved å måle utslippsekvensen av alle kapitler og poster.

Stortinget ber regjeringen tildele hvert sektordepartement et utslippsbudsjett som er i tråd med klimamålene, og at det ut fra dette lages sektorvise handlingsbaner som viser hvordan utslippsmålene skal nås.

Stortinget ber regjeringen bruke klimaeffekten av statsbudsjettet aktivt på en måte som gjør at statsbudsjettets disponeringer bidrar til å nå politisk vedtatte klimamål, og gjensidig danne føringer for budsjetteringer og omdisponeringer i tråd med klimamålene.

Stortinget ber regjeringen sikre åpenhet om tallmaterialet og metode ved å offentliggjøre beregningsgrunnlaget for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler.

Det gjennomføres en årlig klimadebatt i Stortinget for å vurdere den årlige klimalovsredegjørelsen.

Hva er problemet?

I januar 2018 trådte den nye klimaloven i kraft, som blant annet lovfester at regjeringen i budsjettproposisjonen for neste års statsbudsjett skal redegjøre for hvordan Norge skal nå klimamålene for 2030 og 2050, samt redegjøre for klimaeffekten av fremlagt budsjett.

I dag gir ikke statsbudsjettet gode svar på klimaeffekten av budsjettet. WWF mener at måten regjeringen har svart ut dette, ikke er i tråd med Klimalovens §6. Regjeringen har løst oppgaven ved å be hvert departement om å vurdere sin klimainnsats, uten at det gis føringer på hvordan rapporteringen skal gjøres. Det har ført til en svært variert og manglende rapportering, og stort sett bestående av å gi noen kvalitative vurderinger av klimaeffekter av utvalgte bevilgninger på statsbudsjettet (dette gjelder både inntekter og utgifter).

Klimaeffekten av bevilgninger på budsjettposter som ikke har klimabegrunnelse eller en velkjent kobling til utslipp er i liten grad vurdert. Et unntak er budsjettposter for samferdselsprosjekter. Det har heller ikke blitt gjort forsøk på å anslå klimaeffekten av budsjettet i sin helhet. Budsjettposter besluttes uten at man har analysert klimaeffekten av disse postene.

Hva vil vi oppnå?

Klimapolitikken styres fortsatt av enkeltsaker, og det mangler en styring som gjør at utslippene reduseres i alle ledd. Klimabudsjett kan bli et styringssystem for hele klimapolitikken og for hvordan virksomhetene jobber med dette.

I en tid der det er nødvendig å redusere utslippene til null så fort som mulig, må klimagassreduksjon gjennomsyre all styring av statlige virksomheter. Derfor må klimabudsjettet skal integreres i regjeringens ordinære budsjettarbeid

WWF ønsker en mer presis og systematisk klimapolitikk, der tiltak som reduserer klimautslippene prioriteres og politiske beslutninger som øker klimautslippene unngås, og at styring av klimapolitikken styrkes. Budsjettering er ikke en nøytral administrativ prosess,

finanspolitikken kan og bør støtte overgangen til et lavutslippssamfunn. Utgifts- og inntekstbeslutninger har klima- og miljøkonsekvenser, som må tas med i betraktning når politiske beslutninger tas.

Vi ønsker å få fram klimaeffekten av statsbudsjettet, ved at budsjettpostenes effekt på utslipp og opptak av klimagasser vurderes. For å kunne gi gode svar på spørsmål om effekten av politikk og muligheter for reduksjoner av utslipp, er det viktig at det metodiske utgangspunktet for å beregne virkninger og kostnader ved klimapolitikken er godt. Dette er fordi metodeutvikling for å beregne klimakonsekvenser av ulike tiltak og virkemidler, kombinert med datagrunnlag som samles inn over tid i disse prosessene, vil gi mer presise svar på hvilke budsjettposter som har en klimakonsekvens. Samtidig vil dette gi en mulighet for å prioritere beslutninger som gir kortsiktige og/eller langsiktige utslippskutt. Det vil også kunne gi de ulike sektordepartementene et system for å vurdere klimakonsekvensen av sine prioriteringer.

Det er derfor behov for en systematisk tilnærming med mer enhetlige og håndterbare metoder for å beregne effekt av enkelte budsjettposter eller grupper av budsjettposter. Det er også behov for å utvikle metoder som kan benyttes for å vurdere klimaeffekten av det samlede budsjettet.

Dette er forslaget vårt

WWF ber regjeringen innføre et klimabudsjett for å tallfeste hvordan statsbudsjettet totalt sett påvirker klimautslippene, ved å måle utslippskonsekvensen av alle kapitler og poster. Videre må regjeringen tildele hvert sektordepartement et utslippsbudsjett som er i tråd med klimamålene.

Utrekningene av klimaeffekten av statsbudsjettet skal være et verktøy for å sørge for at statsbudsjettets disponeringer bidrar til å nå politisk vedtatte klimamål, og gjensidig danne føringer for budsjetteringer og omdisponeringer for å sørge for at Norge når klimamålene vi har satt oss.

Teknisk beregningsutvalg Klima (TBU klima) har jobbet med metodeutvikling for å beregne klimaeffekter av ulike budsjettposter, og vurdert metoder for å gjennomføre en kategorisering av alle poster på statsbudsjettet for å sile ut de postene som har størst direkte eller indirekte effekt på klimautslippene. De har gjennomført en pilottesting av klimaeffektvurdering av budsjettet til Finansdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet, og også en vurdering av poster i de andre departementenes budsjetter. De skal levere en ferdigrapport 1 november 2021. Dette arbeidet må nå innlemmes som en del av statsbudsjettprosessen.

For å gjennomføre utarbeidelsen av klimabudsjettet bør regjeringen opprette en felles departementsgruppe som skal gjennomføre kategoriseringen for å sikre konsistens på tvers av departementene.

Budsjettpostene må sorteres i grupper med kortsiktige, langsiktige og både kort- og langsiktige utslippseffekter.

Regjeringen må sikre åpenhet om tallmaterialet og metode ved å offentliggjøre beregningsgrunnlaget for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler.

Hvem vil forslaget berøre?

Et klimabudsjett vil bidra til å gi politikerne et beslutningsunderlag som viser klimaeffekten av de beslutningene de inviteres til å fatte. Dette vil berøre parter som mottar penger på statsbudsjettet, eller påvirkes av politiske beslutninger som tas på grunn av informasjon som framkommer av klimabudsjettet.

Rent praktisk vil forslaget vil berøre arbeidshverdagen til:

- forvaltningen som har ansvar for å utarbeide statsbudsjettet. Dersom rapportering av klimaeffekt skal legges fram samtidig som statsbudsjettet er det kun regjeringen som har mulighet til å gjøre vurderingene, ettersom informasjonen som trengs ikke kan deles med andre før etter budsjettfremliggelse.
- TBU Klima som skal videreutvikle metode og beregningsgrunnlag for klimavurderingen av ulike tiltak og virkemidler for å vurdere klimaeffekten av budsjettet.
- en felles departementsgruppe som følger opp klimaeffekten av statsbudsjettet.

Prinsipielle spørsmål

Hvordan sikre et godt beregningsgrunnlag for å tallfeste klimaeffekten?

Dersom metoder og beregningsgrunnlag for klimavurderingene ikke er gode nok, vil det kunne føre til at beslutninger tas på feil grunnlag, og klimaeffekten blir annerledes enn hva som er antatt i budsjettet, og kan ha langsiktige konsekvenser for klimaet. Det er derfor viktig at det er åpenhet og offentlig diskusjon om forutsetningene som ligger til grunn for beregningsgrunnlaget.

Metoden forutsetter at de som gjennomfører kategoriseringen har nødvendig kunnskap og kompetanse til å vurdere budsjettpostenes klimarelevans.

Hva slags utslipp skal regnes inn i klimabudsjettet?

Klimaloven gjelder for de utslipp og opptak av klimagasser som omfattes av Norges første nasjonalt fastsatte bidrag under Parisavtalen, og dette er utslippsregnskapet som rapporteres til FN.

Det er naturlig at klimaeffekter av statsbudsjettet avgrenses til å gjelde effekter på utslipp og opptak som er inkludert i det norske utslippsregnskapet, det vil si som finner sted i Norge, som definert i klimaloven, det er i tråd med det TBU klima (2020) foreslår.

I vurderinger av metoder for å beregne klimaeffekt av endringer i statsbudsjettet, bør det i tillegg tas hensyn til mulige effekter av endringer i bevilgninger på budsjettposter som har som intensjon å påvirke utslipp og opptak i andre land.

Positive og negative virkninger

Positive:

Det blir lettere å nå målene fordi kunnskapsgrunnlaget er tydeligere. Politikere vil få bedre oversikt over konsekvensene av det de bestemmer. Systematisk metodeutvikling vil gjøre det enklere å finne ut hva slags politiske beslutninger som fører til økte eller minskede utslipp.

Klimabudsjettet vil gjøre klimapolitikken målbar, slik at man i større grad enn i dag kan styre politiske beslutninger inn mot et måltall for utslippskutt.

Gitt at regjeringen sørger for åpenhet rundt beregningsgrunnlag og metode, kan klimapolitikken blir mer transparent og forståelig, og vil kunne skape en felles plattform for å velge de gode klimatiltakene og skape større forståelse fra samfunnet for hvorfor ulike tiltak og virkemidler prioriteres.

For å kunne gi gode svar på spørsmål om effekten av politikk og muligheter for reduksjoner av utslipp, er det viktig at det metodiske utgangspunktet for å beregne virkninger og kostnader ved klimapolitikken er godt.

Negative:

En rask omstilling vil ha konsekvenser for hele samfunnet, og gi både muligheter og skape omkostninger.

Inntektene og utgiftene i statsbudsjettet 2020 består av ca 1600 aktive poster. Det vil være et omfattende arbeid å systematisk gjøre en klimavurdering av alle disse postene, men i og med at de fleste postene gjentas år for år, vil første gang være betraktelig mer krevende enn årene som kommer.

Hva behøves for en vellykket gjennomføring?

Det er essensielt at når klimaeffekten av statsbudsjettet skal beregnes, så må man inkludere både postene som vil føre til at utslippene øker og reduseres.

Det er essensielt at beregningsgrunnlaget er godt for å kunne gjøre riktige anslag på klimaeffekt av tiltak og virkemidler. Det må settes av tilstrekkelig kapasitet i forvaltningen til å utarbeide og gjennomføre en metodisk klassifisering av alle postene og til å lage beregningsgrunnlag som skal gi anslag på klimaeffekten av tiltak og virkemidler.

Oppstartskostnaden vil være stor første runde fordi hele budsjettet må kategoriseres, og fordi det må utarbeides metoder for å utregne klimakonsekvensene. Men når dette er gjort første gang, vil det være mindre jobb kommende år, fordi man da vil se på endring fra et budsjett til neste, og fordi det i størst grad er gjentakende poster, ikke nye. TBU Klima (2021) har vurdert ulike metodeverktøy for å vurdere makroøkonomiske effekter, og vil komme med en ferdigrapport i høst med vurdering av funnene.

Eierskapet for gjennomføring av klimabudsjettet bør ligge hos Klima- og miljødepartementet. Alle departementer må følge opp sitt ansvar for å få fram klimaeffekten av sine budsjettposter. Et tverrdepartement fagteam med relevant kompetanse bør ha ansvar for prosessopptak.

WWF ber regjeringen opprette en felles departementsgruppe som skal gjennomføre kategoriseringen for å sikre konsistens på tvers av departementene. Metoden forutsetter at de som gjennomfører kategoriseringen har nødvendig kunnskap og kompetanse til å vurdere budsjettpostenes klimarelevans.

Referansetallene for utslippseffekten av statsbudsjettet: TBU klima (2020) foreslår at man først og fremst vurderer endring i statsbudsjett fra foregående når utslippseffekten skal beregnes. De foreslår at referansepunkt er fremskrivingene som kommer annethvert år som er basert på vedtatt politikk.

WWF ber regjeringen delta aktivt for å lære og dele erfaringer i OECDs plattform om Green Budgeting under initiativet Paris Collaborative on Green Budgeting.

Budsjett- og strukturforslag til Olje- og energidepartementet (OED)

Her presenterer vi endringsforslag til Olje- og energidepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022)

Kapittelet inneholder budsjettforslag og strukturforslag.

Tabellene under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse på budsjettet hvor det er tallfestet.

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel	Kap. 1428	+ 6 000
Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet	Kap. 1810, post 21	- 67
Redusér bevilgningene til forskning i petroleumssektoren	Kap. 1830, post 50	- 295
Sum		+ 5 638

Strukturforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Omstillingsavgift på produksjon av olje og gass		
Senke grensen for PUD-behandling i Stortinget til 5 mrd. kroner		
Sum		

Flytende havvind-utbygging på norsk sokkel, + 6 000 mill. kroner

(Kap. 1428, Ny post)

Forslag til vedtak:

- Stortinget ber regjeringen om å forplikte seg til en tilstrekkelig risikoavlastning som må til for å nå en målsetning om utbygging av minst 3GW flytende havvind innen 2030.
- Stortinget ber regjeringen om å gi KLD og Miljødirektoratet mandat til å kartlegge, anbefale, og avslå områder, konsekvensutredninger, og konsesjoner for havvind.
- Stortinget ber regjeringen om å tilpasse utbyggingen av havvind til utviklingen av marine verneplaner, særlig verdifulle og sårbare områder, (SVOs), og den kommende handlingsplanen for sjøfugl.
- Stortinget ber regjeringen om å vektlegge naturpåvirkning tungt i auksjonsprosessene for å vinne havvindkonsesjoner.

Behov for en satsning på minst 3GW flytende havvind innen 2030

En av næringene som har et stort potensial for vekst er flytende havvind. Gode vindbetingelser og stor teknologikompetanse i leverandørindustrien er noen av grunnene til at flytende havvind trekkes fram som en industri som Norge bør satse på etter oljen. Det er også gode muligheter til å koble produksjonen til annen grønn industriutvikling, som for eksempel hydrogen- og ammoniakkproduksjon, som vil være nødvendige forutsetninger for utslippskutt i Norge.

Ifølge [analyser gjennomført av Menon i 2020](#) vil en investering i 1 GW flytende havvind i Norge kunne generere opptil NOK 117 milliarder i skatteinntekt for staten gjennom internasjonale markedsandeler¹. Tilsvarende har også forskning gjort av SSB vist at man gjennom investeringer tilsvarende 30 mrd årlig i havvind på sikt vil kunne skape verdier som kan erstatte fallende inntekter fra petroleumssektoren. Denne beregningen innbefatter ikke eventuelle inntekter som vil kunne komme som følge av utviklinger i kraftmarkedet i Norge, og potensialet for bedre utnyttelse av kraftoverskudd til annen verdiskapning, og vil kunne utgjøre et signifikant tillegg til totalt verdiskapingspotensial. Slik sett vil en satsning på flytende havvind kunne være et viktig ledd i omstillingen av norsk økonomi, hvor diversifisering av eksportrettet industri i nye grønne næringer vil kunne motvirke langsiktig klimarisiko som følge av redusert aktivitet i olje- og gassnæringen. WWF mener at det basert på Menons analyse vises at det må legges til grunn langt mer finansiell støtte dersom man skal kunne få bygget ut de kommende vindkraftkonsesjonene.

Denne prosessen vektlegger i tillegg til utslippskutt også potensialet for teknologiutvikling, kommersialisering og fremtidig verdiskapning. Enova har tidligere tildelt 2,3 mrd. til Hywind Tampen-prosjektet gjennom tildeling til Equinor. Det er viktig for WWF at det i denne prosessen utformes et mer robust og transparent tildelingssystem. Menons analyser viser at Staten gjennom et slikt tildelingssystem vil betale rundt 1,44 mrd. (nåverdi) i støtte til utbygning av 1 GW vindkraft, over en periode på 25 år. For å kunne realisere av 3GW foreslår vi en total budsjetttramme på minimum 6 mrd. årlig.

Vi foreslår et tildelingssystem basert på auksjonsbaserte konsesjoner for utbygging, som kan bidra til å redusere kostnader. Dette må gi utbyggingsstøtte basert på kontrakter for differanse, hvor staten dekker differansen mellom spotprisen for strøm og den break even-prisen som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet. Statlig støtte går da til det prosjektet som klarer å realisere utbygningen med lavest kostnader, og fases ut over tid etter hvert som

produsenten får dekket investeringskostnader eller dersom strømprisen stiger og det vil være behov for mindre støtte for å dekke differansen.

Auksjonsrundene må være åpne for konkurranse fra alle aktører, men bør inneholde et kriterium om at denne finansieringen ikke skal bidra som finansieringsstøtte til elektrifisering av prosesser eller annet som inngår i fossile prosjekter, da disse utgiftene bør bekostes av de som står bak utslippene. Etter et slikt kriterium vil produksjon av havvind være støtteberettiget, mens applikasjoner for å bruke kraft fra havvind spesifikt til å elektrifisere oljeproduksjon ikke vil være det.

For å sikre at prosjektene bidrar til å bygge opp en hjemlig industri bør tildelingen støttes av en leverandøravtale basert på modellen fra UK som sikrer deltakelse for norsk leverandørindustri på opptil 60% av det totale prosjektet. I tillegg bør staten, næringslivsaktørene og academia gå sammen om felles finansiering av FoU og gjensidig kunnskapsdeling som kan bidra til kostnadsreduksjon i hele verdikjeden.

For å nå målsetningen om en kostnadseffektiv utbygning mot 3GW flytende havvind i Norge ber WWF regjeringen om å opprette en ny post under Kap. 1428 Enova SF, til flytende havvind på inntil 6 mrd. årlig. Dette kan finansieres av inntekter fra WWFs foreslåtte strukturforslag om omstillingsavgift på produserte volumer av olje og gass.

Havvind må bygges på naturens premisser

Videre må konsesjonssystemet også være bygget på en forutsetning om at havvindutbyggingen opprettholder strenge krav til beskyttelse av natur og naturmangfold som del av konsesjonstildeling og utbygning.

Konfliktene mellom fornybar energiproduksjon og natur vil øke i takt med omstillingen, både i Norge og utenlands. Vi står midt i en naturkrise som påvirker livet både til havs og på land, og all energiproduksjon - både fossil og fornybar - påvirker naturen.

Havvind kan imidlertid – til forskjell fra mange andre energikilder – ha et forholdsvis lavt naturavtrykk, hvis det bygges på naturens premisser. Vi må for eksempel sørge for at vindkraftverk til havs ikke bygges i trekkruiter til sjøfugl, gyteområder for fiskearter, eller ødelegger områder som er viktige for naturlig karbonlagring til havs. Avbøtende tiltak - som for eksempel svartmalte rotorblad som stopper når sjøfugl nærmer seg - vil også kunne redusere naturavtrykket betydelig.

Havvind kan til og med utvikles til å bli naturpositiv, hvis vi prioriterer dette, og stiller de riktige kravene. Det vil si at naturen er i bedre tilstand etter at inngrepet er gjort, enn hva den ville vært foruten inngrepet. Kunstige rev ved bunnelementene kan for eksempel være gunstige for viktige arter på havbunnen, taredyrking i havvindparker kan øke det naturlige karbonopptaket og bidra til grunnlag for mer biomangfold, og havvindparker kan også fungere som områder der fiskebestander kan få beskyttelse fra ulike former for fiskeri.

Naturavtrykk og naturpositivitet som et konkurransefortrinn

Akkurat nå står vi overfor avgjørende politiske valg som vil styre mulighetene for både å utvikle havvind i Norge, og bli ledende i en eksportindustri. Hvis vi velger å utvikle naturpositiv havvind, på naturens premisser, vil dette ikke bare redusere naturbelastningen i en naturkrise og fremme klima. Det vil også kunne innebære en stor konkurransefordel i et voksende internasjonalt marked der konfliktene mellom natur og energiomstilling øker.

Dette krever imidlertid stor kunnskap om marine økosystemer, og hvordan de påvirkes av ulike menneskelige påvirkningsfaktorer. Det krever også at vi stiller krav om å alltid prioritere naturhensyn i utbyggingen av havvindparker.

Rollen til Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet

Å bygge havvind på naturens premisser, og naturpositiv havvind, krever stor faglig naturkunnskap, ikke bare av utbyggeren, men også av myndighetene som skal bedømme og godkjenne prosjekter i forhold til naturpåvirkning. Den eneste myndighetene som besitter nok kunnskap for dette i dag, og som har en tydelig oppgave å prioritere natur i forhold til NML, er Klima- og miljødepartementet, (KLD), og Miljødirektoratet.

Rådene fra Miljødirektoratet har imidlertid gjentatte ganger blitt ignorert i konsesjonsprosesser for vindkraft på land. For at dette ikke skal gjentas til havs, og for å sørge for en bedre koordinering mellom OED og KLD, og NVE og Miljødirektoratet, må KLD og Miljødirektoratet få tydelige mandat relatert til å beskytte natur i konsesjonsprosessene for havvind.

Det er viktig å kartlegge naturverdier, sårbarhet og å avdekke potensielle naturkonflikter før man åpner nye områder for havvind, og ansvaret for å kartlegge og foreslå nye områder for havvind bør legges til Miljødirektoratet - som er den eneste myndigheten som besitter den overordnede naturkunnskapen som kreves for å gjøre dette på en helhetlig måte. Miljødirektoratet bør også ha ansvar for å sette minimumskrav for konsekvensutredninger, og ha mandat til å avslå konsekvensutredninger og konsesjoner som bryter mot naturmangfoldloven. Vindkraftanlegg som vil føre til oppstyking av viktige leveområder eller trekkruiter for ansvarsarter, truede og prioriterte arter skal ikke tildeles konsesjon.

Marine verneplaner, SVO-områder og handlingsplanen for sjøfugl

Havvind må tilpasses en ny marin verneplan for hele norsk økonomisk sone, som er under utvikling etter en stortingsmelding om temaet våren 2021. Norge er forpliktet til å verne 10 prosent av norske havområder innen 2020, men har i dag bare vernet rundt 1 prosent. I tillegg har Norge nylig gitt sin tilslutning til å fremme et mål om 30 prosent vern innen 2030, under Naturavtalen som skal reforhandles høsten 2021. Dersom målet blir vedtatt, vil Norge forplikte seg til dette.

Utvikling av all menneskelig aktivitet, inkludert arbeidet med havvind, må sees i lys av denne marine verneplanen. For eventuelle omsøkte konsesjoner i områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder, (SVO), i forvaltningsplanene for norske havområder, skal det alltid tas hensyn til arbeidet med marin verneplan. Det skal ikke kunne gis nye konsesjoner for vindkraft i disse områdene før de er blitt vurdert helhetlig med tanke på dagens arbeid med en ny marin verneplan som er under utforming i Klima- og miljødepartementet.

Konsesjoner må dessuten tilpasses en ny handlingsplan for å redde sjøfugl. En stor andel av sjøfuglene i Norge er truet, og Stortinget har bedt regjeringen om å utarbeide en handlingsplan for å redde sjøfuglene. Konsesjoner må tilpasses denne handlingsplanen, og plassering og avbøtende tiltak for vindkraft til havs må ta høyde for, og minimere påvirkningen på, leveområder og trekkruiter for sjøfugl.

Avvikle bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet, -67 mill. kroner

(Kap. 1810, post 21)

I statsbudsjettet for 2022 er det bevilget 67 mill. kroner til spesielle driftsutgifter, der mesteparten vil gå til geologisk kartlegging av petroleumsressurser på kontinentalsokkelen. WWF mener disse må strykes.

[Oljedirektoratet anslår](#) at om lag to tredjedeler av de gjenværende, uoppdagede ressursene på norsk sokkel befinner seg i Barentshavet. Arktisk petroleumsutvinning, Barentshavet inkludert, er en meget usikker og risikabel investering både for norsk økonomi og for klodens klima. WWF Verdens naturfond mener at staten ikke bør ta denne risikoen på vegne av, og med, skattebetalernes penger.

Petroleums- og energipolitikken må legges opp innenfor miljømessig forsvarlige rammer. FNs klimapanel viser at dersom vi skal hindre mer enn 1,5 graders global oppvarming må forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030, og opp mot 90 prosent innen 2050. Forbruket av gass må mer enn halveres innen 2050. Det internasjonale energibyrået, IEA, sier tydelig at det ikke er plass til nye olje og gass investeringer eller leting dersom verden skal holde seg under 1,5 graders globalt oppvarming. Scenarioene er usikre, men de peker samme retning: Forbruket av olje og gass må ned.

Å fortsette å investere i kartlegging av nye petroleumsressurser er investeringer i kunnskap vi ikke kan benytte oss av innenfor miljømessig forsvarlige rammer. For en energinasjon som Norge vil det være naturlig i stedet å investere i videreutvikling av teknologi og kompetanse fra petroleumssektoren for å satse på fornybar energi og økt grønn konkurransekraft.

WWF Verdens naturfond ber regjeringen avvikle de foreslåtte bevilgningene til geologiske undersøkelser i regi av Oljedirektoratet i forbindelse med statsbudsjettet for 2022, og redusere kapittel 1810, post 21 med 67 mill. kroner.

Redusér bevilgningene til forskning i petroleumssektoren, -295 mill. kroner

(Kap. 1830, post 50)

Regjeringens ekspertutvalg for grønn konkurransekraft konkluderte i sin [rapport fra 2016](#) med at «Kunnskapslandet Norge må bli bedre og grønnere». Deres anbefaling for forskningen var at «Forskning må i større grad fokusere på problemene som må løses, og vris fra det fossile til det grønne.»

Norge har gjennom Parisavtalen forpliktet seg til gjøre alt vi kan for at den globale oppvarmingen ikke skal stige mer enn 1,5 grader. FNs klimapanel viser i rapporten utgitt oktober 2018 at globale utslipp må halveres innen 2030 dersom vi skal hindre en gjennomsnittlig temperaturstigning på over 1,5 grader, blant annet ved at forbruket av olje reduseres opp mot 40 prosent innen 2030 og opp mot 90 prosent innen 2050. Forbruket av gass må mer enn halveres innen 2050 i de fleste scenarier. Forskning for å maksimere norsk petroleumsutvinning bidrar til at Norge binder verdifull kompetanse og kapital som kan brukes bedre ved å forske på omstilling til lavutslippssamfunnet.

To av målsetningene med forskningsprogrammet PETROMAKS 2 er «Økt utvinning fra eksisterende og nye felt» og «Flere funn av olje og gass». I lys av Norges internasjonale klimaforpliktelser og den økonomiske risikoen knyttet til ny olje- og gassutvinning bør forskningsmidlene knyttet til disse aktivitetene avvikles. I statsbudsjettet for 2022 bevilger regjeringen store midler til petroleumsprogrammet DEMO 2000 og PETROMAKS 2. Dette strider mot anbefalingene om hvordan Norge kan sikre sin konkurransekraft for fremtiden, og WWF Verdens naturfond mener disse bevilgningene derfor bør reduseres og reverseres.

I statsbudsjettet for 2022 videreføres bevilgningene til «PETROSENTER» med 30 mill. kroner. WWF Verdens naturfond mener dette er en bevilgning som i sin helhet bør avvikles i budsjettet for 2021.

WWF Verdens naturfond ber regjeringen om at bevilgningene til programmene DEMO 2000, PETROMAKS 2 og PETROSENTER i kap. 1830 post 50 reduseres til 0 med en reduksjon på til sammen 295 mill. kroner.

Omstillingsavgift på produksjon av olje og gass

Forslag til vedtak:

Det innføres en omstillingsavgift på 100 kroner per produserte fat med olje og gass, som øremerkes av ENOVA, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer og redusere utslipp i Norge. Dette bør inkludere havvind, grønt hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.

Hva er problemet?

Norge står i dag ovenfor store utfordringer i forbindelse med klimaomstillingen, der vi både må unngå klimarisiko i olje- og gasssektoren, samtidig som vi investerer i nye, grønne næringer.

1. Nåværende regulering sender for svake signaler til aktører om klimarisiko og omstillingsbehov

På den ene siden møter vi omstillingsrisiko, som er spesielt fremtredende i olje- og gasssektoren. I et scenario som går mot 1,5 grader vil vi kunne tape arbeidsplasser i og eksportinntekter fra olje- og gassnæringen som følge av at verden faser ut fossil energi. Staten er her også direkte eksponert for store finansielle tap som følge av overinvestering i olje- og gassprosjekter med marginal lønnsomhet, da staten bærer en stor del av risikoen med olje- og gassinvesteringer innenfor det norske petroleumsskattelovgivningen.

Nåværende regulering og avgifter på utslipp i Norge og EU dekker kun 5 prosent av utslippene på sokkelen, og omfatter ikke effekten av utslipp fra bruk av eksportert fossil energi. Disse utslippene er kun unntaksvis dekket av karbonprising, som er svært ujevnt implementert globalt. Selv om det internasjonale energibyrået IEA forutsetter en overgang motivert av at gradvis økende karbonprising demper forbruk av olje og gass, vil trolig en overgang skje på en mer irregulær måte, drevet av at land subsidierer, implementerer, og utvikler ny teknologi som vil kunne gi en bråere og mer uforutsigbar utfasing av olje og gass enn det som forutsettes av IEA.

Dette åpner for risiko i bransjen, ettersom globale markeder ikke vil sende tilstrekkelige og forutsigbare impulser til olje- og gassprodusenter om å foreta en omstilling som samsvarer med de utslippsbanene som er forenlige med 1,5 graders scenarioet. Konsekvensene av dette er at det investeres for mye i nye olje- og gassanlegg, og at det underinvesteres i nye, grønne teknologier.

Dette er utredet i større detalj av Klimaomstillingsutvalget i deres anbefalingsrapport, som kan finnes [her](#).

2. Det trengs mer finansiering til utslippskutt og nye grønne næringer

Samtidig er Norge også nødt til å investere kraftig i utslippskutt for å overholde sine nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser og for å bygge opp nye, bærekraftige næringer som kan bidra til langsiktig verdiskapning og sysselsetting i en verden som når 1,5 gradersmålet.

Dersom Norge skal lykkes med omstillingen til en nullutslippsøkonomi må vi investere mer i nye, grønne teknologier for å lykkes. Dette gjelder også for norsk eksportnæring, hvor det slås alarm om oljedominans og tap av markeder utenom de fossile.

Per i dag mangler vi tilstrekkelige virkemidler for å bygge opp helhetlige, grønne verdikjeder på norsk sokkel, slik at Norge både kan sikre langsiktig verdiskaping og sysselsetting, samtidig som man reduserer klimarisikoen.

Hva vil vi oppnå?

Vi ønsker å forsere det grønne skiftet og redusere klimarisiko til norsk økonomi.

Dette er forslaget:

WWF vil at regjeringen innfører en omstillingsavgift på produserte volumer av olje og gass i Norge.

WWF foreslår at det innføres en omstillingsavgift på 100 kroner per produserte fat olje og gass. Dette vil i 2022 gi en inntekt på 34 mrd. kroner sammenlignet med dagens skattesystem¹⁰. Totalt sett vil forslaget innebære årlige inntekter på om lag 35 mrd. kroner fram til 2025, mens den deretter vil avta gradvis i tråd med utvinningstempoet på norsk sokkel¹¹.

Inntektene fra omstillingsavgiften kan forvaltes av ENOVA, hvor midlene tildeles tiltak som kan bygge opp nye grønne næringer i Norge. Hovedsakelig bør dette omfatte havvind, grønn hydrogen og nullutslippsløsninger i fastlandsøkonomien.

Det er også viktig at tildelingen gir incentiver til mest mulig konkurranse mellom aktører og løsninger, eksempelvis gjennom bruk av utlysninger og auksjoner for moden teknologi, samt egne bevilgninger til innovasjons/utviklingsprosjekter. Disse tildelingsrundene må være åpne også for selskap som ikke omfattes av omstillingsavgiften. Herunder bør det være et kriterium at denne finansieringen ikke skal bidra som finansieringsstøtte til elektrifisering av prosesser eller annet som inngår i fossile prosjekter, da disse utgiftene bør bekostes av de som står bak utslippene. Etter et slikt kriterium vil produksjon av havvind være støtteberettiget, mens applikasjoner for å bruke kraft fra havvind spesifikt til å elektrifisere oljeproduksjon ikke vil være det.

Hvem vil forslaget berøre?

Staten vil få et stort proveny gjennom avgiften, som igjen vil omsettes til ny verdiskaping. Det vil også redusere risiko for tap gjennom at det gjennomføres ulønnsomme investeringer.

- Aktører på norsk sokkel: Det vil gi redusert inntekt til aktører på norsk sokkel, som vil betale produksjonsavgiften. Men da midlene vil rettes tilbake til nye, grønne prosjekter vil det også medføre muligheter for å dekke tilbake midlene. Dette vil også med rett innretning kunne være en gode for mindre aktører på norsk sokkel, som vil kunne få bedre muligheter for å få finansiert omstillingsprosjekter.
- Fastlands-næringsliv: Forslaget må antas å kunne få positiv effekt for fastlands-næringslivet i Norge, ettersom det vil frigjøre ENOVA-midler til omstilling og utslippskutt i andre deler av økonomien.
- Arbeidstakere i distriktene: I den grad dette forserer investeringer i nye, grønne næringer vil dette også gi sysselsetting og langsiktige skatteinntekter til staten. Ordningen må kunne forventes å utløse investeringer i nye, grønne arbeidsplasser i distrikter hvor det i dag er høy grad av olje- og gassutvinning.

Prinsipielle spørsmål

Norge er i dag ikke ansvarlig for utslipp som skjer som følge av at olje og gass produsert i Norge forbrennes i andre land. Men det finnes det egne moralske eller klimarelaterte

¹⁰ Endret inntjening fra SDØE er ikke hensyntatt i beregningene

¹¹ Forutsetter at ingen nye felt bygges ut.

argumenter som kan tale for en omstillingsavgift som begrenser produksjon av norsk olje og gass.

Fra et klimaperspektiv vil det være positivt å produsere mindre olje og gass i Norge, og dermed bidra til lavere utslipp. Det finnes litteratur som tilsier at dette kan gi et absolutt utslippskutt globalt, spesielt dersom tiltak for å begrense olje- og gassproduksjon koordineres med andre produsentstater.

Det moralske argumentet bæres av de negative eksternalitetene som kommer av forbrenning av norsk olje og gass, hvor utslippene globalt vil være ca 10 ganger så høye som utslippene fra produksjonen i Norge. Global oppvarming vil ha store negative konsekvenser, spesielt for mindre utviklede stater i det globale sør. Disse statene har i stor grad hverken bidratt til eller tatt del i den store historiske økonomiske gevinsten assosiert med fossile utslipp. Fra et slikt perspektiv vil Norge kunne sies å bære et særlig ansvar, som andre land vil kunne holde ansvarlige for gjennom søksmål og krav i fremtiden.

Selv om disse argumentene motsetter seg prinsippet om at Norge kun er ansvarlig for egne utslipp er det viktig å understreke at hovedargumentet for omstillingsavgiften hovedsakelig er forankret i klimarisiko og statens langsiktige inntekter, samt behovet for finansiering av investeringer nye grønne næringer.

WWFs beregninger viser at en CO₂- avgift på 100 kroner per tonn kan redusere de totale utslippene med 165 millioner tonn CO₂¹².

Positive og negative virkninger

Denne avgiften vil ha to direkte effekter:

- Provenyet vil kunne tilbakeføres til utbygging av lavutslippsprosjekter på norsk sokkel og finansiere investeringer i ny, grønn teknologi på sokkelen.
- I tillegg vil avgiften også redusere klimarisiko gjennom å virke begrensende på investeringer med høy risiko for å være ulønnsomme for staten. I tillegg vil den også ha positive eksternaliteter gjennom at den vil bidra til å begrense utslippene fra oljeproduksjon på norsk sokkel, på grunn av lavere investeringsnivå.

Unngåtte investeringer vil også frigjøre arbeidskraft og ressurser til andre prosjekter, samt gi en indirekte gevinst gjennom unngåtte finansielle tap som følge av ulønnsomme investeringer på norsk sokkel.

Det vil på den annen side være risiko for tapte skatteinntekter dersom oljeprisen er høyere enn forventet, men gitt at verden skal gå mot 1,5 gradersmålet hvor fossil energi halveres i 2030 og går mot null i 2050 anses denne nedsiderisikoen som akseptabel sammenliknet med nedsiderisikoen ved manglende omstilling.

Hva behøves for en vellykket gjennomføring?

Ved implementering må det sørges for at ENOVA mottar tilstrekkelig midler til å kunne forvalte omstillingsavgiften på en forsvarlig måte, og at dette ansvaret også inngår i ENOVAs mandat for kommende periode.

Dersom man ønsker å få høyest mulig effekt og aksept bør også omstillingsavgiften gå sammen i en større plan for rettferdig omstilling, hvor man involverer arbeidstaker og arbeidsgiverforeninger for olje- og gassnæringer sammen med staten og miljøbevegelsen for en felles langsiktig omstillingsplan hvor det fastsettes en planlagt avvikling av produksjon av olje og gass i tråd med 1,5 grader som samkjøres med investeringer i nye grønne prosjekter,

¹² Forutsatt at ingen nye felt bygges ut. Men at avgiften kun gjelder for eksisterende felt og felt under utbygging.

samt et tilbud for omstilling av kompetanse og arbeidsplasser innenfor yrkesgrupper som vil rammes av at aktiviteten i olje og gassnæringen reduseres.

Senke grensen for PUD-behandling i Stortinget til 5 mrd. kroner

Romertallsvedtak V:

V

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2021 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet **kan ikke utgjøre en risiko for særlig verdifulle og sårbare områder, nærliggende økosystemer, klima og miljø, eller ha øvrige prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.** ~~må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.~~
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør **5 mrd. kroner.** ~~20 mrd. kroner.~~
3. ~~Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.~~ **Hvert enkelt prosjekt må være samfunnsøkonomisk lønnsomt i prisscenarioer der verden når 1,5 gradersmålet.**

Begrunnelse

I dag er grensen for hvilke oljeprosjekter som behandles i Stortinget på 20 mrd. kroner i investeringskostnader. Dette er et altfor høyt tall med tanke på hvor stor risiko staten tar i forbindelse med petroleumsinvesteringene, og særlig med det midlertidige oljeskatteregimet der skjevheten gjør at felt som er samfunnsøkonomisk ulønnsomme likevel kan bli bygget ut. Av de 58 prosjektene som planlegges å gjennomføres med det midlertidige petroleumsskatteregimet er det bare fire som har en investeringskostnad over 20 mrd. kroner. Det er et stort demokratisk problem at ikke det offentlige får innsyn i hvordan forvaltningen av disse prosjektene foregår og vi foreslår derfor at grensen senkes til 5 mrd. kroner. Dette vil innebære at 27 prosjekt av 58 blir behandlet av Stortinget.

Som nevnt tidligere vil statens økonomiske klimarisiko være mye større enn selskapenes ved nye utbygginger. Selv med regjeringens nye forslag til innretning av petroleumsskatten vil staten ta 78 prosent av risikoen. Det er derfor essensielt at staten stresstester sin inntjening ved utbygging av nye felt mot et prisscenario som følger 1,5-gradersmålet.

Flere av utbyggingene ligger i sårbare områder med nærhet til viktige økosystemer. I høyesterettsdommen fra klimasøksmålet slår Høyesterett fast at "[styresmaktene vil kunne ha rett og plikt til ikkje å godkjenne PUD dersom omsynet til klima og miljø elles på det tidspunktet tilseier det](#)". For prosjekter der risikoen for miljøforringelse er høy og går utover særlige sårbare områder så bør disse behandles i Stortinget.

Budsjettforslag for Justis- og beredskapsdepartementet (JBD)

Her presenterer vi endringsforslag til Justis- og beredskapsdepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022)

Tabellene under viser en oversikt over budsjettforslaget, og den økonomiske virkningen av dette.

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet	Kap. 440, post 01	+ 7
Sum		+ 7

Styrk arbeidet mot miljøkriminalitet, + 7 mill. kr

(Kap. 440, post 01)

I Norge og Skandinavia er miljøkriminalitet en trussel mot naturmangfoldet, ikke minst mot sjeldne arter som store rovdyr. Eksempelvis er ulovlig jakt den største trusselen mot ulv i Skandinavia, men også gaupe, jerv og brunbjørn er utsatt for ulovlig jakt. I tillegg til store rovdyr er også en rekke andre arter utsatt for slik kriminalitet, slik som [plyndring av reir av fjellevende fugler](#). Norsk Ornitologisk Forening [har beregnet at mellom 5000 og 35 000 fugler drepes ulovlig hvert år](#). Også ulike fiskebestander i norske fiskerier utsettes for miljøkriminalitet i form av dumping av fisk og underrapportering av fangster.

Miljøkriminalitet er ikke bare ødeleggende for naturen og miljøet, men bidrar også til finansiering av annen type kriminalitet, noe regjeringen selv bemerker i stortingsmeldingen Mål med mening ([Meld. St. 40 \(2020-2021\)](#)).

Regjeringen understreket i stortingsmeldingen Natur for livet ([Meld. St. 14 \(2015-2016\)](#)) at miljøkriminalitet er en negativ påvirkningsfaktor for naturmangfoldet i Norge. I Energi- og miljøkomiteens behandling av stortingsmeldingen ([Innst. 294 S \(2015-2016\)](#)) understreket komiteen «*at det ikke er akseptabelt at miljøkriminalitet utgjør en trusselfaktor mot viktige naturverdier.*» Videre uttalte komiteen at «*Norge har et moderne og forholdsvis sterkt lovverk for å beskytte natur og miljø, og det er viktig at det er tilstrekkelig kapasitet hos politi og påtalemyndigheter til å følge opp disse lovverkene.*» Dette har imidlertid ikke blitt fulgt opp i de påfølgende statsbudsjettene.

Miljøavdelingen i Økokrim har små ressurser og store oppgaver. De viktigste miljøreglene Økokrim har ansvar for er lover og forskrifter som beskytter naturmangfoldet ([viltloven](#), [naturmangfoldloven](#), [motorferdselloven](#), [lakse- og innlandsfiskeloven](#), [plan- og bygningsloven](#), [akvakulturloven](#) og [havressursloven](#)); lover og forskrifter som beskytter mot forurensning, avfall og helse- eller miljøfarlige produkter ([forurensningsloven](#), [produktkontrollloven](#), [skipssikkerhetsloven](#), [matloven](#)); lover og forskrifter som beskytter våre kulturminner og kulturmiljøer ([kulturminneloven](#) og [plan- og bygningsloven](#)); og lover og forskrifter som beskytter arbeidsmiljøet ([arbeidsmiljøloven](#) og [produktkontrollloven](#)). I tillegg vil kapasiteten til å følge opp arbeidet med naturkriminalitet variere rundt om i politidistriktene, og det er viktig at det sikres tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å kunne håndtere dette viktige arbeidet på regionalt nivå. Også i stortingsmeldingen om miljøkriminalitet ([Mld. St. 19 \(2019 – 2020\)](#)) har betydningen av å sikre Økokrim nok ressurser blitt trukket fram som noe som det skulle satses på, men dette har foreløpig ikke blitt fulgt opp.

Sjansen for å bli tatt for miljøkriminalitet er liten, sammenliknet med andre typer kriminalitet. Slik kriminalitet får mindre oppmerksomhet grunnet lav kapasitet eller at det nedprioriteres mot andre typer forbrytelser. Hvis vi ikke har påtale- og etterforskningskapasitet til å følge opp saker etter disse lovene, mister vi effekten av lovene, og det vil svekke folks alminnelige rettsfølelse hvis lovbrudd kan begås uten stor fare for reaksjoner.

WWF Verdens naturfond ber derfor om at statsbudsjettets kap. 440, post 01 økes med 7 mill. kroner som øremerkes arbeidet med miljøkriminalitet. Ny total bevilgning på posten blir da 19 542 578 000 kr.

Budsjettforslag for Utenriksdepartementet (UD)

Her presenterer vi endringsforslag til Finansdepartementets budsjett i Prop. 1 S (2021-2022)

Kapittelet inneholder budsjettforslag.

Tabellene under viser en oversikt over forslagene, og den økonomiske virkningen av disse.

Budsjettforslag	Kapittel og post	Budsjettvirkning i millioner kr
Styrking av Hav for Utvikling	Kap. 161, post 72	+ 265
Global innsats mot plastforsøpling	Kap. 163, post 71	+ 280
Energi for utvikling		+ 1 000
Sum		+ 1 545

Styrking av Hav for Utvikling, + 265 millioner

(Kap. 161, post 72)

Havet er i trøbbel. Vi har mistet nesten 40 % av mengden dyreliv i havet bare de siste 40 årene på grunn av [ødeleggelse av viktige leveområder, forurensing og forsøpling, overfiske og effektene av klimagassutslipp som havforsuring og økt temperatur](#). Et koordinert internasjonalt krafttak for å styrke forvaltningen er nødvendig for å unngå kollaps i marine økosystemer. Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi sin hovedrapport, fra desember 2020, viser at det står verre til med verdenshavene enn tidligere antatt. Men rapporten viser også at det er håp, og at havet kan gi oss mye mer enn det gjør i dag, hvis det blir miljømessig bærekraftig forvaltet.

WWF er glad for Norges initiativer innenfor internasjonal bærekraftig havforvaltning, bl.a. gjennom arbeid med Høynivåpanelet for en bærekraftig havøkonomi. Norges arbeid globalt har også vært en viktig faktor i utviklingen av noen nødvendige programmer og finansieringsstrukturer, for eksempel Verdensbankens ProBlue.

Dessverre gjenspeiles ikke de høye ambisjonene i gjeldende nasjonal politikk på ulike områder, ei heller gjennom det som settes av i arbeidet med å løse miljøutfordringer for kyst- og havområder internasjonalt gjennom dagens bistandsarbeid. Det er fortsatt fravær av et vesentlig budsjett til økt satsing på hav i tråd med Norges ambisjoner og internasjonale rolle i ulike havspørsmål. Kampen mot temperaturøkning og havforsuring, tap av dyreliv og leveområder, samt forurensing og marin forsøpling krever en forutsigbar og langsiktig innsats, et permanent og ambisiøst norsk bistandsprogram, og oppbygging av et norsk kunnskapsmiljø i internasjonal toppklasse. Derfor trengs det en kraftig økning i 2022 for å ha en sjanse til å nå havmålene Norge har satt seg og bidra til økt finansiering til bærekraftsmål 14, Livet i havet.

Hav for utvikling skal bidra til å styrke den norske havsatsingen og supplere eksisterende utviklingssamarbeid om hav. Programmet ble lansert i 2019, men har ikke fått tilstrekkelige bevilgninger til å bli bygd opp som et nytt satsingsområde. Programmet er imidlertid nå rustet til å bygge opp en langt større prosjektportefølje. Programmet trenger betydelig høyere bevilgninger i 2022, dersom det skal oppnå den effekten det er lagt opp til. Vi foreslår at Hfu bevilges kr 400 millioner i 2022 som et steg på veien mot å bygge opp en reell havsatsing på nivå med andre store norske bistandssatsinger, som f.eks. skog og klima. Bevilgningen bør dekke tiltak som implementerer anbefalingene fra Havpanelet, lagt fram i desember 2020. Dette inkluderer arbeid med for eksempel en helhetlig og bærekraftig forvaltning i alle hav- og kystområder globalt, samt et betydelig arbeid med å få vernet 30 prosent av verdens viktigste havområder innen 2030.

WWF Verdens naturfond foreslår en økning av bevilgningen til Hav for utvikling med ytterligere 265 millioner kroner, til en total bevilgning til programmet på 400 mill. kroner i året.

Global innsats mot plastforsøpling, + 280 mill. kroner

(Kap. 163, post 71)

Marin forsøpling og spredning av mikroplast er et enormt og raskt voksende globalt miljøproblem. Det estimeres at 4,8-12,7 millioner tonn med plastavfall havner i havet årlig. Plastproduksjon, -forbruk og forsøpling står i dag også for klimagassutslipp tilsvarende 1,8 milliarder tonn CO₂-ekvivalenter, mer enn de kombinerte globale utslippene til flytrafikk og skipsfart. Marin forsøpling rammer land i sør og fattige lokalsamfunn uforholdsmessig hardt gjennom tap av inntekter fra fiskeri og turisme, forurensing av jordsmonn og drikkevann og omfattende helseskader grunnet luftforurensing fra forbrenning og sykdomsutvikling i villfyllinger og åpne depoter. Denne urettferdigheten forsterkes ytterligere av ukontrollert eller ulovlig eksport av avfall fra rike land til utviklingsland. Systemisk endring mot et globalt nullutslippsscenario for plastforsøpling krever massive offentlige investeringer, men kan på sikt spare verdenssamfunnet for betydelige samfunnskostnader.

I 2018 etablerte den norske regjeringen et nytt bistandsprogram mot marin forsøpling og mikroplast og lovet å bruke 1,6 milliarder kroner på dette programmet over 4 år, altså 400 millioner årlig. Denne forpliktelsen ble strukket ut over fem år til 2024. Den avtroppende regjeringen gikk bort fra sine forpliktelser og reduserte 2021-bevilgningen til programmet betydelig. I budsjettforslaget for 2022 foreslår den avtroppende regjeringen et ytterligere kutt på 80 millioner kroner, til et nytt nivå på 156 mill. kroner. Dette får alvorlige konsekvenser for naturen og de menneskene som rammes hardest av marin forsøpling. I tillegg sender det et svært uheldig signal til andre land i opptakten til FNs miljøforsamling, der Norge har presidentskapet.

WWF mener at det nå er på høy tid at Norge øker finansieringen av programmet og gjør det til en større satsning der utviklingssamarbeid og arbeid for å styrke internasjonalt regelverk henger sammen. Det er for øyeblikket et stort mulighetsrom for å gjøre en global forskjell på dette feltet. Et flertall av FNs medlemsland støtter nå en ny global plastavtale og det er gode sjanser for at FNs miljøforsamling vedtar forhandlingsmandatet for en slik ny avtale i 2022. Stadig flere utviklingsland etterspør norsk kompetanse og lederskap på feltet, samtidig som mangelen på finansiering og regelverk gjør at problemet vokser eksponentielt.

Norske organisasjoner, forskningsinstitusjoner og bedrifter sitter på mye kunnskap og kan utgjøre et viktig globalt kompetansemiljø. WWF Naturfonds TV-aksjon i 2020 viste at det norske folk er opptatt av å bekjempe plast i havet og villige til å legge ned en utrolig dugnadsinnsats for å bidra til løsninger på problemet i utviklingsland.

For at bistandsprogrammet mot marin forsøpling skal ha størst mulig måloppnåelse og være kostnadseffektiv, er det viktig at regjeringen styrker den statlige forvaltningen av programmet. En gradvis nedskalering, slik vi har sett de siste årene, undergraver Norges mulighet til å bygge et viktig globalt kompetansemiljø og utrette større global endring.

WWF Verdens naturfond ber om at kap. 163, post 71 økes med 280 millioner kroner i statsbudsjettet for 2022, hvorav 80 mill. kroner er en reversering av den forrige regjeringens foreslåtte kutt og 200 millioner en ytterligere satsing for å bygge opp igjen satsingen til tidligere uttrykt ambisjonsnivå om 400 millioner i året.

Energi for utvikling, + 1 000 mill. kroner

Forslag til vedtak:

Ren energi gjøres til en hovedsatsing i norsk utviklingspolitikk ved å omgjøre programmet «Olje for utvikling» til «Energi for utvikling» og samle norske energiaktører i en koordinert og ambisiøs satsing. Dette skal bistå utviklingsland til en omstilling fra fossil energi (olje, kull og gass) og til fornybar energi i tråd med målet om å unngå mer enn 1,5 graders global oppvarming. Programmet skal også bidra til å øke fornybarandelen i land som i dag har liten energitilgang. Innholdet i dette nye, omstillingsrettede programmet må sees i sammenheng med annen energibistand rettet mot energitilgang.

WWF anbefaler at det nye bistandsprogrammet må:

- 1) Hjelpeland med olje- gass og kullutvinning til å forberede seg til en økonomi som baserer seg på fornybar energi og nullutslippsløsninger innen 2050,
- 2) øke fornybarandelen i land som i dag har liten energitilgang,
- 3) øke sivilsamfunnets kapasitet til å holde myndighetene ansvarlige,
- 4) bidra til at det blir gjennomført en rettferdig omstilling,
- 4) minimere naturkonsekvensene av energiutbyggingen.

Norge må bistå myndighetene med å kartlegge, vurdere klimarisiko og risiko for “stranded assets” i et energimarked som er i endring, og bidra til å sikre offentlighet om disse vurderingene. Dersom vurderingene som kommer fram i forbindelse med klimarisikoanalysene ikke tas med i vurderingene for energipolitikken, må bistanden vurderes endret eller avsluttet.

Støtte til sivilsamfunnet og media bør doubles (fra dagens nivå på omtrent 20% av det totale budsjettet pr år til 40%) for å holde myndigheter ansvarlig for å gjennomføre en rettferdig omstilling fra fossil energi til fornybar.

Verden må unngå nye investeringer i mer fossile prosjekter og samtidig sjudoble årlige investeringer i fornybar energi i fattige land innen 2030 for å nå netto null karbonutslipp i 2050, ifølge Det internasjonale energibyrået IEA sitt nye nettonull veikart. Olje- og energinasjonen Norge har penger, ressurser og kompetanse til å gjøre en forskjell i samarbeid land for land. Dette bør være en storsatsing for Norges bistand framover.

Arbeidet med å bygge opp et nytt energiomstillingsprogram bør skje parallelt med at eksisterende “Olje for Utvikling” fases ut.